

2021

Utdannings- og
forskningsmelding

Innholdsfortegnelse

1.	Innledning.....	4
1.1	Nasjonal kontekst og utfordringer ved UiA.....	4
1.2	Konsekvenser av Covid-19.....	6
1.3	Nøkkeltall for UiA.....	7
2.	Utdanning	8
2.1	Studieportefølje.....	8
2.2	Rekruttering.....	9
2.3	Søkertall.....	9
2.4	Studenttall.....	10
2.5	Kandidattall.....	12
2.6	Gjennomstrømming.....	14
2.7	Studiepoengproduksjon.....	17
2.8	Studentmobilitet.....	19
2.9	Internasjonale gradsstudenter.....	20
2.10	Eksternt finansierte utdanningsprosjekter.....	21
2.11	Læringsmiljø.....	23
2.12	Nasjonale evalueringer og tilsyn.....	24
2.13	Kvalitet i studieportefølje sett i lys av strategiske satsinger.....	24
2.14	Oppfølging av fjorårets hovedutfordringer.....	27
3.	Forskerutdanning	29
3.1	Oversikt over egne program og spesialiseringer.....	29
3.2	Ph.d.-kandidater ved UiA.....	29
3.3	Uteksaminerte kandidater.....	32
4.	Forskning	34
4.1	Vitenskapelig publisering og kunstnerisk utviklingsarbeid.....	34
4.2	Eksternt finansiert virksomhet.....	36
4.3	Forskningsstrategiske saker i 2021.....	47
4.4	Fagevalueringer.....	48
4.5	Forskningsetikk.....	48
4.6	Open Science.....	49
4.7	Forskningsbasert innovasjon.....	52
5.	Tematisk del.....	58
5.1	Strategisk studieporteføljegjennomgang.....	58
5.2	Status på UiAs arbeid med innovasjon og samfunnsbidrag.....	58

Forord fra viserektorene

2021 ble igjen preget av nedstengte campus og redusert fysisk tilstedeværelse. Vi har etter hvert blitt vant til en uforutsigbar og utfordrende hverdag. Til tross for disse utfordringene har vi levert gode tall med økt studiepoengproduksjon og gjennomstrømming. Ansatte og studenter fortjener skryt for å stå i det og levere kvalitet og gode resultater. Det har vært gjort et godt arbeid med utvikling av nye distriktssvennlige utdanninger som er viktig for å øke kompetansen og dekke rekrutteringsbehov i distriktene på Agder. Forventningene til UiA er og skal være store, og vi må bruke ressursene på en måte som gir god kvalitet både på forskning og på utdanning.

På forskningsområdet har vi også vært sterkt preget på ulike måter av pandemien, men til tross for dette så ser vi klare positive utviklingstrekk. Vi kan spesielt nevne en fin økning i publiseringstall, både totalt, men ikke minst i publiseringspoeng per vitenskapelig årsverk. Dette er en god indikasjon på vår produktivitet, men også på vår forskningskvalitet. Forskningens eget kvalitetssystem, fagfelleevalueringen, ligger til grunn for publisering og er en god indikasjon på at vi lykkes på forskningssiden.

For å sikre og fortsette denne utviklingen, er det viktig at vi har gode rammebetingelser for forskningen vår. Det siste året har vi arbeidet for å utvikle bedre rammebetingelser for forskning og utvikling gjennom et system for fordeling av forskningstid som skal bidra til å prioritere forskning sterkere på UiA. Det kommende året vil dette systemet bli implementert på fakultetene og klarer vi å håndtere dette i tråd med styrets intensjoner, så kan vi håpe på at vi fremover vil kunne se effektene av dette i form av en ytterligere positiv utvikling på forskningssiden.

En viktig del av dette er å øke tilslag på ekstern finansiert forskning og forskningsbasert innovasjon. Dette er et viktig virkemiddel for å utvikle vår forskning og forskningsposisjon nasjonalt og internasjonalt, både fordi det er et viktig mål på at vi holder høy kvalitet, at

vi er godt posisjonert i forskningsfronten, at vi bidrar til universitetenes samfunnsoppdrag og at vi er tett knyttet til og samarbeider med andre nasjonale og internasjonale forskningsmiljøer. I tillegg er suksess med eksternt finansierte forskings- og innovasjonsprosjekter også et viktig virkemiddel for å øke antallet PhD-kandidater som er en sentral del av vår forskningsaktivitet.

I 2021 har vi vært sentral bidragsyter til etablering av UHR Innovasjon som et nasjonalt nettverk i sektoren. Erfaringsdeling på tvers av institusjoner og økt forståelse av sektorens bidrag til innovasjon vil være viktig for å styrke vårt eget arbeid med forskningsbasert innovasjon og studentinnovasjon framover.

Årets UFM framhever i temadelen fakultetenes ståsted og arbeid med innovasjon og samfunnsbidrag. Rapportene viser naturlig bredde i fakultetenes tilnærming til innovasjonsbidrag fra ulike fagdisipliner, men også potensial for videre utvikling.

Et av våre strategiske mål er å gjøre UiA til en enda mer attraktiv samarbeidspartner både regionalt, nasjonalt og internasjonalt. Dette er et kontinuerlig arbeid som vi ser resultater av gjennom blant annet økt etterspørsel etter samarbeid med UiAs fagmiljøer både i og utenfor regionen, nye videreutdanningstilbud tilpasset arbeidslivets behov og økende andel bidrags- og oppdragsinntekter. Vi har også sett gode effekter av fakultetenes arbeid med å danne nettverk for utdannede kandidater. Antall alumni som er innmeldt i universitetets alumniordninger har fra 2020 til 2021 økt med over 40%.

UiA ble medlem i den Europeiske Universitetsalliansen FORTHEN høsten 2021 med formål om å øke vårt internasjonale samarbeid gjennom felles prosjekter i alliansen. Alliansen søker om midler fra utlysningen for Europeiske Universiteter og forventer svar på søknaden i løpet av 2022.

Morten Brekke
Viserektor for
utdanning

Gøril Hannås
Viserektor for samfunns-
kontakt og nyskaping

Hans Kjetil Lysgård
Viserektor for forskning
og tverrfaglige satsinger

1. Innledning

1.1 Nasjonal kontekst og utfordringer ved UiA

UiAs utfordringer og mulighetsrom vil være et resultat både av endrede forventninger til sektoren generelt og av spesifikke utfordringer som avdekkes i kvalitetsarbeidet ved institusjonen. Når det gjelder nasjonale føringer har det de to siste årene kommet flere stortingsmeldinger som forventes å påvirke sektoren framover, samtidig som de politiske prioriteringene blir påvirket av regjeringsskiftet i 2021.

En rekke utfordringer avdekket i kvalitetsarbeidet ved UiA omtales i meldingen. Fakultetene peker også på flere utfordringer i sine kvalitetsrapporter, noen er fagspesifikke, mens andre er mer generiske. Noen gjennomgående utfordringer er rekruttering, skjev kjønnsbalanse og gjennomstrømming. Det vises i tillegg til hovedutfordringer som er beskrevet i kvalitetsrapportene fra fakultetene og Avdeling for lærerutdanning.

1.1.1 Nasjonale føringer og trender

- *Arbeidslivsrelevans*, Meld. St. 16 (2020-2021), der forventningene blant annet gjelder tettere samarbeid med arbeidslivet og tydeligere tilknytning til arbeidslivet for studentene i form av praksis, oppgavesamarbeid med mer. I NOU 2020:2 *Fremtidige kompetansebehov* pekes det blant annet på som en utfordring for høyere utdanning at arbeidsmarkedets kompetansebehov er i stadig endring, og at utdanningsinstitusjonene derfor må ha større fokus på å gi kandidatene gode grunnleggende ferdigheter; evne til omstilling, læringsevne og -vilje, samarbeids- og kommunikasjonsferdigheter, i tillegg til gode fagspesifikke ferdigheter. I forhold til den fremtidige forskerutdanningen er dette aspekter som også kommer frem i *Strategi for forskerrekruttering og karriereutvikling* fra Kunnskapsdepartementet (2021).
- *Livslang læring og økt tilgjengelighet av utdanning*, Meld. St. 14 (2019-2020), der fleksible utdanninger som er tilgjengelig også for personer som ikke kan følge ordinær undervisning på campusene vektlegges. Utfordringen er ytterligere forsterket i Hurdalsplattformen. Det er ikke avklart hvordan regelverket rundt studentenes egenbetaling vil bli framover. Dette vil ha betydning for blant annet muligheten til å tilby deler av ordinære studier som videreutdanning med studieavgift. Det innføres en ordning med studiesentre rundt om i landet. Disse vil

være viktige samarbeidspartnere for UiA i utvikling og gjennomføring av fleksible studietilbud.

- *Internasjonalisering/mobilitet*, Meld. St. 7 (2020-2021) med ambisjonene om økt internasjonalt samarbeid, herunder mer studentmobilitet. Studentutveksling har vært utfordrende under koronapandemien. Den urolige verdenssituasjonen som følge av krigen i Ukraina, og til en viss grad også debatten rundt klimaendringer, kan medføre endringer i studentenes preferanser med hensyn til utveksling både inn og ut. Alle norske institusjoner må forberede seg på å ta imot ukrainske flyktninger som vil studere i Norge i en kortere eller lengre periode.
- «*Den nye normalen*». Hvordan vil erfaringene fra koronapandemien påvirke undervisnings-/ læringsformer og vurderingsformer? Sektoren har både positive og negative erfaringer fra de to siste årene. Mange studenter vil sannsynligvis forvente både økt omfang og økt kvalitet i digital undervisning, samtidig som det vil være viktig å etablere gode læringsmiljø for studentene på campus. Vi vil ta imot et kull studenter høsten 2022 som ikke har erfaring med å avlegge eksamen fra videregående skole og som på alle måter har hatt en annerledes skolegang enn tidligere kull. Disse vil trenge spesiell oppfølging i alle fall i oppstarten av sin studietid. Under koronapandemien ble de fleste eksamener gjennomført som digitale hjemmeeksamener. I noen grad ble det utviklet nye måter å vurdere studentenes prestasjoner, men universitetene og høyskolene har også fått kritikk for at eksamensformen og oppgavene i for liten grad ble tilpasset den situasjonen eksamenskandidatene var i. Det store omfanget av hjemmeeksamener ga videre en stor økning i antall fuskesaker. Når fagmiljøene skal utvikle nye vurderingsformer, er det en utfordring at det sannsynligvis vil innføres lovkrav om ekstern sensur av alle eksamener med gradert karakter.

1.1.2 Generelle utfordringer ved UiA

Posisjonering/omdømmebygging: UiA skal være en attraktiv samarbeidspartner i forsknings- og innovasjonsaktiviteter på høyt internasjonalt nivå, og samtidig tiltrekke seg godt kvalifiserte søkere til attraktive og relevante utdanninger for fremtidens arbeidsliv.

- *Rekruttering:* Flere fakulteter og fagmiljøer får ikke rekruttert ønsket kompetanse, især ansatte med førstekompetanse og toppkompetanse.
- *Forskningsbasert utdanning:* UiA har satt seg som mål å styrke sammenhengen mellom utdanning og forskning og øke studenters deltakelse i forskning og kunstnerisk utviklingsarbeid.
- *Forskningsbasert innovasjon, entreprenørskap og studentinnovasjon:* UiA har svake resultater på sektormålene for kommersialisering av forskning og har ikke i tilstrekkelig grad utviklet en institusjonsovergripende forståelse av innovasjon og kultur for arbeid med forskningsdrevet innovasjon. Forskning og utdanning som bidrar til innovasjon i bred forstand er for lite synlig og fremhevet.

1.1.3 Utfordringer som avdekkes i årets melding samt i kvalitetsrapportene

Innenfor utdanning

- *Rekruttering.* Søkertallene til høyere utdanning gikk opp i 2020 og 2021, men går tilbake til et mer normalt nivå i 2022. Konkurransen om studentene blir sterkere, og UiA har opplevd en fallende markedsandel i Samordna opptak. På masterprogram er det høye søkertall, men det er en mindre andel av disse søkerne som blir studenter ved UiA, slik at ledig kapasitet på mange masterprogram er en vedvarende utfordring. På bachelornivå er ledig kapasitet på noen fagområder, blant annet ingeniørfag og humanistiske fag, også en økende utfordring.
- *Dimensjonering og omstilling av studieporteføljen* slik at den ivaretar både studentenes etterspørsel etter utdanning og arbeidslivets behov for kvalifisert arbeidskraft. Det legges sjelden ned studier ved UiA, og ressurser omfordes i liten grad mellom fakultetene. Det forventes strammere budsjetter i årene som kommer, og sannsynligheten for å få tilført ressurser til nye studieplasser er liten. Endringer må derfor gjøres innen eksisterende rammer, enten ved at eksisterende program endres eller ved at studier legges ned for å frigjøre midler til nye studier. Økt endringstakt i samfunnet tilsier at det vil være større behov for endringer framover enn organisasjonen har vært vant til.
- *Gjennomstrømming.* Flere fakultet peker i sine rapporter på utfordringer med gjennomstrømming på noen studieprogram. Sammenlignet med nasjonale tall har UiA svært høy gjennomstrømming både på bachelorprogram og på masterprogram, men bak høye gjennomsnittstall skjuler det seg stor spredning mellom programmene. Høy gjennomstrømming er bra for studentene og en indikator på at UiA lykkes. UiA har flere 5-årige studieprogram under innfasing, og studenter på disse programmene er ekstra sårbare da det ikke gis noen kvalifikasjon for dem som ikke fullfører. Fortsatt høyt fokus både på god faglig og sosial studiestart (inkludert førstesemestertiltak) og på fullføring for dem som er i slutten av studieløpet vil være viktig for å opprettholde og eventuelt øke andel studenter som fullfører et program.

Innenfor forskerutdanning

- *Rekruttering av kvalifiserte og kompetente ph.d.-kandidater.* På en del fagområder og ved noen utlysninger er det utfordringer med å rekruttere godt kvalifiserte og kompetente kandidater. Videre er det på noen fagområder og ved utlysninger på engelsk kunstig høye søkertall på grunn av overvekt av søkere fra noen få land. Vi har ikke nasjonal statistikk på dette, men vår erfaring stemmer godt overens med enkelte andre UH-institusjoner.
- *Gjennomgående kvalitet i doktorgradsprogrammene.* Helhetlige og sammenhengende programmer, kompetente ph.d.-veiledere, gode rammer rundt ph.d.-kandidatene og god gjennomføringsgrad mv. er forhold som kontinuerlig må arbeides med for å sikre gjennomgående kvalitet.
- *Antall eksternfinansierte stillinger økes.* Antallet og andelen eksternfinansierte stipendiatstillinger er relativt lavt, særlig stillinger finansiert gjennom prosjektbevilgninger fra Forskningsrådet og EU.
- *Stort potensiale å øke antall nærings og offentlig sektor ph.d.* UiA og regionen har gode erfaringer. Forskningsrådet lyser innværende år ut 47 stillinger innenfor offentlig sektor ph.d. Særlig gjelder dette innenfor LU-feltet.

Innenfor forskning

- **Suksessrate forskningssøknader.** UiA har begrenset gjennomslag i konkurransearenaene for forskningsmidler og svært lavt gjennomslag i EUs nylig avsluttede rammeprogram for forskning og innovasjon, Horisont 2020.
- **Forskningspolitisk påvirkning.** Det er et uttalt behov og ønske om å styrke UiAs muligheter og evne til å påvirke utformingen av eksterne forskningsprogrammer, nasjonale og internasjonale tilskuddsordninger og den generelle forskningspolitikken. UiA må i større grad bli seg bevisst denne muligheten.
- **Endringer i vurdering av forskningskvalitet.** Nye prinsipper for en bredere vurdering av vitenskapelig kvalitet ved tilsetninger.
- **Tid og rom for forskning.** Fakultetene vil ha en nøkkelrolle og et betydelig handlingsrom i det videre arbeidet med å implementere de institusjonelle prinsippene ved UiA og å utarbeide fakultetsvise tilpasninger innenfor rammene av disse, som skal være på plass innen utgangen av 2022.
- Legge i enda større grad til rette for at forskning ved institusjonen skjer i henhold til anerkjente forskningsetiske normer.

1.2 Konsekvenser av Covid-19

1.2.1 Innenfor utdanning

Studentrekruttering har de to siste årene vært vanskeligere enn normalt. For å gi elever i videregående skole et tilbud også under Covid-nedstengningen i januar-februar 2021, ble den ordinære turnéen omgjort til et digitalt alternativ med lenke til webinarer de selv kunne velge.

Studenttall har økt, både som følge av økt opptak på midlertidige studieplasser tildelt i revidert nasjonalbudsjett 2020 og som følge av flere studenter på små studietilbud, delvis finansiert av tiltaksmidler. Frafall fra studier er lavt, men svakt økende i 2021. Det antas at bedre arbeidsmarked og økte muligheter til å reise gjør at studenter som vurderer å slutte på studiene, nå har et reelt alternativ til å studere. Dette kan føre til at frafall øker igjen.

Studiepoengproduksjonen pr student økte i 2020 og er fremdeles på et høyt nivå i 2021. Årsaken er at flere studenter møter til eksamen og at strykprosenten er lav.

Omfang av fusk har økt betraktelig de to siste årene. Mer omfattende bruk av hjemmeeksamen har medført en stor økning i omfang fuskesaker fra 38 saker i 2019 til henholdsvis 73 saker i 2020 og 167 saker i 2021. Med tanke på forebygging av fusk, ble det opprettet en nettside spesielt med informasjon om hjemmeeksamener og krav til kildehenvisning. Tilsvarende informasjon om kildehenvisning ble lagt inn i selve eksamensoppgaven. I tillegg ble det i 2021 gjennomført informasjonskampanjer med sikte på å forebygge fusk.

Læringsmiljøarbeidet har i 2021 vært preget av pandemien med stengte campuser og store deler av undervisningen gjennomført digitalt. Fokus har vært på ivaretagelse av studiekvalitet i en hybrid studiehverdag. Fakultetene har blant annet rapportert om utfordringer ved gruppearbeid og at det har vært krevende å få plassert studenter i praksis. Ved gjenåpning har det vært gjennomført en rekke tiltak for å «ta campus tilbake».

1.2.2 Innenfor forskerutdanning

- Flere planlagte utenlandsopphold for ph.d.-kandidater har ikke latt seg gjennomføre.
- Læringsmiljøet for ph.d.-kandidatene har blitt negativt påvirket av koronapandemien. Det er tatt grep for å imøtekomme denne utfordringen, bl.a. er ph.d.-kandidatene en gruppe som har blitt prioritert når det gjelder hvem som skal ha fysisk tilgang til campus, kontorlokaler mv.
- Det har blitt gjort et stort arbeid med å tilrettelegge for og gjennomføre digitale disputaser eller disputaser som foregår både digitalt og fysisk (hybrid).

Når det gjelder mulige konsekvenser av koronapandemien på lengre sikt for forskerutdanningen ved UiA og ph.d.-kandidatene, kan bl.a. følgende fremheves:

- Omfanget av forsinkelser blant ph.d.-kandidatene og i deres prosjekter som følge av koronapandemien er fortsatt ukjent og kan by på større utfordringer på sikt.
- De langsiktige karrieremulighetene for ph.d.-kandidater kan ha blitt svekket som følge av manglende muligheter til utenlandsopphold, konferansedeltakelse, nettverksbygging mv. gjennom koronapandemien.

1.2.3 Innenfor forskning

- Den største, umiddelbare konsekvensen synes å være at de vitenskapelig ansatte har brukt mindre tid på forskning og mye mer tid på undervisning, som følge av det store arbeidet med omlegging til og utvikling av digital undervisning. Samtidig har UiA aldri hatt så høye publiseringstall.
- Også andre hindringer, som reiserestriksjoner, stengte laboratorier, manglende mulighet til fysiske møter,

konferanser mv., har redusert forskningsaktiviteten ved UH-institusjonene. De ulike fagmiljøene berøres til dels ulikt av de forskjellige restriksjonene. Manglende tilgang på laboratorier og utstyr har vært en viktig hindring for forskere innenfor matematikk/ naturvitenskap, teknologi og medisin. Medisinsk og særlig samfunnsvitenskapelig forskning har blitt begrenset av manglende kontakt med informanter, pasienter og andre grupper. Reiserestriksjoner er den faktoren som har ført til størst begrensning på tvers av fag.

- Enkelte ansatte rapporterer at koronapandemien har vært positiv for deres forskningsarbeid, i form av at det har gitt mer tid til å konsentrere seg om forskningen. Dette gjelder i større grad eldre ansatte og må ses i sammenheng med at de gjerne har en enklere hjemmesituasjon og et mer etablerte nettverk.

Observerte og rapporterte konsekvenser av koronapandemien på UiAs forskningsaktivitet gjennom 2021 er bl.a.:

- Samlet sett har de vitenskapelig ansatte brukt mindre tid på forskning og mer tid på undervisning.

- Gjennomføring av en rekke forskningsprosjekter har blitt forsinket.
- På individnivå er det store forskjeller i hvordan koronapandemien påvirker og har påvirket forskningsaktiviteten til den enkelte. Dette henger bl.a. sammen med den ansattes hjemmesituasjon, fagfelt, undervisningsoppgaver mv.
- Koronapandemien har hatt en tydelig negativ effekt på gjennomføring av forskningsaktiviteter som reiser, arrangementer, konferanser, seminarer, forskningsgruppesamlinger, utenlandsopphold mv.

Når det gjelder mulige konsekvenser av koronapandemien på lengre sikt for UiAs forskningsaktivitet og -resultater kan bl.a. følgende fremheves:

- Tilsvarende som for ph.d.-kandidatene er det en generell bekymring for hvordan koronapandemien vil påvirke yngre forskeres karrieremuligheter på lengre sikt, bl.a. som følge av at koronasituasjonen har hindret yngre forskere i å bygge faglige nettverk i startfasen av karrieren.

1.3 Nøkkeltall for UiA¹

	2018	2019	2020	2021
Førstevalgssøkere per studieplass SO ²	2,1	2,0	2,1	2,0
Førstevalgssøker per studieplass 2-årig masterprogram	3,1	2,9	3,1	3,4
Registrerte studenter (personer høst)	13 201	13 054	13 714	14 247
» herav studenter på gradsgivende program	9 784	9 954	10 410	10 943
» herav årsstudier	1 153	1 081	1 201	1 057
» andel studenter på masterprogram (2-årige og erfaringsbaserte) (i %)	16,1	17,4	18,8	19,6
Antall kandidater	2 555	2 529	2 627	2 491
Ph.d.-stipendiater (doktorgradsavtaler)	252	264	329	345
Avlagte doktorgrader	37	41	51	44
Ansatte (årsverk)	1 304	1 440	1 504	1 538
Andel førstestillinger (årsverk) i UFF ³ -stillinger (i %)	71,3 %	71,4	73,3	73,3
Andel BOA ⁴ av periodens bevilgning fra KD og andre departement (i %)	10,9	11,0	11,7	12,6
Periodens bevilgning fra KD og andre departement (1000 kr.)	1 289 842	1 489 974	1 544 115	1 614 159
Sum driftsinntekter 1000 kr.	1 514 349	1 537 836	1 754 012	1 835 894

¹ Kilde: Tableau – datauttak 16.02.2022 for studiedata. DBH for årsverksdata og UBW for regnskapsdata.

² Samordna opptak (SO)

³ Undervisnings-, forsknings- og formidlingsstillinger (UFF-stillinger)

⁴ Bidrags- og oppdragsinntekter (BOA-inntekter)

2. Utdanning

2.1 Studieportefølje

UiAs studieportefølje består av 88 gradsgivende studieprogram og 34 årsstudier. Fordeling på fakultet og studienivå vises i tabell⁵.

	Studieportefølje ved UiA 2021			
	Antall master-program 2-årige og erfaringsbasert	Antall 5-årige integrerte masterprogram	Antall bachelor-program	Antall årsstudier
Helse- og idrettsvitenskap	6		5	6
Humaniora og pedagogikk	9		10	11
Kunstfag	3		6	4
Samfunnsvitenskap	5	1	6	4
Teknologi og realfag	10	1	9	6
Handelshøyskolen	6		3	1
Lærerutdanning	3	3	2	2
SUM UiA	42	5	41	34

Masterprogrammet Shift entreprenørskap hadde sitt første opptak høsten 2020. Programmet er etablert med flere studieretninger (organisert som tre forskjellige program) og tilbys i samarbeid mellom flere fakultet. I tabellen over er programmet talt én gang, hjemmehørende ved Handelshøyskolen.

Handelshøyskolen tilbød for første gang høsten 2021 opptak til Sustainability Management, felles masterprogram med Universitas Gadjah Mada i Indonesia. Ingen studenter ble tatt opp til studiet fra UiA sin side.

Fakultetene og Avdeling for lærerutdanning arbeider kontinuerlig med utvikling av sin portefølje. Studieprogram som ble vedtatt etablert i 2021 med sikte på oppstart i 2022 er:

- Avansert klinisk allmennsykepleie, 2-årig masterprogram
- Helsesykepleie, 2-årig masterprogram
- Akademisk e-sport, bachelorprogram
- Personlig trener, årsstudium

Styret vedtok etablering av erfaringsbasert masterprogram i digitalisering. Studiet er en del av UiAs satsing på livslang læring og starter opp gradvis, først med moduler som er tildelt støtte fra Kompetanse Norge/ Direktoratet for høyere utdanning og kompetanse (HK-dir).

Styret vedtok videre etablering av Rettsvitenskap, masterprogram, og stilte seg positivt til videre arbeid med etablering av profesjonsstudium i psykologi. Begge disse sakene ble muliggjort da Kunnskapsdepartementet endret forskrift om grader og yrkesutdanninger, beskyttet tittel og normert studietid ved universiteter og høyskoler (gradsforskriften) slik at det ble åpnet for at flere institusjoner kan tilby disse studiene og tildele tilhørende tittel. UiA har sendt søknader til NOKUT om akkrediteringen av masterprogram i rettsvitenskap og profesjonsstudium i psykologi. Svar fra NOKUT er varslet å komme høsten 2022.

I 2021 ble det vedtatt å legge ned masterprogrammet i klinisk helsevitenskap. Dette «erstattes» av det nye masterprogrammet i avansert klinisk allmennsykepleie.

⁵ Program som tilbys parallelt på begge campus er talt én gang. Det samme gjelder program som tilbys også som deltid/desentralisert. Masterprogram som tilbys både som 3+2 og 5-årig program inngår ikke tallene for 5-årige program. Studieprogram som utfases er utelatt fra oversikten.

2.2 Rekruttering

Studentrekruttering har vært vanskeligere de siste to årene. Hver januar og februar gjennomfører våre studentambassadører skoleorienteringsdager i hele landet - fra Finnmark i Nord til Agder i sør. Dette er en del av universitetssamarbeidet, der hvert universitet har ansvar for å tilrettelegge turné i sin region.

For å gi elevene et tilbud også under Covid-nedstengningen i januar-februar 2021, ble hele turneen omgjort til et digitalt alternativ. I stedet for at elevene på landets videregående skoler ble samlet til fysisk orientering på sin skole, fikk de tilsendt lenker med webinarer der de selv kunne velge det universitet de ville høre mer om. Webinarene fra UiA ble sendt «live» fra provisoriske studioer ved Campus Kristiansand, og studentambassadørene var tilgjengelige for spørsmål via chat. I tillegg har det ved UiA blitt tilrettelagt med digital åpen dag, ny chatfunksjon, flere webinarer og mer tilstedeværelse på sosiale medier.

Antall besøkende for UiA sin del har variert, men det oppfattes som at man klarer å nå færre elever ved digitale alternativ enn ved fysiske skolebesøk. For UiA som er mindre kjent enn de store universitetene, er dette ekstra sårbart når rekrutteringen går over til å bli digital.

Konkurransen om studentene er generelt stor og vil sannsynligvis bli større fremover. Ungdomskullene (det vil si antall 18-20-åringer) er svakt fallende i perioden 2020-2022, men så stiger kurven litt igjen. I Agder er nedgangen noe sterkere enn nasjonalt. For UiA kan dette slå sterkt ut i konkurransen om studentene da UiA har en yngre

søkermasse enn gjennomsnittet, og rundt 50% av søkerne i SO er fra Agder. Både på grunnstudier og masterstudier må man forvente en hardere konkurranse om studentene, og studentrekruttering nasjonalt, regionalt og internrekruttering til videre studier ved UiA blir viktig for å fylle opp kapasiteten til alle studieprogrammene. For å lykkes i konkurransen om studentene må vi ha attraktive studieprogram. Videre er det vesentlig å nå fram med informasjon om våre tilbud både til potensielle søkere og til andre som kan være viktige for valg av studiested og studium.

2.3 Søkertall

2.3.1 Samordna opptak

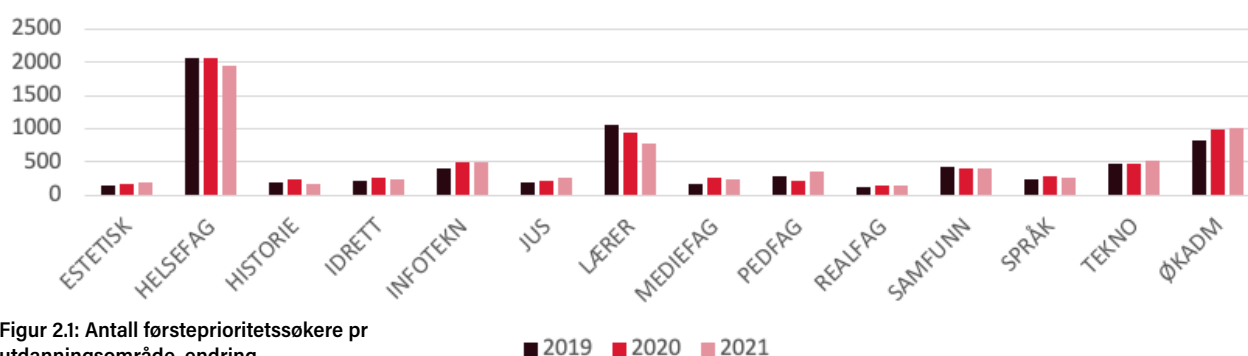
Antall førsteprioritetssøkere til UiA i Samordna opptak hadde en nedgang på 2,1 % mot en økning nasjonalt på 2,2 %.

Søkertall i Samordna opptak	2019	2020	2021
Planlagte studieplasser*	3390	3361	3416
Førsteprioritetssøkere	6825	7181	7023
Førsteprioritetssøkere pr plass	2	2,1	2,1
5-årige masterprogram	2,7	2,4	1,9
3-årige bachelorprogram	2,2	2,2	2,3
Årsstudier	1,3	1,7	1,5
Andel førsteprioritetssøkere i SO	4,92	4,75	4,56

*Apriltall SODA

UiA hadde 7023 førsteprioritetssøkere i 2021, en nedgang på 158 fra 2020. UiA hadde ikke opptak til bachelorprogram i spesialpedagogikk i 2020, derav den sterke økningen i søkertall innen pedagogiske fag.

Søkere fordelt på fagområde

Figur 2.1: Antall førsteprioritetssøkere pr utdanningsområde, endring

Nedgangen ved UiA var primært knyttet til nedgang i søkertall innen helsefag og lærerutdanning, til 5-årige masterprogram og årsstudier, mens vi opplevde en økning i andelen søkere til 3-årige bachelorprogram.

2.3.2. Lokalt opptak

Lokalt opptak omfatter alle 2-årige masterprogram og andre påbyggingsstudier. Studier med opptaksprøve og spesialtilpassede ingeniørutdanninger (Tres og Y-vei) administreres også i lokalt opptak. Søkertall for enkeltemner, etter- og videreutdanning (EVU) og internasjonale søkere kommenteres ikke her, men disse inngår også i det lokale opptaket. Internasjonale søkere kommenteres i kapittel 2.9 Internasjonale gradsstudenter.

Antall søkere i lokalt opptak			
	2019	2020	2021
AR Årsstudium	1050	748	1172
B3 Bachelor 3 år	782	749	1147
M2 Master 2 år	2758	3052	3285
ME Master erfaringsbasert	60	97	152

UiA har en økning i søkertall på alle nivåer. Mye av økningen skyldes at studietilbudet varierer noe fra år til år. Økning i søkertall på årsstudier skyldes primært søkere til videreutdanning i sexologi, som ikke ble tilbudt i 2020. Sexologi rekrutterer meget godt og har 352 søkere, men også HR og organisasjonsutvikling og videreutdanningen i psykisk helsearbeid har gode søkertall.

Økning i søkertall til bachelorstudier skyldes for en stor del at distriktsvennlig sykepleie ble tilbudt i lokalt opptak, med 274 søkere, men også bachelorprogrammet i rytmisk musikk rekrutterte godt.

På masternivå er det primært programmene ved Fakultet for teknologi og realfag, helsefagene og rytmisk musikk som har bidratt til økning i søkertallene.

2.3.3 Trender i søkertall

UiA har en ung søkermasse, sammenliknet med andre læresteder, der nærmere to av tre søkere er 21 år eller yngre. UiA vil være sårbar for svingninger i kullstørrelser. Fordelingen har kun hatt marginale endringer de siste årene.

Aldersfordeling på søkere nasjonalt og til UiA

	UiA	Nasjonalt
0-23	63,7	42,6
24-29	19,9	37,5
30+	16,3	19,9

Geografisk rekrutterer UiA vel halvparten av sine søkere fra Agder. Tilsvarende har nær halvparten av egdene som søker opptak til grunnstudier i SO UiA som sin førsteprioritet.

2.4 Studenttall

2.4.1. Antall studenter nasjonalt

Antall studenter ved universitet og høyskoler har økt til 304 000 i 2021, en vekst på om lag 4 %. I tabell vises utviklingen i antall studenter ved andre universitet og nederst samlet studenttall for hele sektoren.

Antall registrerte studenter HØST ⁶

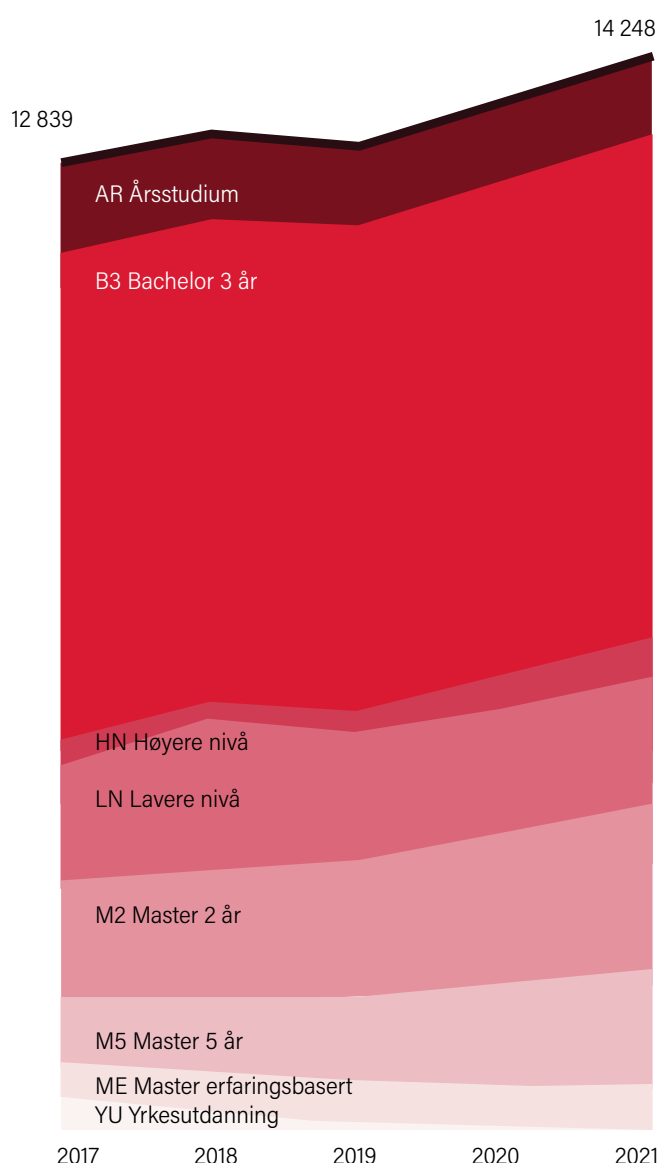
	2019	2020	2021
NTNU	41 965	42 380	44 170
Universitetet i Oslo	27 505	27 050	26 650
OsloMet	21 025	21 905	22 155
Universitetet i Sørøst-Norge	18 230	18 060	18 275
Universitetet i Bergen	18 465	19 420	20 820
Universitetet i Tromsø	16 745	17 125	17 810
Universitetet i Agder	12 995	13 690	14 215
Universitetet i Stavanger	11 560	12 410	12 615
Nord universitet	11 090	11 460	11 705
NMBU	5 670	6 275	6 765
SUM hele UH-sektor	279 197	291 886	304 076

Målt etter antall studenter er UiA syvende største universitet med 14 215 registrerte studenter høsten 2021. De fleste institusjoner har vekst i studenttallet i 2021. Noe av dette kan tilskrives at det i revidert nasjonalbudsjett 2020 ble tildelt til sammen 4000 nye studieplasser til sektoren for økt opptak høsten 2020. Disse plassene ble videreført også for 2021, noe som har medført ytterligere vekst. Det har vært tilsvarende vekst ved statlige og private høyskoler.

⁶ Kilde: DBH; registrerte studenter, totalt.

2.4.2. Studenter ved UiA

Totalt antall studenter som har registrert seg for studier ved UiA høsten 2021 er 14 248⁷, en økning på 4 % (526 studenter) sammenlignet med 2020. I figur vises antall studenter totalt og fordelt på studienivå for de siste fem årene.

Figur 2.2: Totalt antall studenter fordelt på studienivå

Veksten i studenttallet de siste årene er i all hovedsak planlagt vekst. Sentrale forklaringsfaktorer for veksten er:

- Varighet på studieprogram: Innfasing av 5-årige studieprogram samt høyere opptak til 2-årige masterprogram framfor årsstudier gir flere studenter med lengre studieløp
- Stabilt eller lavere frafall fra gradsgivende studieprogram sammenlignet med 2020
- Vekst i antall studenter på kortere studietilbud, spesielt på høyere grads nivå

Nær 11 % av studentene går på studieprogram som er nettbaserte og/eller desentrale studietilbud, det vil si studenter som ikke oppholder seg på campus. De fleste av disse studietilbudene er etter- og videreutdanningstilbud.

Fordeling av studenter på Campus Grimstad og Campus Kristiansand er stabil, med 23 % av studentene på studietilbud i Grimstad og resten i Kristiansand. Kjønnssfordelingen er også stabil med 58 % kvinner og 42 % menn.

Rundt 85 % av studentene går på gradsstudier eller på årsstudier. Vekst på ulike studienivå vises i tabell.

Totalt antall studenter på gradsgivende program og årsstudier⁸

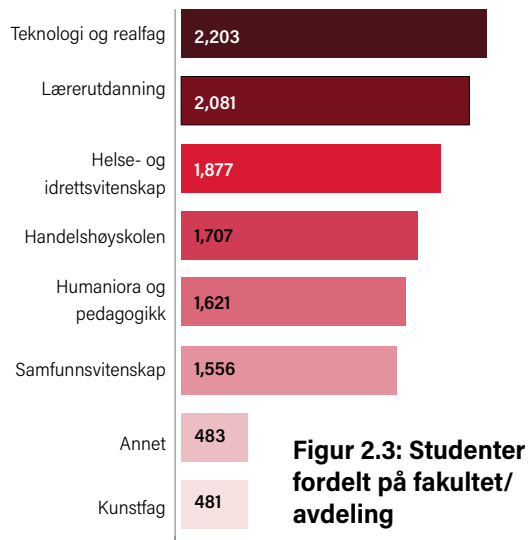
Studienivå		2019	2020	2021
Høyere nivå	Master erfaringsbasert	476	568	616
	Master 2-årig	1792	2015	2179
Profesjons-utdanning	Master 5-årig	1132	1330	1515
Lavere nivå	Bachelor (inkl. 4-årig LU)	6585	6504	6634
	Årsstudier	1094	1201	1057

Som vist i tabell, er det vekst på alle nivå med unntak av årsstudier. I 2021 fordeler studentene seg på studieprogram ved fakultet som vist i figur nedenfor⁹. Studenter under «Annet» er studenter på utveksling og enkeltemnestudenter.

⁷ Kilde: Tableau. Tallet er noe høyere enn DBH-tallet da det inkluderer EVU-studenter med oppstart etter 1. oktober.

⁸ Kilde: Tableau. Tallet er noe høyere enn DBH-tallet da det inkluderer EVU-studenter med oppstart etter 1. oktober.

⁹ Kilde: Tableau; Registrerte studenter

2.4.3 Studenter på etter- og videreutdanningsprogram

Høsten 2021 er 16 % av studentene ved UiA registrert på videreutdanningsprogram, og antall EVU-studenter viser en liten nedgang sammenlignet med 2020. Videreutdanningsprogram vil her si studieprogram som er eksterntfinansiert og som er studiepoenggivende. Sentrale nøkkeltall for antall studenter vises i følgende tabell:

Antall studenter på etter- og videreutdanning ¹⁰			
	2019	2020	2021
Registrerte studenter HØST	1 844	2362	2237
Startende studenter VÅR	409	490	571
Startende studenter HØST	1 218	1673	1424

De fleste EVU-program er små program med kortere varighet, og årlig studentopptak vil derfor i hovedsak påvirke aktivitetsnivået inneværende år. Unntaket er to erfaringsbaserte masterprogram med flere moduler (masterprogram i ledelse og Executive Master of Business Administration). I overkant av 20 % av EVU-studentene er tilknyttet disse to programmene. En annen stor satsing er «Kompetanse for Kvalitet», videreutdanning av lærere, som står for om lag 25 % av studentene.

2.4.4 Studentopptak høsten 2021

Opptak av studenter til studier ved UiA viser en svak oppgang sammenlignet med tall for samme tidspunkt i 2020. Opptakstallene til gradsgivende program og årstudier har en litt sterkere vekst. Noe av veksten skyldes også at det igjen ble mulig å ta inn utvekslingsstudenter, mens det trekker i motsatt retning at det ble færre studenter på tiltakspakker. Ledig kapasitet etter opptak går svakt ned i 2021, men det er fremdeles betydelig ledig kapasitet

på ingeniørprogrammene og på disiplinprogrammene ved Fakultet for humaniora og pedagogikk. Mer enn 370 studieplasser på gradsgivende program er ledige etter gjennomført opptak i september. De siste årene er det iverksatt flere tiltak for å fylle ledige studieplasser, spesielt på masternivå, men i 2021 ble tiltakene utvidet til også å gjelde andre studieprogram. Tiltakene ser ut til å ha positiv effekt, men det er nødvendig med erfaringstall over flere år for å konkludere på dette. Økt oppmerksomhet knyttet til frafall før studiestart og bedre samarbeid knyttet til studentrekruttering vurderes å være sentralt i en situasjon med sterkere konkurranse om studentene.

66 % av studentene som er tatt opp til studieprogram gjennom Samordna opptak er førsteprioritetssøkere. Dette er på nivå med 2019, etter en midlertidig nedgang i 2020. Høyest andel førsteprioritetssøkere er det på 5-årige masterprogram.

2.4.5 Nye fullfinansierte studieplasser

UiA fikk ingen nye fullfinansierte studieplasser i 2021.

2.5 Kandidattall

2.5.1 Antall kandidater nasjonalt

Antall uteksaminerte kandidater for universitetene vises i tabell.

Antall kandidater ¹¹				
	2019	2020	2021	Vekst 2021
Nord	2125	2200	2160	-1,9 %
NMBU	1180	1230	1295	5 %
NTNU	7805	7960	8215	3,1 %
OsloMet	4180	4295	4155	-3,4 %
UiA	2540	2670	2510	-6,4 %
UiB	3225	3150	3430	8,2 %
UiO	4945	5310	5135	-3,4 %
UiS	2535	2650	2610	-1,5 %
USN	3335	3285	3240	-1,4 %
UiT	2840	2865	2870	0,2 %

Cirka halvparten av universitetene har en svak nedgang i antall uteksaminerte kandidater, mens tre universiteter øker i antall og er på samme nivå som i 2020. UiA har den prosentvis høyeste tilbakegangen, men mye av dette kan forklares med endringer i studieporteføljen (se kapittel 2.4.2).

Det er stor variasjon i sektoren på andel kandidater som uteksamineres på lavere og på høyere studienivå. Tabellen under viser andel kandidater som uteksamineres på lavere nivå i fallende rekkefølge.

¹⁰ Kilde: Tableau; EVU-oversikt, Studenter.

¹¹ Kilde; DBH; Fullførte vitnemålsgivende studieprogram

	Andel kandidater på lavere nivå i 2021¹²
OsloMet	83,1 %
USN	77,1 %
Nord	76,6 %
UiA	69,5 %
UiT	63,4 %
UiS	56,5 %
NTNU	50,8 %
UiB	48,1 %
UiO	46,4 %
NMBU	34 %

I 2021 er 69,5 % av kandidatene som uteksamineres ved UiA på lavere nivå, en liten nedgang fra 2019. Det forventes at andel uteksaminerte kandidater på høyere nivå vil øke betydelig fra 2022 når de første kullene fra 5-årig grunnskolelærerutdanning blir ferdige.

2.5.2 Fakultetsfordeling

Antall uteksaminerte kandidater fordelt på fakultet vises i følgende tabell:

	Uteksaminerte kandidater¹³			
	2019	2020	2021	Vekst 2021
Helse- og idrettsvitenskap	430	470	410	-60
Humaniora og pedagogikk	205	300	245	-55
Kunstfag	105	95	105	10
Samfunnsvitenskap	375	375	415	40
Teknologi og realfag	510	540	535	-5
Handelshøyskolen	460	435	455	20
Lærerutdanning	470	450	350	-100
Annet	5	5	-	-
SUM UiA	2540	2670	2510	-160
Vekst UiA	-	0 %	- 6 %	

Det har vært en nedgang i kandidatproduksjonen på flere fakultet ved UiA, men deler av dette kan tilskrives studier med opptak annethvert år. Utviklingstrekk ved fakultetene:

- Fakultet for helse- og idrettsvitenskap har en nedgang i uteksaminerte kandidater totalt sett. Dette kan forklares med at masterprogram i spesialsykepleie har opptak annet hvert år, og dermed ikke uteksaminerte i 2021. Det er også totalt sett en nedgang i kandidatproduksjonen på bachelorprogrammet i sykepleie, særlig på Campus Kristiansand, hvilket skyldes et lavere opptakstall i 2018.
- Fakultet for humaniora og pedagogikk har generelt høy nedgang. Det skyldes mindre tilbakegang på flere studieprogram, men kan særlig forklares med masterprogram i spesialpedagogikk, som har opptak annethvert år.
- Fakultet for kunstfag øker med 10 kandidater, noe som innebærer en økning på ca. 10 %.
- Fakultet for samfunnsvitenskap har en solid vekst, hvilket kan tilskrives en generelt god utvikling på flere bachelor- og masterprogrammer.
- Fakultet for teknologi og realfag har en liten nedgang selv om det første kull på masterprogrammet i cybersikkerhet ble uteksaminert i 2021.
- Handelshøyskolen har en økning på 20 kandidater og er nå på nivå med 2019. Økningen kan tilskrives en generell god utvikling på flere bachelorprogrammer.
- Lærerutdanningen har en markant nedgang i antall kandidater selv om det er en god utvikling i flere studieprogram. Dette skyldes overgangen til 5-årige masterprogram. Det forventes at andelen av uteksaminerte kandidater vil øke betydelig fra 2022 når de første kullene fra 5-årig grunnskolelærerutdanning blir ferdige.

¹² Kilde; DBH; Fullførte vitnemålsgivende studieprogram

¹³ Kilde; DBH; Fullført vitnemålsgivende studieprogram (uteksaminerte)

2.6 Gjennomstrømming

Andel studenter som gjennomfører på normert tid våren 2021 er på et stabilt høyt nivå. UiA har generelt en høyere andel studenter som gjennomfører på normert tid enn gjennomsnittet for sektoren, og målt mot andre universitet er UiA i toppsjiktet. Dette kan både tilskrives fagsammensetningen i studieporteføljen, men også at UiA over flere år har jobbet målrettet med gjennomstrømningsproblematikk. Gjennomføring på normert tid for UiA og for sektoren vises i tabell.

	Gjennomstrømming på normert tid Våren 2021¹⁴	
	UiA	Gjennomsnitt i sektoren
Bachelornivå	55,5 %	53,3 %
Masternivå	56,8 %	49,5 %

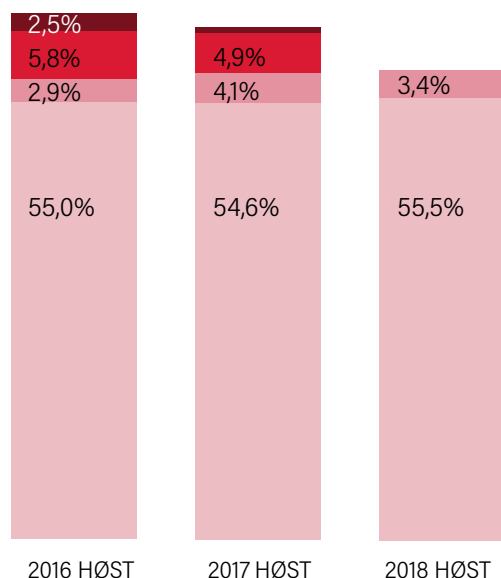
2.6.1 Fullføring

Studenter på gradsgivende program¹⁵ som skulle fullføre sitt studieløp våren 2021 (på normert tid) er:

- Bachelorstudenter med startkull 2018
- Masterstudenter på 2-årige program med startkull 2019
- Masterstudenter på 5-årige program med startkull 2016

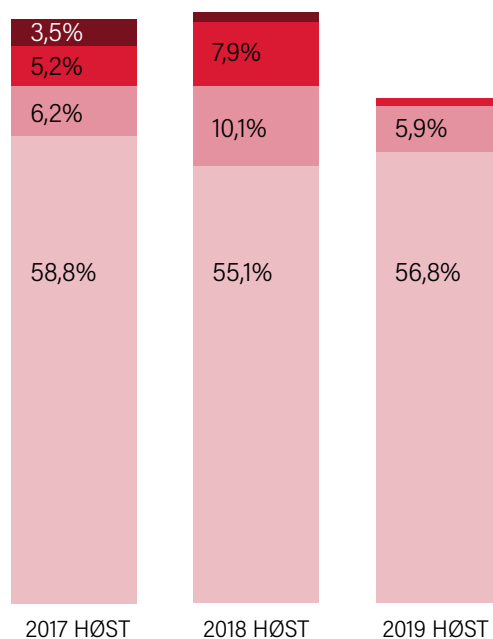
I figuren under vises aggregerte fullføringsandeler for disse startkullene for studenter på bachelorprogram og 2-årige masterprogram samt for de to foregående startkull. Tidspunkt for fullføring vises som nyanser i blått. Fullføringsandeler på normert tid vises som mørkeblått felt og fullføring for påfølgende semester vises i lysere blått.

Bachelorprogram

2-årige masterprogram

Deltidsprogram er utelatt fra oversikten

Figur 2.4: Aggregerte fullføringsandeler.

¹⁴ Kilde: Tableau: Benchmarkingsrapport; Gjennomstrømming for bachelor og master.

¹⁵ Kilde Tableau: Gjennomstrømming og tidsbruk – analyser (UiA Standard)

3-årige bachelorprogram

Fullføringsandel for studenter fra startkull 2018 er 55,5 % ved normert tid, noe som er høyere enn foregående år. Som vist i figur, vil noen av studentene som er aktive fullføre etter normert tid, og det forventes at fullføringsandelen samlet sett vil bli minst like høy som for foregående kull. Kurvene viser også at færre studenter er forsinket i studieløpet sammenlignet med foregående kull.

For startkullet 2018 viser tallene at det er økt fullføringsandel for studenter med studiet på førsteprioritet, for menn og for studenter med lavt karaktersnitt ved opptak. Sistnevnte gruppe er liten, men økningen er tydelig. Det er et tydelig fall i fullføringsandel for noen av studieprogrammene med rammeplanstyrt praksis i helse- og lærerutdanningene.

2-årige masterprogram

Fullføringsandel for studenter fra startkull 2019 var 56,8 % ved normert tid, noe som er høyere enn foregående år, men noe færre studenter har fullført etter 5. semester. Som vist i figur, vil noen av studentene som er aktive fullføre etter normert tid, og det forventes at fullføringsandelen samlet sett vil bli minst like høy som for tidligere kull. Kurvene viser også at en høyere andel av studentene i 2018-kullet var forsinket i sitt studieløp enn foregående kull. Også for masterstudenter ser man en økt fullføringsandel for menn.

5-årige masterprogram

I 2021 uteksamineres det kandidater fra lektorutdanningen, mens andre 5-årige program fortsatt er under innfasing. Fullføringsandeler for 5-årige program vil være mer relevant å se på når nye program er ferdig innfasert fra 2022.

En sentral forklaringsfaktor for høyere fullføringsandeler er at gjennomsnittlig studiepoengproduksjonen pr student har økt for studenter på alle studienivå (se kap. 2.6.2). Økt studiepoengproduksjon skyldes både at studenter har

hatt en økt tilbøyelighet til å møte opp til eksamen, samt at gjennomsnittlig strykeprosent har gått ned. Samlet sett har dette bidratt til at flere studenter enn foregående år har fullført påbegynt studieløp. Det må likevel nevnes at det er stor variasjon mellom studieprogrammene og at det er høyt fokus på fullføring av studieprogram ved UiA. Igangsetting av førstesemestertiltak for studenter på alle gradsgivende program er en lokal satsing som forventes å gi lavere frafall og høyere fullføring på sikt. Noen av fagmiljøene som har startet med dette har allerede gode resultater å vise til. Utfordringer med nedstengte campus og digital undervisning har imidlertid vanskeliggjort dette arbeidet i 2020 og 2021.

2.6.2 Frafall

Frafall fra studieprogram målt ved starten av 2. semester for følgende studentgrupper:

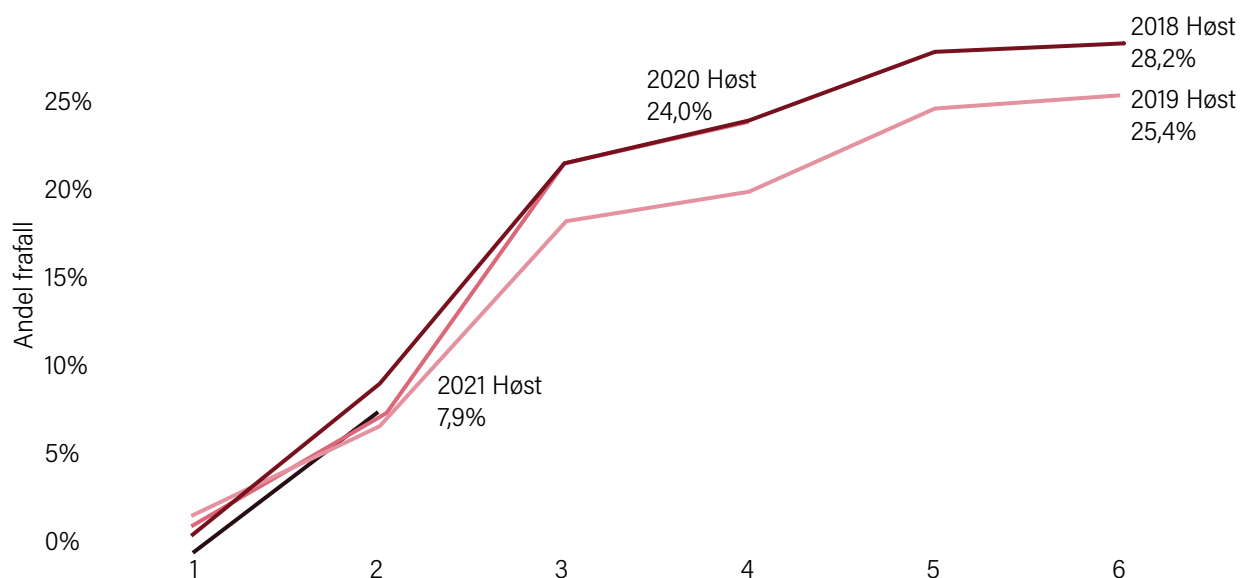
- **Startkull 2019:** Studenter som hadde et normalt førstesemester, men som opplevde helt eller delvis nedstengt campus etter dette.
- **Startkull 2020:** Studenter som startet med hovedvekt på digital undervisning og som har hatt hele eller deler av studieløpet med en blanding av fysisk og digital undervisning.
- **Startkull 2021:** Studenter som startet med en hovedvekt på digital undervisning. På mange grunnstudier har det vært ulike tiltak med studentmentorer for å kompensere for ulempene med digital undervisning.

Sammenligningstall for startkull 2018. Studenter på dette startkullet var i sitt 4. semester våren 2020.

Frafall for studenter på grunnstudier: Bachelorprogram og 5-årige masterprogram

Aggregert frafall pr semester for bachelorprogram og 5-årige masterprogram¹⁶ vises i figur. Frafallskurver vises pr kull for de fire siste kullene som er tatt opp.

¹⁶ Kilde: Tableau; Frafall – program og fakultet (UiA Spesial)

Figur 2.5: Aggregert frafall på grunnstudier

Frafall for studenter som startet et studieløp høst 2021 er 8,5 % pr 2. semester, noe som er marginalt høyere enn for startkull 2019 og 2020, men lavere enn tilsvarende tall for 2018. Frafallet er lavere på 5-årige program enn på bachelorprogram. For 2020-kullet er frafallet etter tre semestre 24 %, noe som også er på nivå med frafall i 2018 og høyere enn for 2019-kullet.

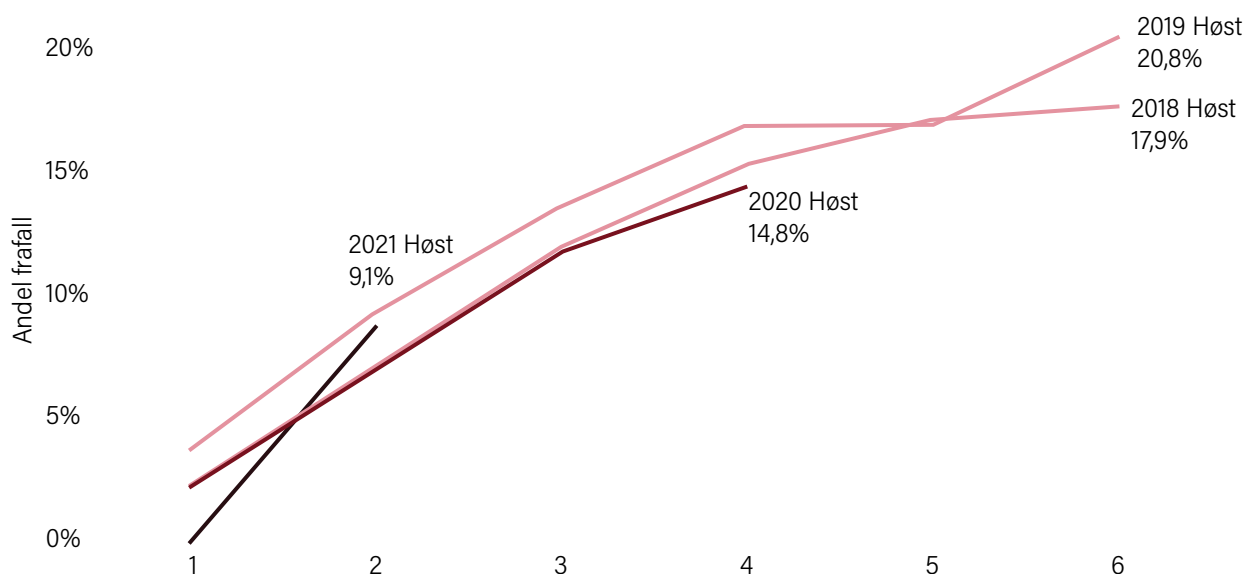
Cirka halvparten av studentene som avslutter et bachelorprogram restarter et studieløp ved UiA og et ukjent antall restarter ved en annen institusjon. Frafall fra studieprogram vil derfor i noen tilfeller bety at studenten får ett ekstra år og får med seg kompetanse og erfaringer fra det

påbegynte studieprogrammet.

Frafall for studenter på 2-årige masterprogram

For studenter på 2-årige masterprogram¹⁷ har frafalls-kurvene en litt annen profil. Aggregert frafall pr semester for studenter på 2-årige masterprogram vises for de fire siste årskullene.

Frafall etter ett semester er 10 % for studenter fra startkull 2021, noe høyere enn for tidligere kull. Frafall etter tre semestre er 15,9 % for studenter fra startkull 2020, noe som er litt lavere enn for foregående kull.

Figur 2.6: Aggregert frafall på 2-årige masterprogram

¹⁷ Kilde: Tableau; Frafall – program og fakultet (UiA Spesial)

2.7 Studiepoengproduksjon

2.7.1 Totalt

I tabellen under vises studiepoengproduksjon ved UiA de siste tre årene samt vekst totalt og pr fakultet. Studiepoengproduksjon vises for fakultetene som eier programmet hvor studentene går (ikke fakultetet som eier emnet).

	Nye 60-SP enheter ¹⁸			
	2019	2020	2021	Vekst
Helse- og idrettsvitenskap	1 429	1 453	1 596	9,8%
Humaniora og pedagogikk	1 096	1 224	1 251	2,2 %
Kunsthøgskolen	385	370	417	12,7 %
Samfunnsvitenskap	1 226	1 349	1 422	5,4 %
Teknologi og realfag	1 790	1 878	1 836	-2,2 %
Handelshøgskolen	1 295	1 411	1 456	3,2 %
Lærerutdanning	1 611	1 724	1 820	5,5 %
Annet	211	127	257	100,2 %
SUM UiA	9 043	9 535	10 055	5,4 %
Vekst UiA	-0,0 %	5,4 %	5,4 %	

Nær 70 % av veksten i studiepoengproduksjon er knyttet til 2-årige og 5-årige masterprogram. Den bakenforliggende årsaken til dette er vekst i studenttall for begge disse studienivåene. Mer generelt kan også vekst i studiepoengproduksjonen knyttes til at flere studenter gjennomfører eksamen og at det er lavere strykprosent.

I tabellen er det vekst for alle fakultet, med unntak av Fakultet for teknologi og realfag. Vekst i kategorien «Annet» skriver seg hovedsakelig fra innreisende utvekslingsstudenter og fra vekst knyttet til enkeltemner.

2.7.2 Studiepoengproduksjon pr student

Studiepoengproduksjon pr student vil for en student med full studieprogresjon være på 60 studiepoeng pr år. Studiepoeng pr student for universitetene vises i tabell.

	Studiepoengproduksjon pr heltidsekvivalent ¹⁹		
	2019	2020	2021
Nord	49,7	51,3	49,9
NMBU	48,7	50,1	48,3
NTNU	47,8	50,7	49,5
OsloMet	51,7	53,3	52,5
UiA	49,3	50,9	51,0
UiB	46,0	48,5	48,6
UiO	46,0	48,7	47,5
UiS	46,3	49,4	47,2
USN	50,2	51,3	50,1
UiT	46,3	47,0	46,7
Gjennomsnitt	48,0	50,1	49,2

Som tabellen viser, har de fleste universitet lavere studiepoengproduksjon pr heltidsekvivalent i 2021 enn i 2020, men likevel høyere enn i 2019. Økningen i studiepoengproduksjon i 2020 var markant og overraskende, gitt vanskelige forhold for studentene. I 2021 er det fremdeles et høyere nivå på studiepoengproduksjonen pr student enn i 2019, men litt avtakende. Forklaringsfaktorene til dette på nasjonalt nivå antas å være mye av det samme som på UiA-nivå (se under).

Studiepoengproduksjonen pr student for studenter på heltidsstudier (årsstudier og gradsstudier) har utviklet seg som følger:

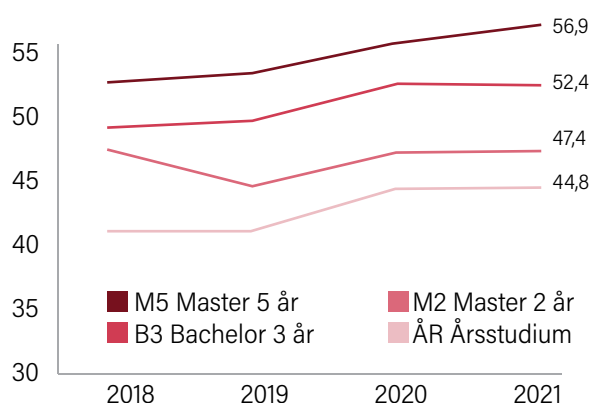
Studiepoengproduksjon pr heltidsstudent	
2018	48,6
2019	48,7
2020	51,3
2021	51,4

¹⁸ Kilde: DBH; Studiepoengproduksjon fordelt på programmet der studenten var aktiv.

¹⁹ Kilde: DBH; Studiepoeng pr heltidsekvivalent pr år.

De siste to årene har studiepoengproduksjonen økt for alle studienivå, og i 2021 er det fremdeles høyere studiepoengproduksjon pr student enn tilsvarende tall for 2018 og 2019.

Endringene i studiepoengproduksjon fordelt på studienivå vises i følgende figur:

*Merk at akse begynner på 30 SP

Figur 2.7: Endringer i studiepoengproduksjon

Studieproduksjon pr student avtar litt for studenter på bachelornivå i 2021 og er uendret eller høyere for studenter på andre typer studier.

Årsakene til vekst i studiepoengproduksjon er knyttet til flere forhold:

- Antall studenter som trekker seg fra eksamen innen fristen
- Antall studenter som møter til eksamen
- Strykprosent

Hvor mange studenter som trekker seg fra eksamen innen fristen er ukjent.

Studenter som er oppmeldt til eksamen kan av ulike grunner la være å møte til eksamen enten ved gyldig fravær (legemeldt) eller ugyldig fravær. De to siste årene har UiA gitt unntak fra regelen om at kun

legemeldt fravær gir rett til ny og utsatt eksamen. Andel eksamenskandidater som ikke møter til eksamen falt i 2020. Høsten 2021 stiger det litt igjen.

Strykprosent pr emne har falt jevnt fra nivået i 2019, men høsten 2021 går strykprosenten litt opp.

2.7.3 Studiepoengproduksjon på etter- og videreutdanningsprogram

I tabell vises studiepoengproduksjon på videreutdanningsprogram ved UiA. I 2021 er det igjen vekst i aktivitetsnivået etter noen år med stabil studiepoengproduksjon.

	Nye 60-studiepoengsenheter på EVU ²⁰		
	2019	2020	2021
Helse- og idrettsvitenskap	72	85	139
Humaniora og pedagogikk	128	118	129
Kunstfag	21	19	12
Samfunnsvitenskap	137	130	148
Teknologi og realfag	201	209	216
Handelshøyskolen	80	84	82
Annet		6	3
Sum UiA	639	651	729
Årlig vekst	-2,6 %	1,2 %	12 %

Vekst i studiepoengproduksjon er spesielt høy på Fakultet for helse- og idrettsvitenskap og på Fakultet for samfunnsvitenskap. Oppstart av nye videreutdanningstilbud innen avansert sykepleie i kommunehelsetjenesten, og innen digital transformasjon bidrar sterkt til veksten. Oppstart av videreutdanningstilbud innen akademisk e-sport i 2021 gir også vekst på Fakultet for teknologi og realfag, men denne nøytraliseres av nedgang i aktivitetsnivå på andre studietilbud.

Aktivitetsnivået for etter- og videreutdanning vil være avhengig av både størrelsen på det enkelte kurs og av antall deltakere på kursene.

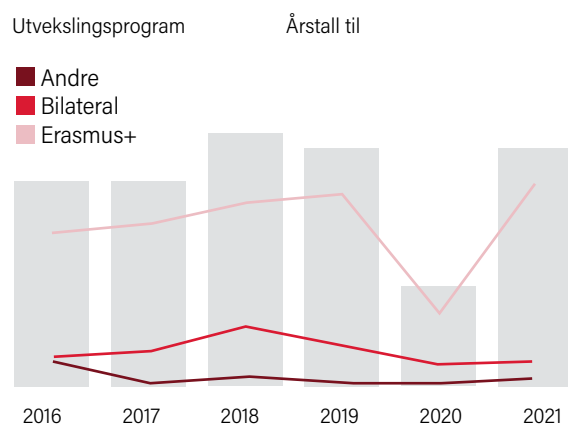
²⁰ Kilde: Tableau; EVU-oversikt, Studiepoeng- og kandidatproduksjon

2.8 Studentmobilitet

2.8.1 Innreisende utvekslingsstudenter

Våren 2021 kom det flere innreisende utvekslingsstudenter til UiA enn noen gang. Økningen fra året før var på over 20 %, fra 119 i 2020 til 147 i 2021. Innreiserestriksjonene var fremdeles strenge, og alle studentene måtte gjennomføre et ti dagers karanteneopphold på hotell i Kristiansand før de kunne flytte inn i boligene. Studentene ble ivaretatt gjennom ulike digitale arrangementer, fra faglige møter til mer uformelle treff på Zoom. På tross av delvis nedstenging og begrensede aktiviteter var tilbagemeldingen fra studentene veldig bra.

Regjeringen innførte strenge innreiseregler i løpet av våren 2021, og det var lenge usikkert når grensene ville åpne for studenter. På tross av dette, var det 370 studenter som søkte om utveksling for høstsemesteret 2021, og 261 utvekslingsstudenter kom til UiA i august 2021. Dette var en liten økning fra høsten 2019, da det kom 255 studenter (høsten 2020 kansellerte UiA all utveksling inn og ut).

Figur 2.8: Utvikling i antall innreisende utvekslingsstudenter²¹

Studentene kom fra over 120 ulike samarbeidspartnere i 32 land, og den desidert største gruppen kom fra Tyskland.

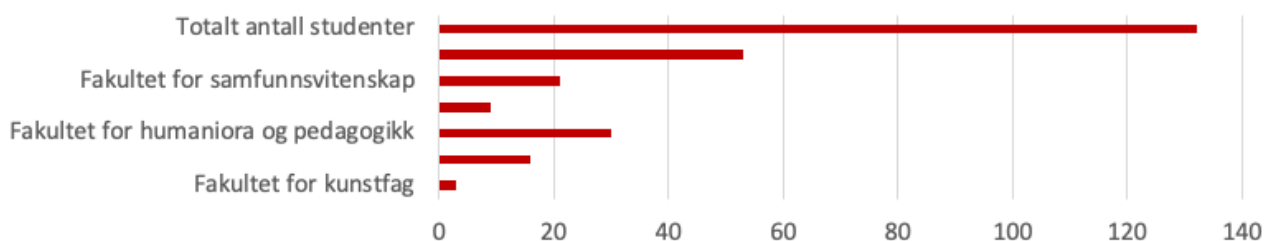
2.8.2 Utreisende utvekslingsstudenter

Reiselysten var ikke like stor blant UiA-studentene våren 2021 som den var blant de utenlandske studentene som kom til Norge. Dette henger sammen med at mange land fremdeles hadde veldig strenge restriksjoner og at undervisningen hovedsakelig var digital. Det var 76 studenter som søkte om å reise ut våren 2021, men bare 11 fullførte utvekslingen.

Høsten 2021 tok reiselysten seg opp noe, men fremdeles var det ikke mulig å reise til flere land, bl.a. Australia og New Zealand, som tradisjonelt er veldig populære destinasjoner for UiAs studenter. Det var 247 som søkte om å reise ut, mot 440 som søkte høsten 2020. En viktig grunn til nedgangen i antall søknader er at Fakultet for helse- og idrettsvitenskap bestemte tidlig at det ikke ville være mulig å gjennomføre praksis i utlandet for studenter på bachelorprogrammene i sykepleie og vernepleie. Det samme gjaldt bachelorprogrammet i sosialt arbeid ved Fakultet for samfunnsvitenskap.

120 av de 247 søkerne endte med å dra på utveksling til 50 ulike avtalepartnere. De aller fleste dro til europeiske partnere, men vi hadde også studenter som reiste til USA, Mexico og Sør-Korea. Det var som tidligere år Handelshøyskolen som sendte ut flest studenter.

Utreisende studenter vår 2021 og høst 2021

Figur 2.9: Utreisende utvekslingsstudenter i 2021 fordelt på fakultet/avdeling²²

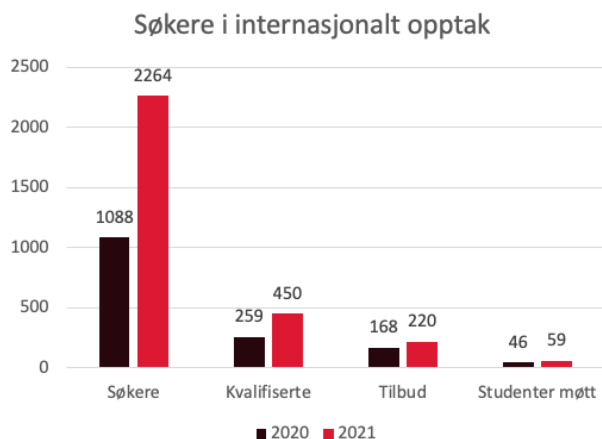
²¹ Kilde: Tableau: Antall inn og utvekslinger på 3 måneder eller mer

²² Kilde: FS

2.9 Internasjonale gradsstudenter

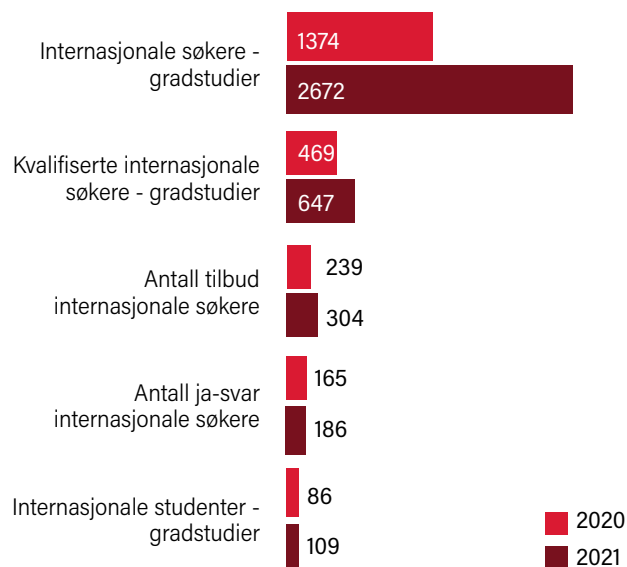
Internasjonale gradsstudenter er studenter som har utenlandsk statsborgerskap og med opptaksgrunnlag fra en utenlandsk utdanningsinstitusjon. Noen av disse studentene kommer inn via internasjonalt opptak, og andre kommer inn via ordinært opptak hvis de f.eks. har opphold i Norge og behersker språket. For søkere som søker via internasjonalt opptak er det høye søkertall og en stor andel ikke-reelle søkere. Dette skyldes i noen grad at Norge er et attraktivt land å ta høyere utdanning i, siden vi ikke tar studieavgift.

UiA tilbød i 2021 tre bachelorprogram og syv masterprogram til internasjonale studenter utenfor EU/EØS. I tillegg ble seks masterprogram tilbudt søkere fra EU/EØS. Sistnevnte er studier som ikke tilbys søkere utenfor EU/EØS fordi de er vurdert til enten å dekkes av eksportkontroll eller at ressursbruken i saksbehandling av søknadene ikke står i stil med utbyttet av studenter. Tabellen under viser antall søkere, tilbud, ja-svar og registrert for studiene som tilbys til internasjonale studenter.

Figur 2.11: Søkere i internasjonalt opptak

Det var også i 2021 stor usikkerhet knyttet til om internasjonale studenter kunne komme til UiA, slik at alle søkere som ønsket kunne reservere studieplassen til neste år. Dette påvirket andelen møtt negativt.

Figur 2.10: Internasjonale søkere

Figur 2.12: Oversikt over hvilke land internasjonale søkere kommer fra

2.10 Eksternt finansierte utdanningsprosjekter

2.10.1 Status og endringer i feltet 2021

Ekstern finansiering for utdanningsprosjekter har vært i endring i de siste årene. Mer midler for utvikling av kvalitet i utdanning, gjennom utviklings- og samarbeidsprosjekter, har blitt kanalisert gjennom konkurransearenaer. 2021 markerte starten for ny programperiode i Erasmus+ (2021-2027) med et budsjett på 26,2 milliarder euro, som er omtrent en dobling fra forrige programperiode²⁶. Den nye perioden introduserte flere nye tiltak, blant annet E+ Lærerakademi og en full utrulling av programmet for Europeiske Universiteter.

Forsinkelser i forhandlingsprosessen for det langsiktige EU-budsjettet førte til at både lansering av den nye Erasmus+ -programperioden og utlysninger for 2021 kom senere enn forventet. Den sene publiseringen av E+ -programmet påvirket også søknadsfrister, tiden mellom utlysningspublisering og søknadsfrister ble betydelig kortere enn vanlig, og noen tiltak som finansierer samarbeid utenfor Europa ble utsatt til 2022. Det ble varslet at korte frister ikke vil være en permanent praksis; E+ går tilbake til sin vanlige tidsplan i 2022.

Dikus kvalitetsprogrammer ble etablert i 2019. Programmene gir støtte til prosjekter som utforsker og sprer gode undervisningsmetoder og utvikler eksisterende eller nye utdanningstilbud. Som et nytt element knyttet til disse programmene, ble Rådet for Dikus kvalitetsprogram etablert i januar 2021. Rådet skal ytterligere styrke profil, relevans og forankring av programmene, samt gi arbeidet med utdanningskvalitet større strategisk oppmerksomhet og høyere status.

For UiA har endringer innen feltet ført til et behov for å systematisere og profesjonalisere støttetjenester rettet mot utdanningsprosjekter. Målet er å øke suksessraten på innleverte prosjektsøknader. For å nå disse målene ble den samlede kapasiteten til søknadsstøtte styrket med en ny 100 % stilling i Utdanningsavdelingen i 2021.

I slutten av 2021 ble det satt i gang et utviklingsarbeid rettet mot støtteapparatet for utdanningsprosjekter. Arbeidet skal blant annet resultere i felles rutiner for eksternt finansierte søknader og forbedret kommunikasjon og etablering av interne nettverk for å sikre bedre samhandling mellom UiAs fellestjenester og fakultetene/Avdeling for lærerutdanning i forbindelse med utlysninger.

2.10.2 Ekstern finansiering, internasjonalt kunnskapssamarbeid

Erasmus+

UiA benyttet flere av de nye mulighetene programperiode 2021-2027 introduserte og leverte en søknad til **Lærerakademi** (koordinert av UiA) sammen med partnere fra Polen, Tyskland og Spania, og i samarbeid med FN-Sambandet og OsloMet. Søknaden ble ikke innvilget, men fikk en positiv evaluering som gir et godt utgangspunkt for en ny søknad.

UiA ble medlem i den eksisterende **Europeiske Universitetsalliansen FORTHEN** høsten 2021 for å kunne søke sammen med alliansen på midler fra utlysningen for Europeiske Universiteter med frist i mars 2022. Resultater for FORTHEN sin søknad kommer i løpet av 2022.

I tillegg leverte UiA to søknader for

Samarbeidspartnerskap (som koordinator) og tre som partner. Av disse ble et samarbeidsprosjekt innvilget som koordinator (Fakultet for humaniora og pedagogikk) og tre som partner (Fakultet for helse- og idrettsvitenskap, Fakultet for samfunnsvitenskap og Fakultet for humaniora og pedagogikk).

NORPART støtter langsiktig akademisk samarbeid og gjensidig studentutveksling mellom høyere utdanningsinstitusjoner i Norge og utvalgte partnerland i det globale sør og er knyttet til regjeringens Panoramastrategi. UiA sendte fem søknader med frist i mai, og Fakultet for teknologi og realfag fikk innvilget et prosjekt på ca. 8 mill. NOK for utdanningssamarbeid med partner i Bangladesh.

Økt mobilitet

Som oppfølging til Meld. St. 7 *En verden av muligheter* vil HK-dir i flere omganger lyse ut midler til prosjekter som øker mobilitet i profesjonsutdanninger, med første utlysning i 2021. Institutt for sykepleie sendte søknad og fikk innvilget 3 mill. NOK for et 4-årig prosjekt med tema inkludering, bærekraft og med fokus på Norden, i samarbeid med Ressurssenteret.

2.10.3 Ekstern finansiering, nasjonale utdanningsprosjekter

Oversikten i dette kapittelet, som handler om finansiering fra DIKU/HK-dir sine kvalitetsprogrammer, omfatter kun prosjektsøknader hvor UiA er den koordinerende partner eller eneste søkerorganisasjon.

I 2021 har UiA hatt fokus på økt antall innleverte søknader og økt gjennomslagsprosent. Relevante utlysninger ble tidligere markedsført innad i organisasjonen og gjennom flere kanaler. I tillegg ga Utdanningsavdelingen støtte til søkere i form av etablering av interne kvalitetssikringsprosesser, med mulighet for gjennomlesing og selvevalueringsverktøy.

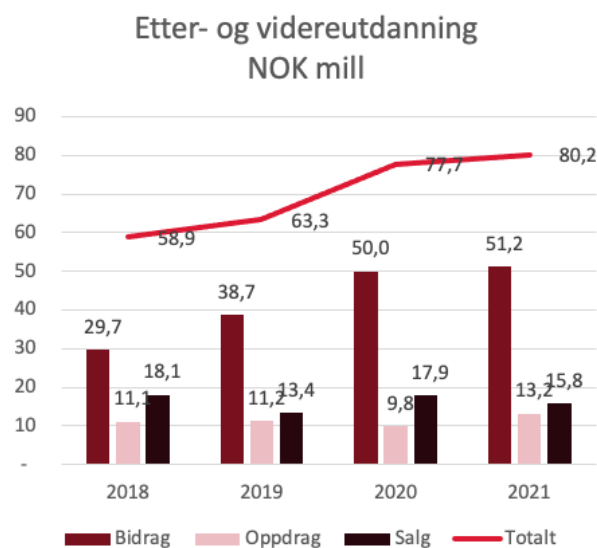
Antall innleverte og innvilgede søknader i 2021 ble vesentlig høyere enn i 2020. Det ble sendt inn 20 søknader til DIKU/HK-dir sine kvalitetsprogrammer, noe som tilsvarer 110 % økning sammenlignet med 2020. Suksessraten ble også betydelig forbedret. Av 12 søknader som UiA leverte til utlysningen Fleksible utdanningstilbud i 2021 (felles utlysning fra DIKU og Kompetanse Norge) fikk seks søknader tilslag. Samlet mottatt støtte var 15 159 475 kroner, med et gjennomsnitt på 2,5 millioner kroner eksterne midler pr prosjekt. I tillegg leverte UiA fem søknader til utlysningen Studentaktiv læring og tre søknader til utlysningen Økt arbeidsrelevans i høyere utdanning. Av disse fikk én søknad midler («Økt studentaktivitet i elektronisk musikkutdanning», Institutt for rytmisk musikk, støttesum 1 918 112 kr). Totalbeløpet av ekstern finansiering fra kvalitetsprogrammer i 2021 var 17 077 587 kroner, noe som tilsvarer en vekst på 242 % av mottatt finansiering sammenlignet med 2020. Suksessraten har vært god med et gjennomsnitt på 35 %.

2.10.4 Videre arbeid

Noen utlysninger fra HK-dir sine kvalitetsprogrammer i 2022 er forsinket, og noen er varslet publisert først i 2023. Flere av utlysningene som er varslet med frist høst 2022 er rettet mot spesifikke fagfelt (i stedet for utlysninger åpne for alle fag). Dette reduserer ytterligere mulighetene til å søke om ekstern finansiering. Vi forventer derfor lavere resultater på mottatte midler i 2022 enn i 2021 på grunn av årsaker som er utenfor egen virksomhet. De viktigste nasjonale utlysningene i 2022 er SFU (én søknad fra UiA) og utlysning for fleksible utdanningstilbud.

2.10.5 Eksternfinansierte etter- og videreutdanningstilbud

Inntekter fra etter- og videreutdanningstilbud (EVU) har hatt sterk vekst de siste årene, noe som henger sammen med generelt økt aktivitetsnivå. I figuren vises totale inntekter²³ fra bidrags-, oppdrags- og salgsstudier for de siste fire år.

Figur 2.13: Oversikt over inntekter fra EVU

Veksten flater litt ut i 2021, noe som skyldes lavere aktivitet knyttet til salg. I 2021 er nær halvparten av inntektene fra Utdanningsdirektoratet, 22 % av inntektene er salg av studietilbud til enkeltpersoner eller -grupper, og rundt 10 % av inntektene kommer fra Statsforvalteren i Agder. Dette betyr at EVU-virksomheten i stor grad er finansiert av offentlige etater og at UiA er relativt sterkt eksponert for politisk risiko knyttet til tildeling av offentlige midler på nasjonale konkurransearenaer.

En stor del av EVU-virksomheten som er finansiert via Utdanningsdirektoratet er knyttet til større nasjonale satsinger innenfor skole- og barnehagesektoren.

²³ Kilde: Inntekter fra Bidrag, oppdrag og salg fra UBW. Totale tall kan variere litt fra år til år da det er noe uklart hvilke prosjekter som skal defineres som EVU.

2.11.Læringsmiljø

Læringsmiljøarbeidet i 2021 har vært preget av koronapandemien, noe som naturlig har medført økt fokus på enkelte læringsmiljøaspekter.

Psykososialt læringsmiljø: Fokuset har vært todelt avhengig av stengte eller åpne campus. Ved stengte campus og store deler av undervisningen digitalt, har det vært gjennomført ulike tiltak for å tilrettelegge for sosiale samlingsplasser for studentene innenfor gitte restriksjoner. Ved gjenåpning av campus har det vært ulike tiltak relatert til å «ta campus tilbake» og normalisere studiehverdagen. Ulike undersøkelser som er gjort viser at studentene savner fysisk undervisning og tilstedeværelse.

Fysisk læringsmiljø: Fokuset for fysisk læringsmiljø har vært å ivareta en tilnærmet normal studiehverdag med tanke på smittevern. Det arbeides stadig med ombygging og tilrettelegging av undervisningsrom for å imøtekomme nye og endrede behov. Flere rom har fått tekniske utbedringer for å ivareta økte behov for digital undervisning.

Digitalt læringsmiljø: Opplevelsen av et digitalt læringsmiljø er ulik for studenter og forelesere. Det har helt klart vært en utfordring utover det at alt det tekniske fungerer, ved hvordan studenter og ansatte samhandler gjennom/via en digital kanal. Oppbyggingen av Zoom-rooms som startet i 2021, ga etter hvert gode muligheter for at foreleser kunne benytte pedagogikk som lignet en typisk analog undervisning, i en digital "setting". Det er mange utfordringer relatert til et digitalt læringsmiljø, blant annet når det gjelder universell utforming. Dette vil spesielt følges opp i 2022.

Pedagogisk læringsmiljø: Fokuset har vært ivaretagelse av studiekvalitet i en hybrid studiehverdag med både fysisk og digital undervisning og hvor enkelte perioder har vært med bare digital undervisning. I forbindelse med gjenåpning av campus og en mer normalisert studiehverdag, har ulike problemstillinger relatert til undervisningsformer og vurderingsformer vært løftet til diskusjon, med tanke på å bygge videre på erfaringer gjort under pandemien. Et pedagogisk læringsmiljø er påvirket at organisatoriske rammevilkår og de læringsmål som studieprogrammene har. Her har det muligens vært noen utfordringer med tanke på at læringsmålene er nedfelt med utgangspunkt i en formidling og samhandling skulle være analog, ikke digital som den ble i 2021.

Organisatorisk læringsmiljø: Det er fortsatt behov for et mer systematisk arbeid med tanke på læringsmiljøarbeid i sin helhet. Mye av behovet dreier seg om koordinering av allerede eksisterende tiltak i forhold til samhandling og synliggjøring mellom UiAs fellestjenester og fakultetene/Avdeling for lærerutdanning.

Læringsmiljøutvalget (LMU) har i studieåret 2020-2021 hatt fem møter. LMU er et rådgivende organ og skal være en pådriver i læringsmiljøspørsmål, samt bidra til diskusjon rundt tematikken på ulike nivå i organisasjonen. Dette gjenspeiles i sakene som har vært behandlet og drøftet. Pandemien har preget studiehverdagen også i 2021, og har derfor vært en naturlig del av LMU sitt fokus også dette året. Størsteparten av sakene har vært relatert til det psykososiale læringsmiljøaspektet.

Handlingsplan for universell utforming og tilrettelegging følges opp etter vedtatte plan.

Studiebarometeret ble gjennomført nasjonalt høsten 2021. Spørreundersøkelsen ble sendt til studenter i andre studieår på bachelor- og masterprogram. Undersøkelsen tar for seg ulike deler av studiekvalitet ved programmet studentene går på. I tillegg finnes det spørsmål knyttet til engasjement, motivasjon og tidsbruk. I 2021 var det nye spørsmål knyttet til koronapandemi og læringsutbyttebeskrivelser.

Studentene ved UiA er generelt godt fornøyd med sitt studieprogram, med en liten nedgang i overordnet tilfredshet på 0,1 fra året før. Se figur under.²⁴

Figur 2.14: Studenttilfredshet ved UiA i 2021

I noen utdanninger scorer UiA dårlig på tilknytning til arbeidslivet (se kapittel 2.13.1).

Funnene viser at digital undervisning oppleves som mindre motiverende og gir lavere læringsutbytte enn fysisk undervisning.

I forhold til landsgjennomsnittet scorer UiA høyt på informasjon og administrativ tilrettelegging av studieprogrammene.

²⁴ Kilde: Studiebarometeret

2.12 Nasjonale evalueringer og tilsyn

NOKUT gjennomfører i perioden 2020-2022 en evaluering av de femårige lektorutdanningene for trinn 8-13. NOKUT evaluerer spesifikke aspekter av lektorutdanningene gjennom fem utvalgte evalueringstema som rommer sentrale utfordringer:

- Nasjonal styring og institusjonell autonomi
- Ledelse, organisasjon og samarbeid i lektorutdanningene
- Helhet og sammenheng i lektorutdanningene
- Lektorstudentenes identitet og tilhørighet
- Nye lektors kompetanse og videre utvikling

Gjennom denne tilnærmingen ønsker NOKUT å frembringe mer kunnskap om viktige elementer i lektorutdanningene og dermed støtte arbeidet for videre kvalitetsutvikling.

De viktigste bidragene til evalueringens datagrunnlag er institusjonenes selvevalueringer, den sakkyndige komiteens institusjonsbesøk og fem spørreundersøkelser med følgende målgrupper:

- Frafalte lektorstudenter
- Aktive lektorstudenter
- Nyutdannede lektorer
- Rektorer, avdelingsledere og andre ledere i ungdomsskoler og videregående skoler
- Undervisere på universiteter/høyskoler

Sluttrapport fra evalueringen vil foreligge i 2022, men underveis har NOKUT delt funn fra spørreundersøkelsene gjennom deskriptive rapporter og tematiske analyserapporter.

NOKUT har også andre prosjekter om kvalitet i lærerutdanningene. Det er igangsatt en undersøkelse rettet mot studenter i Praktisk-pedagogisk utdanning. En spørreundersøkelse vil bli gjennomført våren 2022, rettet mot studenter som går på PPU for allmenne fag og PPU for yrkesfag ved norske utdanningsinstitusjoner. Spørreundersøkelsen har til hensikt å undersøke studentenes oppfatninger av kvalitet i disse utdanningene. Ettersom UiA tilbyr alle disse lærerutdanningene, er vi en del av NOKUTs evalueringer på området.

2.13 Kvalitet i studieportefølje sett i lys av strategiske satsinger

2.13.1 Arbeidslivsrelevans

Bakgrunnen for strategisk satsing på arbeidslivsrelevans er blant annet Meld. St. 16 (2020-2021) Utdanning for omstilling – Økt arbeidslivsrelevans i høyere utdanning samt universitetets egen strategi om økt arbeidslivsrelevans. Det har de siste årene vært størst fokus på praksis.

Praksis

Antall studietilbud som tilbyr praksis har vært en måleparameter i utviklingsavtalen med KD. I tillegg har UiA hatt et mål om at flere uteksaminerte kandidater skal ha en eller flere praksisperioder som del av sitt studieløp.

UiA har 26 rammeplanstyrte studieprogram med obligatorisk praksis som del av studieprogrammet. Satsingen har vært på å øke antall ikke-rammeplanstyrte studieprogram med praksis, kalt arbeidspraksis.

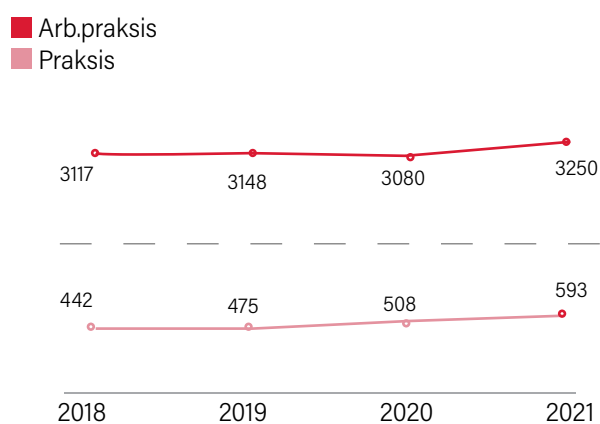
Alle fakultetene har jobbet med å tilby emner med arbeidspraksis. Noen emner er spesifikke for studieprogrammet, mens andre er valgemner for studenter på flere program. I 2021 var det 32 praksisemner (arbeidspraksis) som kunne tas av studenter på 38 studieprogram. De tre siste årene har antall emner med ikke-rammeplanstyrt praksis utviklet seg som vist i tabellen nedenfor.

Antall emner med ikke-rammeplanstyrt praksis fordeler seg på fakultetene som følger²⁵:

Fakultet	Emner med ikke-rammeplanstyrt praksis		
	2019	2020	2021
Helse- og idrettsvitenskap	3	3	3
Humaniora og pedagogikk	10	9	10
Kunsthøgskolen	5	8	10
Samfunnsvitenskap	6	4	4
Handelshøgskolen ved UiA	2	1	4
Teknologi og realfag	1	1	1
Sum UiA	27	26	32

Dersom en sammenligner antall studenter med praksisopphold i rammeplanstyrte utdanninger med studenter med praksisopphold i ikke-rammeplanstyrte utdanninger, viser figuren nedenfor store forskjeller i omfang.

²⁵ Kilde: Tableau: Studietilbud med arbeidspraksis

Figur 2.15 Antall studenter med ett eller flere praksisopphold²⁶

Antall studenter med rammeplanstyrt praksis holder seg på et stabilt høyt nivå med en liten økning til 3 250 studenter i 2021, mens antall studenter med ikke-rammeplanstyrt praksis viser en svak oppadgående kurve fra 442 studenter i 2018 til 593 studenter i 2021. Likevel må en kunne si at omfang studenter er lite. Av disse 593 studentene går 44 studenter på lektorutdanningen og har derved i tillegg rammeplanstyrt praksis. Disse studentene er i utgangspunktet ikke målgruppe for ikke-rammeplanstyrt praksis.

Antall uteksaminerte kandidater med rammeplanstyrt praksis faller i 2021. Dette skyldes primært bortfall av et kull med grunnskolelærer kandidater og fordi masterprogrammet i spesialsykepleie uteksaminerer kandidater annethvert år. Antall uteksaminerte kandidater med annen type praksis har også falt i 2021 sammenlignet med 2020. Mens det i 2020 var 8,5 % av kandidatene som hadde en form for ikke-rammeplanstyrt praksis i løpet av studieprogrammet, var andelen i 2021 sunket til 6,2 %, jf. tabell nedenfor.

Antall gradsgivende kvalifikasjoner med praksis:²⁷

	2019	2020	2021
Kvalifikasjoner med ikke rammeplanstyrt praksis	119 (4,8 %)	220 (8,5 %)	149 (6,2 %)
Kvalifikasjoner med rammeplanstyrt praksis	889 (36,1 %)	891 (34,4 %)	722 (29,9 %)
Kvalifikasjoner totalt	2465 (100 %)	2589 (100 %)	2417 (100 %)

Når det gjelder arbeidspraksis, har Covid-19 vært en begrensende faktor både i 2020 og 2021 med langt færre muligheter i en situasjon med nedstengning og hjemmekontor. Det har likevel blitt lagt ned betydelig innsats overfor arbeidslivet og det er signert samarbeidsavtaler med sentrale aktører i regionen som har flere praksisplasser som mål.

Som del av strategisk satsing på praksis og som del av prosjektet «Studenter i praksis» har det vært

gjennomført en kartlegging av praksissamarbeid ved UiA i 2021. Rapport fra kartleggingen ble lagt til grunn ved utarbeiding av retningslinjer og anbefalte rutiner for kvalitetssikring og faglig gjennomføring av praksis samt anbefalt mal for samarbeidsavtale om praksisplasser. Disse ble fastsatt av universitetets utdanningsutvalg våren 2022 og skal tas i bruk fra høsten 2022.

Gjennom høsten 2021 og våren 2022 har det også vært arbeidet med å få på plass et system for digital opplasting og forvaltning av avtaler med arbeidslivet, herunder både intensjonsavtaler og samarbeidsavtaler om praksisplasser. Oversikt over avtaler vil vises på Innaskjærs og gi god oversikt over omfang inngåtte avtaler, formål med avtalene, avtaleperiode samt kontaktpersoner ved UiA og virksomhetene. I tillegg vil en slik oversikt kunne bidra til transparens og bedre samhandling med eksterne aktører.

Med nye retningslinjer, anbefalt avtalemal og bedre oversikt over inngåtte avtaler forventes det at antall avtaler og antall studenter med ikke-rammeplanstyrt praksis vil øke.

UiA har også inngått avtale om deltakelse i Arbeidslivsportalen (ALP), et nasjonalt prosjekt om en samhandlingsplattform mellom utdanning og arbeidslivet. Første fase av prosjektet omhandler fordeling av praksisplasser i rammeplanstyrte utdanninger. Høsten 2021 deltok UiA i pilot med lektorutdanningen for trinn 8-13 hvor det ble fordelt 106 studenter ved seks partnerskoler i ALP. Våren 2022 deltar deltidsstudenter på PPU-Y 1. studieår (kull 2021) som pilot.

Studenters tilknytning til arbeidslivet

I forbindelse med det årlige Studiebarometeret spørres studentene om i hvilken grad de mener studiene gir dem en tilknytning til arbeidslivet, samt hvilken nytteverdi det har i deres arbeidshverdag. Undersøkelsen viser at studentene savner oppgaver og prosjekter i samarbeid med arbeidslivet, representanter fra arbeidslivet som bidrar i undervisningen og mulighet til å formidle egen kompetanse til mulige arbeidsgivere.

Oversikten nedenfor²⁸ viser, ikke overraskende, at det er studieprogram ved Fakultet for helse- og idrettsvitenskap og Avdeling for lærerutdanning som kommer best ut.

Fakultet	Tilknytning til arbeidslivet
Helse- og idrettsvitenskap	3,40
Humaniora og pedagogikk	2,66
Kunstfag	3,26
Samfunnsvitenskap	2,78
Handelshøyskolen ved UiA	2,77
Teknologi og realfag	2,81
Avdeling for lærerutdanning	3,24

²⁶ Tableau: Studenter og kvalifikasjon

²⁷ Kilde: Tableau: Kvalifikasjoner med praksis

²⁸ Kilde: Studiebarometeret

Det er en utfordring for universitetet å øke studenters tilknytning til arbeidslivet og det er behov for å ta i bruk et bredt spekter av tiltak.

Når det gjelder samarbeid med arbeidslivet om bachelor- og masteroppgaver, formidles en del gjennom Kompetansetorget. I tillegg finnes det verdifulle relasjoner og nettverk mellom fagmiljø på fakultet/institutt og arbeidslivet. Blant annet viser Fakultet for teknologi og realfag i sin fakultetsrapport til at en stor andel av fakultetets bachelor- og masteroppgaver gjennomføres i samarbeid med arbeidslivet. Konkret ble 66 % av bachelor- og masteroppgavene i 2021 utført i samarbeid med arbeidslivet. Av disse var 68 % (79 av 116 oppgaver) bacheloroppgaver og 63 % (46 av 73 oppgaver) masteroppgaver.

Det er inngått flere avtaler med partnere og virksomheter på et overordnet nivå og av enkelte fakultet. Disse avtalene vil igjen kunne føre til sterkere tilknytning til arbeidslivet og økt arbeidslivsrelevans, blant annet gjennom oppgavesamarbeid. Det er imidlertid en utfordring at det per nå ikke fins en god oversikt over omfang totalt sett. Det jobbes blant annet kontinuerlig med å videreutvikle Kompetansetorget som koblingsportal.

Tiltak for å bevisstgjøre studenter på kompetansen de opparbeider seg, og mulige karriereveier er også viktig. Grunnet Covid-19 har det ikke blitt gjennomført like mange fysiske karrieredager og arbeidslivsdager i 2021. Fremover vil det bli flere muligheter til å jobbe aktivt blant annet med karrieredager i 2022. Dette er viktige tiltak for å styrke studentenes tilknytning til arbeidslivet.

Strategisk arbeid med hvordan UiA kan sikre økt arbeidslivsrelevans i studieporteføljen fram mot 2026 blir ivarettatt i et prosjekt som skal følge opp både stortingsmelding om arbeidslivsrelevans og stortingsmelding om lære hele livet. Prosjektet er igangsatt fra januar 2022.

2.13.2 Lære hele livet

Alle fakultet og Avdeling for lærerutdanning tilbyr i dag etter- og videreutdanningstilbud. Det er en måte å åpne opp og tilgjengelig høyere utdanning for livslang læring og sikre at vi tetter kompetansegap i tråd med arbeidslivets behov både på kort og lang sikt. Se omtale

av omfang etter- og videreutdanning ved UiA i kapitlene 2.4.3, 2.7.3 og 2.10.5.

Samfunnet er i stadig raskere endring blant annet drevet fram gjennom teknologisk utvikling og behovet for å jobbe sammen om bærekraftsmålene. Trender og nasjonale føringer peker på behovet for å fleksibilisere og tilgjengeliggjøre studietilbud i enda større grad framover. Det er igangsatt et strategisk arbeid på hvordan UiA kan og bør møte forventningene i kompetansereformen - lære hele livet (Meld. St. 14 2019-2020) og øvrige relevante strategier, meldinger og politiske føringer framover mot 2026.

UiAs nettverk for tidligere studenter, UiA Alumni, er viktig i den sammenheng. Medlemstallet i nettverket har hatt en stor økning etter lansering våren 2019. I desember 2020 var det 3348 alumner ved UiA, i desember 2021 var det 4712, mens tallet per mai 2022 er 5159. Alumner mottar blant annet nyhetsbrev både fra sentralt hold og fra ulike fagmiljøer. Nettverket er derved viktig som markedsføringskanal for å nå ut til relevante målgrupper med informasjon om videreutdanningsmuligheter.

2.13.3 Nyskapende undervisnings- og vurderingsformer

Som del av strategiplanen ble det våren 2021 gjennomført en kartlegging av omfang av studentaktiv og praksisorientert læring samt omfanget av nyskapende undervisnings- og vurderingsformer.

Kartleggingen synliggjorde flere utfordringer:

1. Begreper: Eksempelvis kan studentaktiv læring på den ene side oppfattes som det som tradisjonelt blir gjort når studenter aktivt arbeider med arbeidsoppgaver, eksperimenter, praksis, prosjekter osv. På den annen side blir begrepet knyttet til nye og endrede undervisnings- og arbeidsformer, hvor fokus er på endring og fornyelse mer enn på studenters aktivitet.

2. Den faglige konteksten begrepene benyttes i og utdanningenes egenart: Det ble raskt slått fast at dette ville kunne innvirke på hvordan begrepene brukes og forstås. Eksempelvis vil «praksisorientert læring» i en profesjonsutdanningsammenheng kunne forstås som den læring som foregår i praksisperioder og/eller ved hospitering i ulike yrkessituasjoner. På den annen side vil praksisorientert læring kunne knytte seg til undervisning

som referer til eksempler og forskning som dokumenterer ulike faglig og yrkesmessige erfaringer, men som ikke studentene kommer i nærkontakt med.

Om begrepet "*studentaktive læringsformer*" viste svarene i undersøkelsen at det er stor bredde og variasjon i hvordan begrepet tolkes. Tilsvarende viste kartleggingen et stort sprik mellom hva og hvordan fagmiljøene oppfatter "*nyskapende vurderingsformer*". En bevissthet rundt hvordan og hvorfor man benytter bestemte begrep/faguttrykk er derfor viktig.

Kartleggingen viste også at det ble oppfattet som ressurskrevende (personer og midler) å få til varige/store endringer. Det ser derved ut til at utvikling av nyskapende undervisnings- og vurderingsformer vil være et langsomt arbeid som vil ta tid.

2.14 Oppfølging av fjorårets hovedutfordringer

- Hovedutfordringene i meldingen for 2020 har vært en del av grunnlaget for planarbeidet i 2021 og er blant annet fulgt opp slik:
- **Utfordring:** Oppfølging av stortingsmeldingen Utdanning for omstilling - økt arbeidslivsrelevans i høyere utdanning og stortingsmeldingen Kompetansereformen – Lære hele livet
 - » Oppfølging: Universitetsstyret har bevilget midler til en toårig prosjektstilling som skal koordinere og være sekretariat for arbeidet med å følge opp de to stortingsmeldingene. Disse ses også i sammenheng med andre relevante meldinger og politiske føringer. Arbeidet er blant annet reflektert i tiltak/aktiviteter i Plan 2022 og er også tett koblet til strategi 2021-2024 og utviklingsavtale for UiA. Prosjektet er igangsatt fra januar 2022.
 - » Prosjektet Studenter i praksis ble avsluttet i 2021. Som et resultat av dette prosjektet er det utarbeidet retningslinjer og anbefalte rutiner for forberedelse, gjennomføring og etterarbeid, samt en digital mal for avtaler om praksis. Disse er vedtatt av universitetets utdanningsutvalg våren 2022.
 - » Distriktsvennlig sykepleierutdanning ble igangsatt høsten 2021. Tilbudet var planlagt med tre
- studiesteder, men søkergrunnlaget i Setesdal og Østre Agder var dessverre ikke tilstrekkelig til å starte opp der. Studieplassene ble derfor overført til Lister. Det er besluttet å sette i gang distriktsvennlig barnehagelærerutdanning høsten 2022 og det planlegges oppstart av distriktsvennlig vernepleierutdanning høsten 2023. Det har vært omfattende samarbeid med regionen i 2021 for å sikre best mulig søkergrunnlag for alle studiestedene til disse tilbudene.
- **Utfordring:** Oppfølging av stortingsmeldingen En verden av muligheter - Internasjonal studentmobilitet i høyere utdanning
 - » Oppfølging: Et forslag til handlingsplan for internasjonalisering ved UiA er på høring våren 2022. Det har vært krevende å jobbe med studentmobilitet under pandemien og begrensede muligheter til å sette i gang nye tiltak.
- **Utfordring:** Utnytte forventet endring i gradsforordningen som åpner for at UiA kan søke NOKUT om akkreditering av masterstudium i rettsvitenskap og profesjonsstudium i psykologi
 - » Oppfølging: Søknader om akkreditering av masterstudium i rettsvitenskap og profesjonsstudium i psykologi ble sendt NOKUT innen fristen 15. november 2021, etter et omfattende og grundig arbeid ved henholdsvis Handelshøyskolen og Fakultet for helse- og idrettvitenskap. Svar på søknadene forventes høsten 2022. Universitetsledelsen, med støtte fra politikere og andre aktører i regionen, har arbeidet for å skaffe finansiering av de to studiene.
- **Utfordring:** Benytte foreslått endring i egenbetalingsforordningen til å gjenbruke innhold i ordinære studier og tilby disse med studieavgift
 - » Oppfølging: Etter regjeringsskiftet høsten 2021 ble forordningen endret, og muligheten for å tilby deler av innholdet i ordinære studier som etter- og videreutdanningsemner er foreløpig utsatt.
- **Utfordring:** Videreutvikle systematisk arbeid med varierte undervisnings- og vurderingsformer basert på erfaringene fra et år med høyt innslag av digitale undervisnings- og vurderingsformer
 - » Oppfølging: I tillegg til arbeidet som skjer i de ulike fagmiljøene, gjennomføres det seminarer om vurdering våren 2022 med både interne og eksterne innledere, og det planlegges nye seminarer høsten 2022. Forskrift om studier og eksamen ved

UiA er revidert, blant annet for å legge til rette for større fleksibilitet med hensyn til utvikling av nye vurderingsformer. Det er satt i gang arbeid med pilotprosjekter i samarbeid mellom Fakultet for teknologi og realfag og Utdanningsavdelingen.

- **Utfordring:** Potensielt lavere læringsutbytte og lavere motivasjon hos studentene
 - » Oppfølging: Det jobbes i fagmiljøene med oppfølging av studenter gjennom mentorordninger og førstesemestertiltak av faglig karakter for å sikre studieprogresjon og læringsmiljø finansiert med midler fra «Studentpakken». Det følges opp med tilbud fra UiAs fellestjenester med støtte i f.eks. akademisk skriving og universell utforming.
- **Utfordring:** Læringsmiljøarbeid, spesielt sett i lys av tilbakemeldingene fra Studiebarometeret og andre spørreundersøkelser
 - » Oppfølging: Styret har vedtatt en satsing på førstesemestertiltak (sak 147/21). Alle fakultetene og Avdeling for lærerutdanning skal høsten 2022 ha førstesemesterprogram implementert i minst ett bachelorprogram eller femårig masterprogram, og ordningen skal være fullt implementert i alle gradsgivende program senest høsten 2026. Det er etablert et førstesemesterteam som koordinerer arbeidet. Om læringsmiljøutvalgets arbeid, se kap. 2.11.
- **Utfordring:** Dimensjonering av studieporteføljen som ivaretar både studentenes etterspørsel etter utdanning og arbeidslivets behov for kvalifisert arbeidskraft. Ledig kapasitet på 2-årige masterprogram er en vedvarende utfordring.
 - » Oppfølging: Det vises til omtale av strategisk studieporteføljegjennomgang, kapittel 5.1 og egen rapport til universitetsstyret.
- **Utfordring:** En økende mengde utdanningsprosjekter finansieres ved utlysning av konkurranseutsatte midler. Gode prosjekter og kapasitet til å skrive søknader utfordrer både vitenskapelig ansatte samt det administrative støtteapparatet både på fakultetene og i fellestjenestene.
 - » Oppfølging: Kapasiteten i Utdanningsavdelingen til å støtte eksternt finansierte utdanningsprosjekter er styrket ved tilsetting av ny medarbeider i 100 % stilling. Rutiner for slike søknader er under utarbeidelse våren 2022.
- **Utfordring:** Øke andel studietilbud som finansieres ved studieavgift, da det forventes at fremtidig vekst i studenttall i økende grad må basere seg på eksterntfinansiering
 - » Oppfølging: Samarbeidet mellom fakultetene/ Avdeling for lærerutdanning og fellestjenestene ivaretas blant annet i EVU-forum.
- **Utfordring:** Fortsette arbeidet med å vektlegge bærekraftkompetanse, generiske ferdigheter, tverrfaglighet og arbeidslivsrelevans i studieporteføljen
 - » Oppfølging: Dette inngår i den strategiske studieporteføljegjennomgangen. Det vises til omtale av denne i kapittel 5.1 og egen rapport til universitetsstyret.

3. Forskerutdanning

3.1 Oversikt over egne program og spesialiseringer

Det har i 2021 ikke vært endringer i UiAs ph.d.-portefølje med hensyn til programmer. Fakultet for humaniora og pedagogikk endret navn på spesialiseringen fra religion, etikk, historie og samfunn til religion, filosofi og historie. Det betyr at UiA i 2021 hadde seks fakultetsvise ph.d.-program og til sammen 16 ulike spesialiseringer fordelt på de fakultetsvise programmene, se tabellen nedenfor. I tillegg er ordningen med å ta kandidater direkte opp til programmet videreført på Handelshøyskolen. I 2021 akkrediterte universitetsstyret ph.d.-program i kunstnerisk utviklingsarbeid som en fellesgrad med UiS, med oppstart i 2022.

Ph.d.-program og spesialiseringer ved UiA i 2021
Ph.d.-program i helse- og idrettsvitenskap
Spesialisering i helse- og idrettsvitenskap
Ph.d.-program i humaniora og pedagogikk
Spesialisering i litteraturvitenskap
Spesialisering i religion, filosofi og historie
Spesialisering i språkvitenskap
Spesialisering i pedagogikk
Ph.d.-program i kunsthøgskolen
Spesialisering i utøvende rytmisk musikk
Spesialisering i kunst i kontekst
Ph.d.-program i teknologi og realfag
Spesialisering i ingeniørvitenskap
Spesialisering i IKT
Spesialisering i matematikk
Spesialisering i naturvitenskap
Ph.d.-program i samfunnsvitenskap
Spesialisering i informasjonssystemer
Spesialisering i offentlig administrasjon
Spesialisering i global utvikling og planlegging
Spesialisering i sosiologi og sosialt arbeid
Ph.d.-program ved Handelshøyskolen
Spesialisering i International Business

3.2 Ph.d.-kandidater ved UiA

UiA hadde våren 2021 totalt 405 ph.d.-avtaler. Antall ph.d.-avtaler ved UiA har økt hvert år siden 2008, og særlig sterkt fra 2017. Fra 2020 til 2021 økte antall ph.d.-avtaler med om lag 4,1 %, og fra 2019 til 2021 har antall ph.d.-avtaler ved UiA økt med om lag 17,4 %, se tabell nedenfor.

Ph.d.-avtaler ved UiA²⁹			
	2019	2020	2021
Fakultet for helse- og idrettsvitenskap	55	58	65
Fakultet for humaniora og pedagogikk	45	65	60
Fakultet for kunsthøgskolen	29	35	40
Fakultet for teknologi og realfag	121	135	130
Fakultet for samfunnsvitenskap	41	48	55
Handelshøyskolen	54	48	50
Sum	345	389	405
Vekst	18,2 %	12,7 %	4,1 %

Fra 2020 til 2021 har samtlige fakulteter, unntatt Fakultet for humaniora og pedagogikk, hatt en økning i ph.d.-avtaler ved sitt program.

Kjønnsfordelingen blant ph.d.-kandidatene ved UiA er balansert, med 51 % kvinner.

Fakultetene rapporterer i all hovedsak om god rekruttering til UiAs doktorgradsprogrammer, men med enkelte rekrutteringsutfordringer som kan variere på tvers av fakulteter og fagmiljøer. I enkeltutlysninger med mer avgrensede forskningstema kan det være krevende å rekruttere kvalifiserte kandidater. Tilsvarende gjelder ved rekruttering til fagmiljøer med kortere akademisk tradisjon. Teknologimiljøene opplever på sin side en stor skjevhet i søkergrunnlaget til sine rekrutteringsstillinger med en svært høy andel utenlandske søkere (98 % av alle søkere i 2020).

²⁹ Kilde: DBH. Tall per vårsemesteret 2020. Tallene er avrundet til nærmeste

Den store veksten i antall ph.d.-kandidater ved UiA de senere årene aktualiserer behovet for å videreutvikle og sikre tilstrekkelig kapasitet for strukturert opplæring av ph.d.-veiledere. Veksten understreker også viktigheten av at kvaliteten i forskeropplæringen videreutvikles, slik at kandidatene sikres gode rammer. Kvalitetsrapportene fra fakultetene viser at dette arbeidet er høyt prioritert ved samtlige fakulteter.

3.2.1 Rekruttering til ph.d.-stillinger

UiA har 328 ph.d.-stillinger³⁰ og rekruttering til disse skjer gjennom stillingsutlysninger. Antall søkere til stillinger kan være en indikasjon på hvorvidt UiA er en attraktiv institusjon å ta doktorgrad ved, og i hvilken grad det er forskjeller mellom de ulike fakultetsprogrammene.

Nøkkeltall³¹ for rekruttering for stillinger som er utlyst de siste 3 årene vises i tabell nedenfor.

Antall søkere til ph.d stillinger			
	2019	2020	2021
Antall utlyste stillinger	65	80	46
Antall søkere til stillinger	1952	2671	1760
Andel kvinnelige søkere	27 %	27 %	26 %
Andel søkere med utenlandsk statsborgerskap	93,3 %	92,6 %	96,6 %

Det er stor variasjon i søkertallene til de ulike fakultetene for utlyste stillinger de siste tre årene. Det er en overvekt av mannlige søkere på stillinger ved Handelshøyskolen, Samfunnsvitenskap og Teknologi og realfag. De fleste søkerne er i aldergruppen 20 – 29 eller 30 – 39 år.

6 % av søkerne til ph.d.-stillinger disse tre årene har norsk statsborgerskap. Flest søkere er det fra Iran (29 %), Pakistan (13 %) og India (13 %), og det er i hovedsak stillinger ved Handelshøyskolen, Tekreal og Samfunnsvitenskap hvor det er mange søkere med utenlandsk statsborgerskap. Foreløpig finnes det ikke nasjonal statistikk på dette området, med unntak av NTNU som har gjort tilsvarende funn.

Gjennomsnittlig antall søkere pr stilling i perioden 2019 - 2021

Helse og idrettsvitenskap	9,1
Handelshøyskolen	54,5
Humaniora og pedagogikk	10,4
Kunstfag	13,6
Samfunnsvitenskap	36,0
Teknologi og realfag	46,7

Ved UiA har 53 % av de aktive ph.d.- kandidatene norsk statsborgerskap.

3.2.2 Finansiering av stipendiatstillinger ved UiA

Størstedelen av stipendiatstillingene ved UiA finansieres over egen budsjetttramme, såkalte KD-rekrutteringsstillinger. Av tabell nedenfor framgår utviklingen i stipendiatstillinger ved UiA de fire siste årene fordelt etter finansieringstype og totalt. Det skilles mellom tre finansieringskategorier: egenfinansierte stillinger, forskningsrådsfinansierte stillinger og stillinger finansiert fra andre eksterne kilder, f.eks. helseforetakene, utenriksdepartementet, Diku mv.

	2018	2019	2020	2021
Egenfinansiert	180	240	285	295
Annen ekstern	90	80	70	80
NFR	25	25	30	30
Totalt	295	345	385	405

Stipendiatstillinger ved UiA etter finansieringstype, 2018-2021³²

Tallene viser en relativ stabil utviklingstrend, med en jevn økning i antall ph.d.-avtaler som følge av sterk vekst i antallet egenfinansierte stipendiatstillinger. Fra 2017 til 2020 økte antall egenfinansierte ph.d.-avtaler med hele 116 %. Antallet ph.d.-avtaler finansiert av andre kilder, herunder Forskningsrådet, viser derimot små endringer de siste fire årene. Fra 2017 til 2020 har antallet forskningsrådsfinansierte stillinger økt med fem

³⁰ Kilde: Tableau: PHD – Nøkkeltall; antall aktive ph. Kandidater pr 31.12 21

³¹ Kilde: Tableaurapport: Rekruttering til Ph.d. Rapport er basert på uttrekk fra JobbNorge

³² Kilde: DBH

stillinger, eller 16 %. Ph.d.-avtaler finansiert fra andre kilder har i samme periode blitt redusert med syv stillinger, tilsvarende en nedgang på om lag 9 %. Kombinasjonen av en sterk vekst i egenfinansierte ph.d.-avtaler med en svak nedgang i eksterntfinansierte ph.d.-avtaler forsterker en flerårig trend der en økende andel av UiAs stipendiatstillinger er finansiert over egen budsjetttramme. Mens 66 % av UiAs ph.d.-avtaler var finansiert over egen budsjetttramme i 2017 har denne andelen økt til i underkant av 74 % i 2020.

Over er det gitt nærmere informasjon om hvordan stipendiatstillingene ved de ulike fakultetene ved UiA fordeler seg per finansieringskategori. Fakultet for teknologi og realfag har flest stipendiatstillinger innenfor alle finansieringskategoriene, især egenfinansierte og forskningsrådsfinansierte stipendiatstillinger. Handelshøyskolen er fakultetet med størst andel eksterntfinansierte stipendiatstillinger, hvor om lag 33 % av stipendiatstillingene finansieres fra eksterne kilder.

Antall ph.d.-avtaler og andel eksterntfinansierte ph.d.-avtaler ved norske universiteter i 2023³³

Institusjon	Antall ph.d.-avtaler	Andel eksterntfinansierte
UiO	2880	64 %
NTNU	2950	37 %
UiB	1560	51 %
UiT	930	33 %
NMBU	490	53 %
UiS	435	28 %
UiA	405	27 %
OsloMet	390	40 %
USN	265	35 %
Nord	240	16 %

Dersom UiA skal opprettholde en god vekst i antall ph.d.-stipendiater ved institusjonen på sikt, vil det være avgjørende at antall eksterntfinansierte stipendiatstillinger øker. Utsiktene til fortsatt vekst i rekrutteringsstillinger finansiert gjennom tildelingen fra KD er svake. Foruten en mindre tildeling på fem rekrutteringsstillinger i revidert

nasjonalbudsjett for 2020 i lys av koronakrisen, har UiA ikke blitt tildelt rekrutteringsstillinger i statsbudsjettene for de fire siste årene (2018-2022). Dette illustrerer viktigheten av at UiA lykkes med å øke antall eksterntfinansierte stipendiatstillinger.

3.2.3 Nærings ph.d. og Offentlig sektor ph.d.

En måte å øke forskningsrådsfinansierte stipendiatstillinger på, og som samtidig bidrar til å øke UiAs samarbeid med næringslivet og offentlig sektor, er gjennom ordningene Nærings ph.d. og offentlig sektor ph.d. Ordningene er rettighetsbaserte, noe som innebærer at alle søknader som oppfyller kravene i ordningene innvilges gitt tilgjengelige budsjettmidler. På den ene siden gir dette gode muligheter for økt antall forskningsrådsfinansierte stipendiater ved UiA, men samtidig begrenses disse mulighetene av relativt begrensede budsjetttrammer for ordningene.

I tabellen nedenfor framgår antall nye stipendiatstillinger per år innenfor disse to ordningene og hvor UiA er gradsgivende institusjon.

Nye nærings- og offentlig sektor ph.d.-stipendiatstillinger ved UiA³⁴

	Nærings ph.d.		
	2019	2020	2021
	4	2	3
	Offentlig sektor ph.d.		
	2019	2020	2021
	4	6	5
Totalt	8	8	8

UiA har i løpet av 2021 fått flere ph.d.-stipendiater gjennom ordningene, hovedsakelig gjennom offentlig sektor ph.d.-ordningen. Nasjonalt skiller UiA seg ut ved å være gradsgivende institusjon for relativt mange offentlig sektor ph.d.-stipendiater³⁵.

³³ Kilde: DBH. Grunnlagstall avrundet til nærmeste 5 pga. personvernbegrensninger i DBH.

³⁴ Kilde: Norges forskningsråd

³⁵ Kilde: Programrapport 2018 – Offentlig sektor-ph.d.- ordningen/OFFPHD, Norges forskningsråd

3.3 Uteksaminerte kandidater

3.3.1 Totalt antall uteksaminerte kandidater

For første gang i UiAs historie ble det i løpet av året 2020 uteksaminert flere enn 50 kandidater på ett år, med totalt 51 kandidater ved UiA i 2020. Dette er en økning på ti avlagte doktorgrader, eller om lag 24%, fra 2019. Økningen i antall avlagte doktorgrader fra 2019 til 2020 er svært positiv sett i lys av de utfordringer koronapandemien skapte for gjennomføring av doktorgradsløp og gjennomføring av disputaser. På nasjonalt nivå har også koronapandemien i liten grad påvirket antallet kandidater som disputerte i 2020³⁶. Dette skyldes primært at majoriteten hadde levert avhandlingen forut for nedstengingen, og at institusjonene har klart å gjennomføre disputaser, hovedsakelig på digitale plattformer, uten vesentlige forsinkelser.

UiA har over flere år hatt en vekst i antall avlagte doktorgrader, se tabellen nedenfor. Veksten i avlagte doktorgrader må bl.a. ses i sammenheng med veksten i antall ph.d.-avtaler ved UiA. Videre er det nå slik at det avlegges doktorgrader ved samtlige av UiAs fakulteter hvert år, og vi må tilbake til 2016 for å finne et år hvor dette ikke var tilfelle. Fra 2006 til og med 2020 er det uteksaminert totalt 300 kandidater ved UiA.

Uteksaminerte ph.d.-kandidater ved UiA ³⁷			
	2019	2020	2021
Fakultet for helse- og idrettsvitenskap	9	9	5
Fakultet for humaniora og pedagogikk	8	5	5
Fakultet for kunstfag	3	3	3
Fakultet for teknologi og realfag	12	22	12
Fakultet for samfunnsvitenskap	3	7	7
Handelshøyskolen	6	5	12
Totalt	41	51	44
Vekst	42,3	24,4 %	

Det vil være naturlige variasjoner i antall uteksaminerte kandidater fra år til år internt ved fakultetene og mellom

fakultetene. Økningen i antall avlagte doktorgrader fra 2019 til 2020 kan tilskrives en økning i avlagte doktorgrader ved Fakultet for teknologi og realfag og Fakultet for samfunnsvitenskap. Øvrige fakulteter har enten en nedgang eller en stabil utvikling i antall avlagte doktorgrader.

Ser man på utviklingen i perioden 2018-2020 under ett, er det avlagt flest doktorgrader ved Fakultet for teknologi og realfag (43), Fakultet for humaniora og pedagogikk (24) og Handelshøyskolen (23). I samme periode er det avlagt færrest doktorgrader ved Fakultet for kunstfag (7) og Fakultet for samfunnsvitenskap (12). Variasjonene i avlagte doktorgrader mellom fakultetene er bl.a. et uttrykk for antall tilgjengelige stipendiatstillinger ved det enkelte fakultet og i hvilken grad stipendiatene ved fakultetet fullfører doktorgradsløpet, herunder tidsbruk. Gjennomføringsgraden gjennomgås senere i kapitlet.

UiAs vekst i antall avlagte doktorgrader er i tråd med trenden for sektoren som helhet, som er en økning i avlagte doktorgrader de senere årene³⁸. Tilsvarende som for UiA hadde de fleste institusjonene en vekst i avlagte doktorgrader i 2020, se tabell nedenfor.

Avlagte doktorgrader ved norske universiteter ³⁹				
Institusjon	2019	2020	2021	Endring 20-21
UiO	483	497	428	-13, %
NTNU	377	406	412	1,5 %
UiB	229	242	245	1,2 %
UiT	120	117	132	12,8 %
NMBU	101	66	86	30,3 %
UiS	62	74	52	-29,7 %
UiA	41	51	44	13,7 %
OsloMet	36	31	49	58,1 %
USN	34	29	-27	6,9 %
Nord	25	18	28	55,8 %

³⁶ Kilde: NIFU Innsikt 2021:5

³⁸ Kilde: NIFU Innsikt 2021:5

³⁷ Kilde: DBH

³⁹ Kilde: NIFU Innsikt 2021:5

3.3.2 Gjennomføringsgrad og tidsbruk for uteksaminerte ph.d.-kandidater

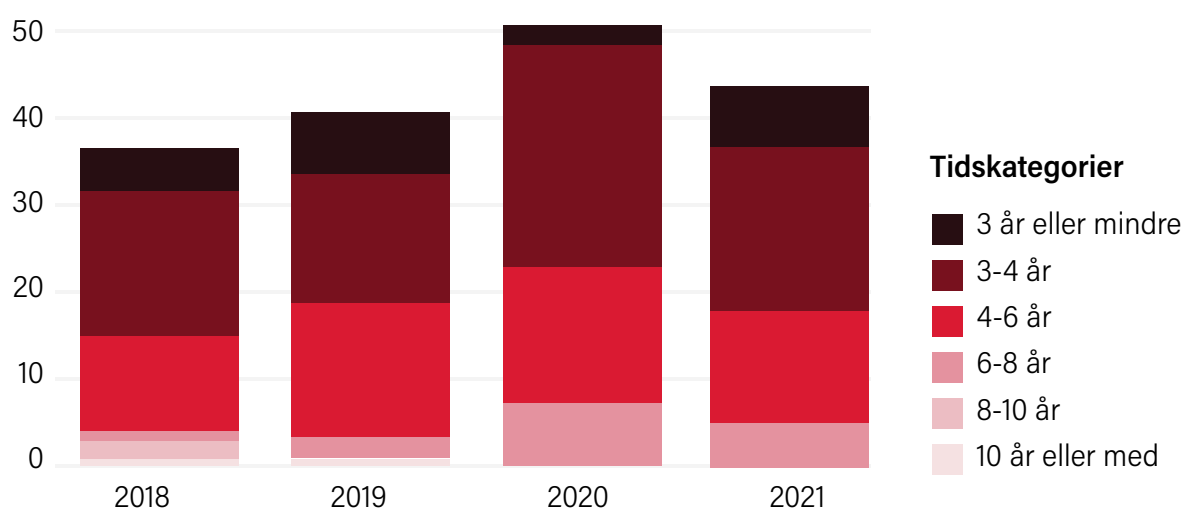
Gjennomføringsgraden for ph.d.-kandidater måles i UH-sektoren ved å se på andelen ph.d.-kandidater som har fullført seks år etter opptak på ph.d.-program. Dette målet er også en del av de nasjonale styringsparameterne som Kunnskapsdepartementet styrer universitetene og høyskolene etter. UiAs resultater innenfor dette målet vises i tabellen nedenfor.

Som vist i tabellen ovenfor, har gjennomføringsgraden ved UiA økt sterkt fra 2020 til 2021. Gjennomføringsgraden ligger markert over snittet for sektoren. For UiAs del har gjennomføringsgraden for ph.d.-kandidater, målt seks år etter opptak, aldri vært høyere enn i 2021.

Økningen i både antall stipendiatstillinger og antall avlagte doktorgrader ved UiA innebærer at totaltallet på gjennomføringsgrad ved UiA nå er mer robust for tilfeldige årlige svingninger. De fakultetsvise tallene kan derimot være relativt sensitive for større svingninger fra år til år, bl.a. på grunn av ulikheter og svingninger i antall stipendiatstillinger tatt opp på programmet seks år tidligere.

Andel uteksaminerte kandidater tatt opp på doktorgradsprogram seks år tidligere ved UiA⁴⁰

	2018	2019	2020	2021	Snitt UH-sektoren 2020
Andel i prosent	63 %	65 %	66 %	79 %	68 %

Figur 3.1.: Tidsbruk for uteksaminerte ph.d.-kandidater, 2018-2021

⁴⁰ Kilde: DBH

4. Forskning

4.1 Vitenskapelig publisering og kunstnerisk utviklingsarbeid

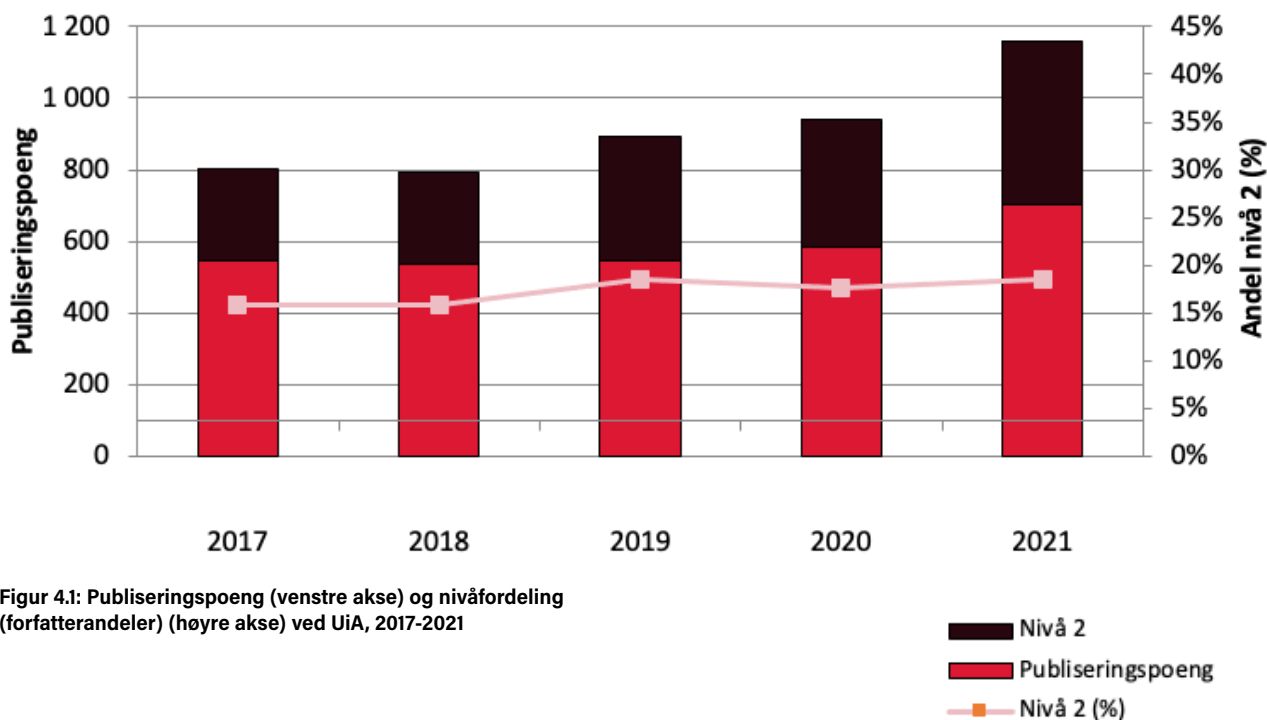
4.1.1 Publikasjonspoeng

I 2021 ble det produsert 1159 publiseringspoeng (DBH-poeng) ved UiA. Tilsvarende tall for 2019 og 2020 var henholdsvis 938 og 891. Sammenliknet med 2020 har publiseringspoengene i 2021 økt med 23,54 %.

I 2021 hadde UiA en nivå 2-andel på 18,6 %. Tilsvarende tall for 2019 og 2020 er henholdsvis 18,5 % og 17,7 %. Dette

er forfatterandeler. Som eksempel vil en publikasjon med to forfattere, hvorav den ene krediterer to institusjoner, ha tre forfatterandeler. UiA har en stor økning i publisering på nivå 2. Andelen av publikasjonene på nivå 2 er på 32,9 %. Tilsvarende tall for 2021 er på 37,5 %.

UiAs andel av den samlede vitenskapelige publiseringen i Norge er på 3,67 % i 2021. Tilsvarende tall for 2020 var 3,2 %.

Tabellen under viser antall publikasjonspoeng og forfatterandeler på nivå 2 for det enkelte fakultet.

Publikasjonspoeng per fakultet og andel nivå 2-publisering ⁴¹						
	2019		2020		2021	
	Totalt	Nivå 2 i %	Totalt	Nivå 2 i %	Totalt	Nivå 2 i %
Universitetet i Agder	891,7	18,5	938,4	17,7	1159,3	18,6
Fakultet for helse- og idrettsvitenskap	110	19,6	103,9	8,6	176,52	13,6
Fakultet for humaniora og pedagogikk	193,6	25,3	148,5	24,2	188,10	21,7
Fakultet for kunsthøgskolen	27,2	17,8	31,4	19,7	18,83	13,6
Fakultet for teknologi og realfag	311,8	10,6	358,95	13,4	387,14	16,1
Fakultet for samfunnsvitenskap	133,9	19,3	161,0	21,7	203,94	24,6
Handelshøgskolen	111,1	29,0	105,2	25,4	166,59	19,2

Tabellen under viser publikasjonspoeng pr. UFF-stilling for de norske universitetene. UiA har hatt en markant økning siden 2020. Dette må også ses i sammenheng med den store økningen i publikasjonspoeng ved universitetet.

Publikasjonspoeng per UFF-stilling ²⁹			
	2019	2020	2021
UiO	1,86	1,85	1,86
UiB	1,49	1,55	1,61
UiS	1,36	1,36	1,29
NTNU	1,26	1,33	1,44
NMBU	1,18	1,23	1,23
UiA	1,04	1,03	1,23
UiT	0,97	1,01	1,03
OsloMet	0,90	0,98	0,99
NORD	0,67	0,87	1,02
USN	0,74	0,81	0,81
Gjennomsnitt universiteter	1,28	1,33	1,38

4.1.2 Kunstnerisk utviklingsarbeid

Ved UiA skjer det kunstneriske utviklingsarbeidet primært ved Fakultet for kunsthøgskolen, men det foregår også noe kunstnerisk utviklingsarbeid ved Fakultet for humaniora og pedagogikk i tilknytning til fagmiljøet rundt Litteratur, film og teater-studiet (LFT) og forskningsgruppen

KomMedie. En utfordring er at det kan være vanskelig å måle denne aktiviteten, da den ikke omfattes av DBH-poengordningen. Når det gjelder rapportering, er heller ikke Cristin tilrettelagt for synliggjøring av kunstnerisk aktivitet. Dette er ikke bare en utfordring lokalt ved UiA, men gjelder alle nasjonale registreringer av kunstnerisk utviklingsarbeid. Den fagstrategiske enheten UHR Kunst, design og arkitektur har i sin handlingsplan målsetninger og tiltak for hvordan kunstnerisk utviklingsarbeid i høyere utdanning kan styrkes. Det er også en diskusjon nasjonalt om hvilke aktiviteter som er å anse som kunstnerisk utviklingsarbeid, og især om utøvelse og fremføring skal vurderes som en del av det kunstneriske utviklingsarbeidet.

Kvalitet og omfang i det kunstneriske utviklingsarbeidet kan blant annet måles på suksessraten i innvilgelse av ekstern finansiering knyttet til kunstnerisk utviklingsarbeid. Fakultet for kunsthøgskolen har derfor en målsetning om å øke den eksterne finansieringen av forskning betraktelig. Denne satsningen har frem til nå ikke vært tilstrekkelig prioritert, men en økning i bevissthet om kunstnerisk forskning de siste årene har blant annet resultert i en større prosjektsøknad til Program for kunstnerisk utviklingsarbeid. I løpet av 2021 har det også blitt arbeidet kontinuerlig med opprettelsen av et nytt ph.d.-program i kunstnerisk utviklingsarbeid i samarbeid med Universitetet i Stavanger. Dette programmet ble akkreditert av universitetsstyret i mars 2021.

4.2 Eksternt finansiert virksomhet

4.2.1 Norges forskningsråd

4.2.1.1 Søknader til Forskningsrådet og søknadsresultater

Forskningsrådet er UiAs største finansieringskilde utenom bevilgningen over statsbudsjettet. Søknadsvolumet til Forskningsrådet og søknadsuttellingen («suksessraten») er viktige faktorer for UiAs evne til å utføre forsknings- og innovasjonsaktiviteter, og generelt å oppfylle samfunnsoppdraget. Beskrivelsen og analysen dekker perioden 2017 til 2021. Tallene viser en positiv utvikling i søknadsvolumet i perioden, men også at den totale kontraktsverdien på innvilgede søknader faller mye i 2021, etter et høyt nivå 2020.

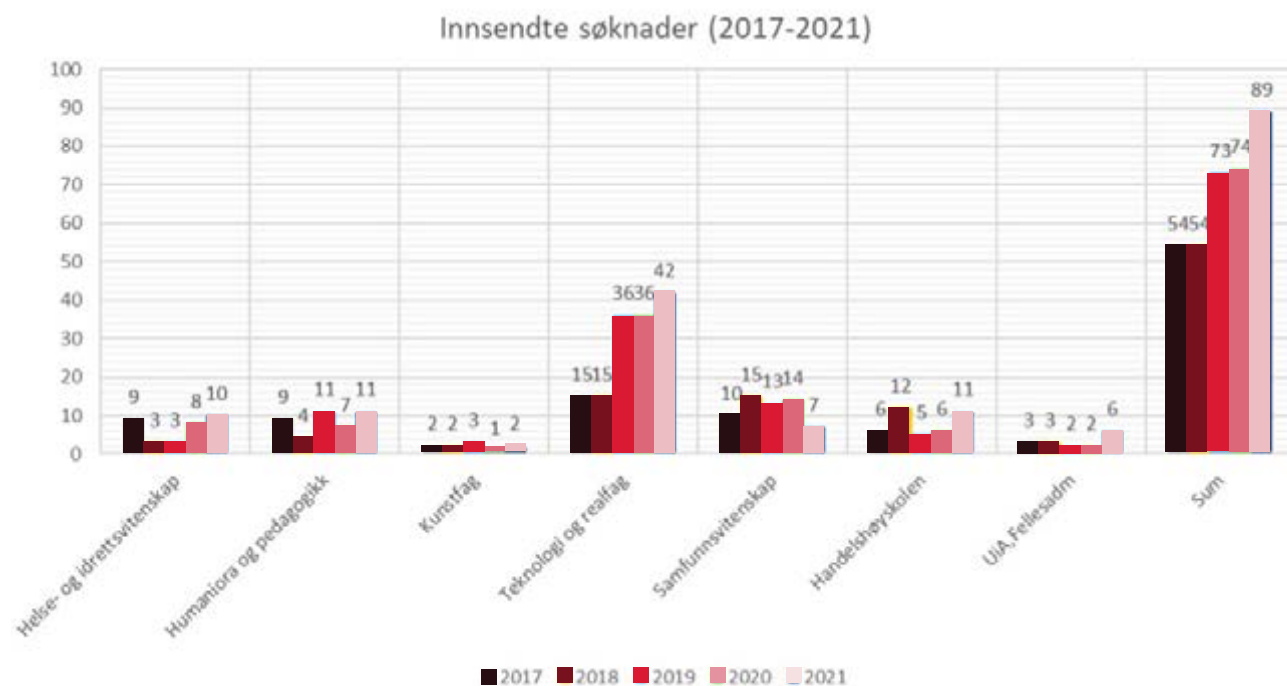
Uttellingen på UiAs søknader til Forskningsrådet måles på to måter:

- Suksessraten – antall innvilgede søknader i prosent av innsendte søknader – gir en indikasjon på kvaliteten på søknadene UiA sender og en indikasjon på konkurransenivået på de aktuelle NFR-utlysningene.
- Den finansielle suksessraten – kontraktsverdi på innvilgede søknader i prosent av omsøkt beløp totalt – justerer suksessraten med størrelsen på budsjettet.

Til tross for at suksessraten holder seg på et akseptabelt nivå i 2021, har UiA svak uttelling på de største søknadene. Dette gir en lavere finansiell suksessrate sammenlignet med tidligere år.

Søknadsvolum

Det ble sendt totalt 89 søknader fra UiA til Forskningsrådet i 2021. Dette inkluderer kun søknader der UiA er prosjektleder. Søknadsvolumet har hatt en positiv utvikling. Figur 4.2 viser oss den historiske utviklingen i søknadsvolumet. Siden 2017 har den kumulative veksten vært på ca. 65 %. I 2021 økte volumet med 15 søknader, tilsvarende 20 %. Fordeling av søknadsvolum per fakultet viser at fakultet for teknologi og realfag står for en betydelig andel av veksten siden 2017. Fakultetet har økt sitt søknadsvolum med 27 søknader, fra 15 i 2017 til 42 i 2021, som utgjør mer enn halvparten av UiAs totale økning i samme tidsrom.

Figur 4.2: Søknader fra UiA til Forskningsrådet per fakultet/enhet og samlet, 2017-2021⁴²

⁴² Kilde: Forskningsrådet og UiA

Det er flere grunner til at søknadstallet varierer fra år til år for UiA som helhet, for et bestemt fakultet, og mellom fakultetene. Én årsak er innretningen på utlysningene fra Forskningsrådet med søknadsfrist i det aktuelle året. Innretningen har betydning for hvilken kompetanse som er nødvendig for prosjektene som skal svare på utlysningene. Fakultetenes kompetanse matcher i ulik grad den nødvendige kompetansen.

Omsøkt beløp – totalt og per søknad

Omsøkt beløp totalt har nesten doblet seg i denne

tidsperioden, fra 415 til 824 MNOK. Tabell nedenfor viser utviklingen i omsøkt beløp per år for fakultetene og UiA samlet. Økningen i omsøkt beløp er større enn økningen i søknadsvolumet i samme tidsrom. Gjennomsnittlig omsøkt beløp per søknad har dermed gått opp med ca. 20 %. I 2017 var omsøkt beløp per søknad 7,7 MNOK, mens det i 2021 er på 9,3 MNOK. Det bemerkes samtidig at omsøkt beløp per søknad falt betydelig fra 2020 til 2021, fra 13 MNOK til 9,3 MNOK (-29%), selv om totalt antall søknader for 2021 økte fra året før.

	2017	2018	2019	2020	2021	% endring 2017-2021
Helse- og idrettsvitenskap	69 195	27 128	117 332	104 301	131 414	90 %
Humaniora og pedagogikk	71 692	37 091	99 951	70 242	150 382	110 %
Kunsthøgskolen	12 019	4 133	31 609	3 897	35 391	194 %
Teknologi og realfag	125 879	86 507	422 782	639 094	348 610	177 %
Samfunnsvitenskap	95 841	84 739	113 278	115 275	66 183	-31 %
Handelshøgskolen	34 040	37 822	34 647	31 736	75 523	122 %
UiA, Fellesadm	6 717	295	3 542	4 206	16 854	151 %
UiA	415 383	277 715	823 141	968 751	824 357	98 %

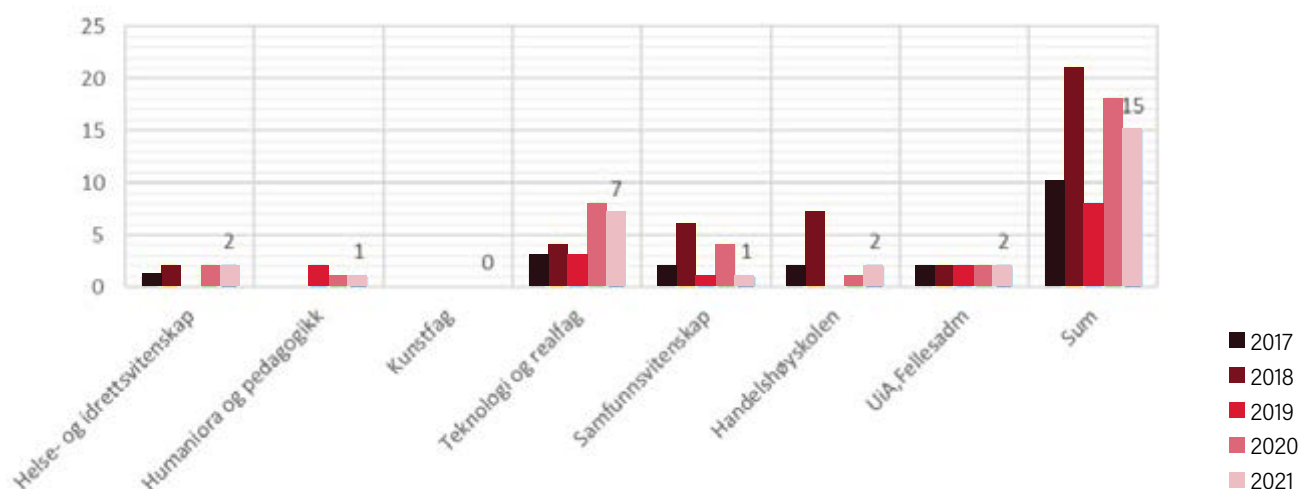
Omsøkt beløp per år, per fakultet/enhet og samlet for UiA (i tusen NOK)⁴³

Innvilgede søknader

Antall innvilgede søknader har økt fra 10 til 15 i perioden, en økning på 50 %. 2018 er toppåret i perioden, med

21 innvilgede søknader, mens bunnåret er 2019, med 6 innvilgede søknader. Figur 4.3 viser innvilgede søknader på fra UiA samlet og per fakultet hvert år siden 2017.

Innvilgede søknader (2017-2021)

⁴³ Forskningsrådet og UiA.

⁴⁴ Forskningsrådet og UiA.

Figur 4.3: Innvilgede søknader per år, per fakultet/enhet og samlet for UiA⁴⁴

Kontraktsverdi – for innvilgede søknader totalt og per søknad

Total kontraktsverdi på innvilgede søknader falt i perioden, fra 68 til 55 MNOK (-19 %). Tabell viser utviklingen i kontraktsverdi på innvilgede søknader. Toppåret i perioden er 2020, med 109 MNOK, mens bunnåret er 2018, med 40 MNOK. Det gode resultatet i 2020 kan spores til høyt søknadsvolum og høy finansiell suksessrate.

	2017	2018	2019	2020	2021	% endring 2017-2021
Helse- og idrettsvitenskap	9 999	200	0	20 399	12 300	23 %
Humaniora og pedagogikk	0	1 448	26 254	1 000	12 500	-
Kunstfag	0	0	0	0	0	-
Teknologi og realfag	35 894	10 513	32 032	54 159	17 365	-52 %
Samfunnsvitenskap	9 177	21 818	306	30 709	100	-99 %
Handelshøyskolen	10 745	5 217	0	1 000	10 510	-2 %
UiA,Fellesadm	2 064	1 210	1 537	1 640	2 518	22 %
UiA	67 879	40 406	60 129	108 907	55 293	-19 %

Total kontraktsverdi på innvilgede søknader per år, per fakultet/enhet og UiA samlet⁴⁶

I perioden har gjennomsnittlig kontraktsverdi per innvilgede søknad falt fra 6,8 MNOK til 3,7 MNOK (-46 %). Tabell nedenfor viser at kontraktsverdien på innvilgede søknader varierer mye, med en bunn på 1,9 MNOK i 2018 og en topp på 7,5 MNOK i 2019. Det er også stor varians i gjennomsnittlig kontraktsverdi mellom fakultetene.

	2017	2018	2019	2020	2021	% endring 2017-2021
Helse- og idrettsvitenskap	9 999	100	0	10 200	6 150	-38 %
Humaniora og pedagogikk	0	0	13 127	1 000	12 500	-
Kunstfag	0	0	0	0	0	-
Teknologi og realfag	11 965	2 628	10 677	6 770	2 481	-79 %
Samfunnsvitenskap	4 589	3 636	306	7 677	100	-98 %
Handelshøyskolen	5 373	745	0	1 000	5 255	-2 %
UiA,Fellesadm	1 032	605	769	820	1 259	22 %
Sum	6 788	1 924	7 516	6 050	3 686	-46 %

Gjennomsnittlig kontraktsverdi per innvilgede søknad per år, per fakultet/enhet og UiA samlet⁴⁶

Uttelling på søknadene

Suksessrate

Suksessraten har gått ned (fra 18,5 % i 2017 til 17,4 % i 2021). Statistikken viser at suksessraten varierer betydelig fra år til år. Siden 2017 har suksessraten variert mellom en bunn i 2019 på 11 % og en topp i 2018 på 39 %.

Suksessrate for hvert år siden 2017 er vist i tabell nedenfor.

Finansiell suksessrate

Den finansielle suksessraten ligger gjennomgående lavere enn suksessraten. Det betyr at UiA relativt sett har gjort det svakere på søknadene med stort budsjett

sammenlignet med søknader med lavere budsjett. Den høyeste finansielle suksessraten ble oppnådd i 2018, med 16,8 %. I 2021 ble resultatet det laveste i perioden, med 6,9 %. Den finansielle suksessraten per år siden 2017 vises i tabell nedenfor.

	2017	2018	2019	2020	2021 ⁴⁷
Suksessrate	18,5	38,9	11,0	24,3	17,4
Finansiell suksessrate	16,8	14,5	7,3	11,3	6,9

Suksessratene i perioden 2017-2021⁴⁸

⁴⁵ Forskningsrådet og UiA.

⁴⁶ Forskningsrådet og UiA.

⁴⁷ Per utarbeidelsen av UFM-utkastet ventes svar på 3 av søknadene som ble sendt i 2021. Disse søknadene er trukket ut av beregningene av suksessratene. Beregningene oppdateres når svaret blir kjent.

⁴⁸ Forskningsrådet og UiA.

Kontraksverdi per innvilgede søknad som andel av omsøkt beløp per prosjekt

UiAs omsøkte beløp per søknad ligger gjennomgående lavere enn gjennomsnittlig kontraksverdi på innvilgede søknader, se tabell under for forholdstallet i prosent hvert år siden 2017. Dette forstås som at UiA i mindre grad lykkes med de største søknadene (lavere suksessrate på store søknader), noe som kan skyldes skarpere konkurranse og/eller svakere søknadskvalitet på de største søknadene. I 2017 oppnås det høyeste forholdstallet i perioden, med 88 %. Året etter faller resultatet til 37 %, som er det laveste i perioden.

	2017	2018	2019	2020	2021	% endring
Sum	88 %	37 %	67 %	46 %	40 %	-55 %

Kontraksverdi per innvilgede søknad i prosent av omsøkt beløp per prosjekt i perioden 2017-2021⁴⁹

Kjønnsfordeling

Flertallet av prosjektlederne for UiAs søknader i 2021 var menn. Andelen kvinnelige prosjektledere var 30 %. Kvinneandelen har økt noe fra 2020, da den var på 28 %, men ligger lavere enn 2019, da den var 36 %. Kjønnsbalansen i søknader varierer etter hvilket fagområde, forskningsprogram og virkemiddel søknaden faller innenfor. Kvinneandelen var lavest for søknadstypen

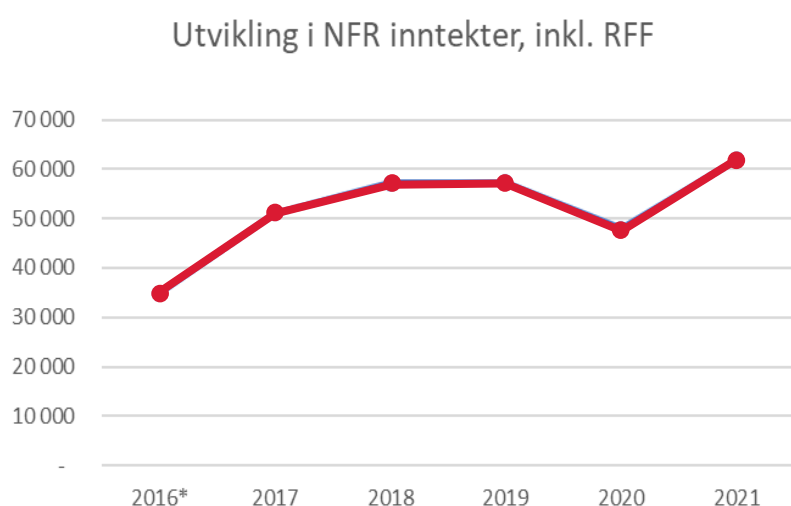
Kommersialiseringsprosjekt og Forskerprosjekt, med andel på henholdsvis 0 % og 24 %. Kvinneandelen var størst for Kompetanse- og samarbeidsprosjekt, med andel på 53 %.

Andelen kvinnelige vitenskapelige ansatte ved UiA var 47 % ved årsskiftet 2021/2022. En kvinneandel på 30 % prosjektledere er uforholdsmessig lavt. UiA bør vurdere om det skal iverksettes tiltak for å øke andelen kvinnelige prosjektledere på kort og lang sikt, utover det som ligger i gjeldende planer.

4.2.1.2 Inntekter fra Forskningsrådet

UiAs inntekter fra Forskningsrådet har hatt en positiv utvikling i perioden 2017 – 2021, med en vekst på ca. 20 %. Søknadsvolumet og søknadsresultatene danner grunnlaget for inntektene, og de gode resultatene i 2020 gir utslag i vekst i inntekten i 2021. For å fortsette den positive utviklingen er det nødvendig å lykkes med søknadene, bygge videre på samarbeid og resultater, og utnytte handlingsrommet som finnes i de aktive prosjektene.

De totale regnskapsførte inntektene fra Forskningsrådet var på ca. 62 millioner i 2021. Siden 2017 har UiA økt inntektene fra Forskningsrådet med 21 %. Figur 4.4 nedenfor viser utviklingen i inntektene fra Forskningsrådet siden 2017.

Figur 4.4: Utvikling i totale NFR-inntekter, inkludert RFF, 2017-2021 (tall i 1000 NOK)⁵⁰

⁴⁹ Forskningsrådet og UiA.

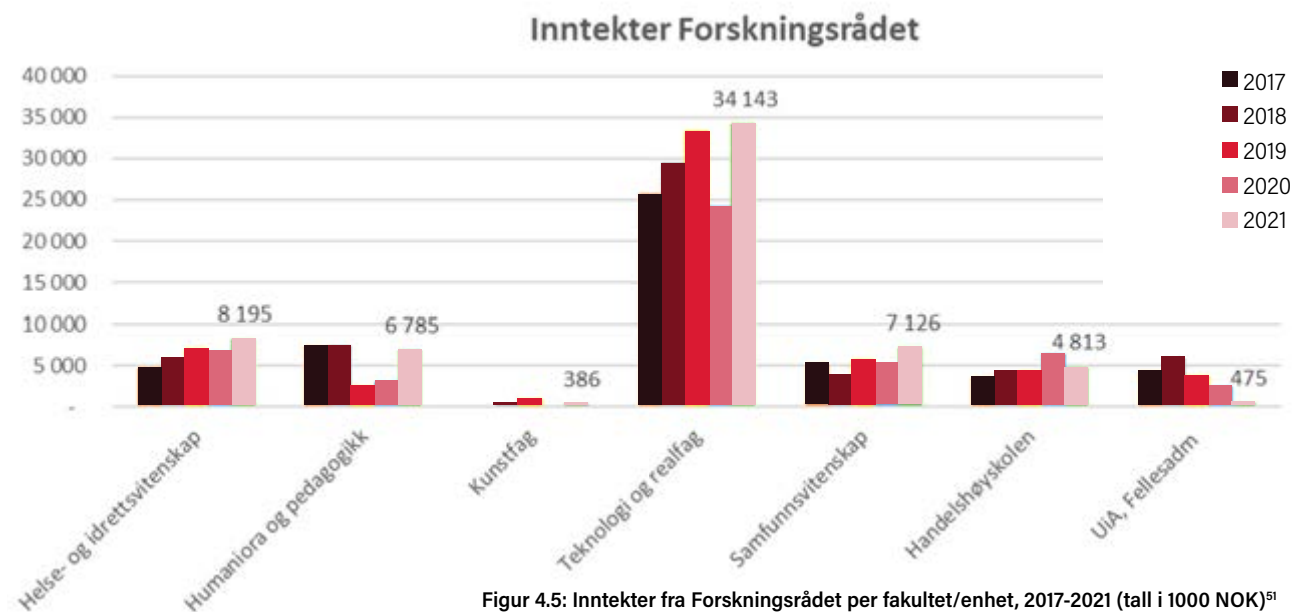
⁵⁰ UiAs regnskap.

Økningen i 2021 er en ettervirkning av god finansiell uttelling på søknadene som ble sendt inn i 2020. Prosjektene som ble innvilget i 2020 har startet opp, og inntektene reflekterer denne økte aktiviteten. Økningen i aktivitet gjelder alle fakultetene, med unntak av Handelshøyskolen. En annen årsak til økningen er regnskapsteknisk. Forut for 2020 har det blitt ført for lav egenfinansiering i en del Forskningsrådsprosjekter. Dette ble korrigert i 2020. Denne korrigeringen medfører at de

regnskapsførte inntektene i tidligere år er for høye, og at inntekter i 2020 tilsvarende er for lave, som følge av måten inntektene periodiseres på. Av den grunn er økningen fra 2020 mindre sterk enn regnskapstallene gir uttrykk for.

Fordeling av inntekt mellom fakultetene

I figur 4.5 nedenfor presenteres fakultetenes årlige inntekter fra Forskningsrådet:

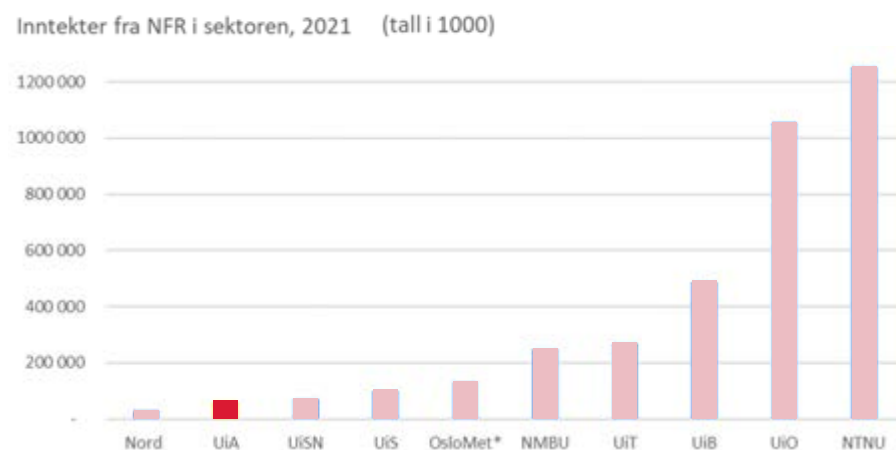
Figur 4.5: Inntekter fra Forskningsrådet per fakultet/enhet, 2017-2021 (tall i 1000 NOK)⁵¹

Fakultet for teknologi og realfag har hatt størst inntekter fra forskningsrådsfinansierte prosjekter i perioden 2017 – 2021. Tilnærmet halvparten av UiAs inntekter fra Forskningsrådet i 2021 var knyttet til prosjekter fra dette fakultetet.

Sammenligning med norske universiteter

Ser man på de norske universitetenes inntekter fra

Forskningsrådet i 2021, ligger UiA på nivå med flere av de nyere universitetene. Figur 4.6 nedenfor viser inntekter fra Forskningsrådet for universitetene. UiAs inntekter fra Forskningsrådet i 2021 ligger høyere enn Nord Universitet, og litt lavere enn USN og UiS. De fire eldste universitetene samt NMBU skiller seg ut ved å ha vesentlig høyere årlige inntekter fra Forskningsrådet sammenlignet med de øvrige universitetene.

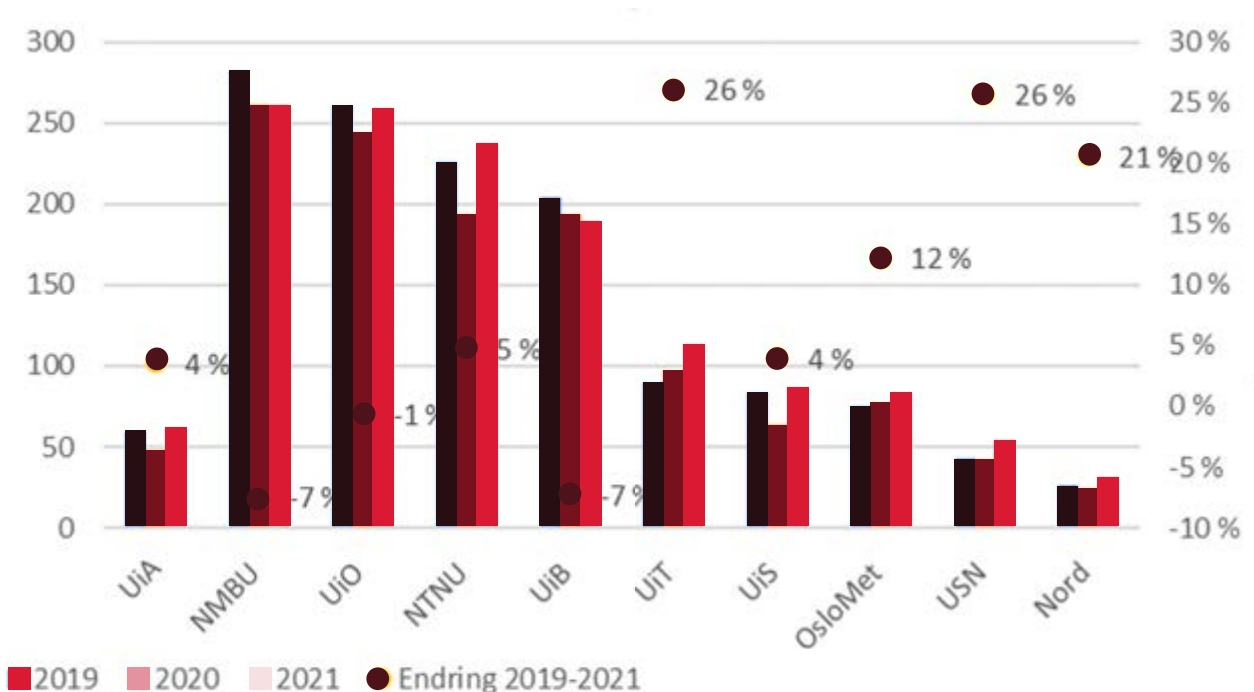

Figur 4.6: Inntekter fra Forskningsrådet til norske universiteter, 2021 (tall i 1000 NOK)⁵²

⁵¹ UiAs regnskap.

⁵² DBH.

Nivået på universitetenes forskningsrådsinntekter kan også sammenliknes ved å dele inntektene på antall faglige årsverk ved institusjonene. Dette gir forskningsrådsinntekt per faglige årsverk, som er et måltall som bl.a. brukes av Kunnskapsdepartementet i styringen og oppfølgingen av UH-sektoren. Figur 4.7 nedenfor viser universitetenes resultater på dette måltallet i 2019, 2020 og 2021 (søyler), samt prosentvis endring fra 2019 til 2021 (punkter).

Figur 4.7: Inntekter fra Forskningsrådet per faglig årsverk ved norske universiteter (tall i 1000 NOK)⁵³

UiAs forskningsrådsinntekt per faglig årsverk er på 62 KNOK, med en vekst på 4 % fra 2019 til 2021. NMBU, UiO og NTNU er på topp etter dette målet, med ca. 250 KNOK per faglige årsverk. UiT, USN og Nord Universitet har hatt den sterkeste veksten på hhv. 26, 26 og 21 %.

Med unntak av UiT og OsloMet opplevde samtlige universiteter en nedgang i inntekter fra Forskningsrådet per faglig årsverk i 2020. Denne nedgangen må ses i sammenheng med forsinkelser i prosjektgjennomføring som følge av koronapandemien, med resulterende reduksjon i løpende inntekter fra Forskningsrådet. For UiA skyldes den relativt sterke nedgangen en kombinasjon av nedgang i regnskapsførte inntekter fra Forskningsrådet og en økning i antall faglige årsverk ved UiA fra 2019 til 2020. Etter god vekst i 2021 har de fleste universitetene nådd tilbake eller forbi nivået på inntekt per faglige årsverk fra 2019.

4.2.2 EU-/EØS-finansiering

1. januar 2021 overtok Horisont Europa, EUs niende rammeprogram for forskning og innovasjon, for Horisont 2020. Det nye rammeprogrammet regnes i stor grad som en videreutvikling av Horisont 2020, men med et særlig fokus på effekter og virkninger («impact») og

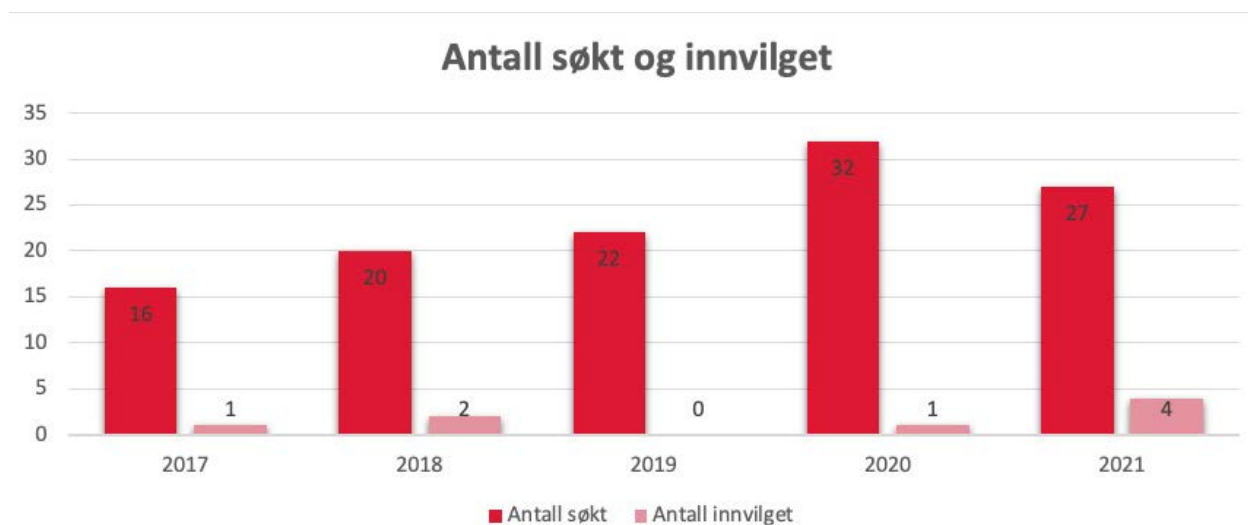
synliggjøring av mål og resultater for Europas innbyggere. UiA har satt seg høye ambisjoner for sin deltakelse i Horisont Europa, og har i den anledning vedtatt fakultetsvise EU-handlingsplaner som fungerer som viktige retningsgivende verktøy for å nå konkrete mål om økt EU-finansiert forskning og aktivitet. Hovedsatsingene for inneværende programperiode er European Research Council (ERC) og Marie Skłodowska-Curie Actions (MSCA), som begge er del av Horisont Europas Excellence Pillar.

I dette underkapittelet presenteres status, aktivitet og resultater for tidsperioden 2017 – 2021, med et særlig fokus på 2021 som det første året av deltakelse i nytt rammeprogram.

4.2.2.1 Søknader til EU og søknadsresultater

I tidsrommet fra og med 2017 til og med 2020 ble det årlig sendt et økende antall EU-søknader, samtidig som antall innvilgede søknader stabilt lå lavt. I 2021 fikk derimot UiA innvilget like mye på det ene året som de fire tidligere årene totalt, med fire innvilgede søknader, samt to søknader på venteliste. 2021 har dermed gitt UiA en sterk start på ny rammeprogramperiode.

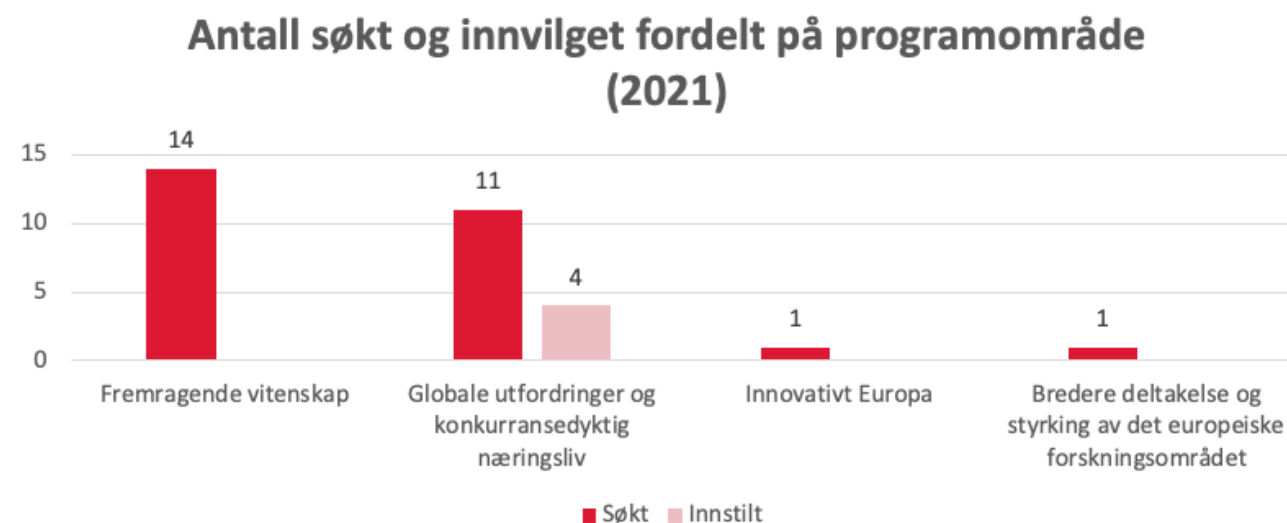
⁵³ DBH.

Figur 4.8: Antall søknader sendt og innvilget fra UiA til Horisont 2020 (2014-2020) og Horisont Europa (2021-), 2017-2021⁵⁴

Figur 4.9 nedenfor viser søknadsaktiviteten for 2021 fordelt på program. De fleste av UiAs EU-søknader gikk til programområdet for fremragende vitenskap, som retter seg mot nedenfra og opp, banebrytende, nysgjerrighetsdrevet forskning. UiA har i tidligere år hatt få søknader til dette programområdet, og økningen er et resultat av at UiA definerte European Research Council (ERC) og Marie Skłodowska-Curie Actions (MSCA) som satsingsområder for Horisont

Europa. I 2021 ble den første satsingen på MSCA Postdoctoral Fellowships gjennomført, og satsingen vil gjentas årlig. Programområdet Globale utfordringer og konkurransedyktig næringsliv består av tematiske utlysninger, og har tidligere vært det mest søkte programområdet ved UiA. Det er innenfor dette programområdet de fire innvilgede søknadene for 2021 ble sendt.

Figur 4.9: Søknader fordelt på program i Horisont 2020 (2014-2020) og Horisont Europa (2021-), 2017-2021⁵⁵

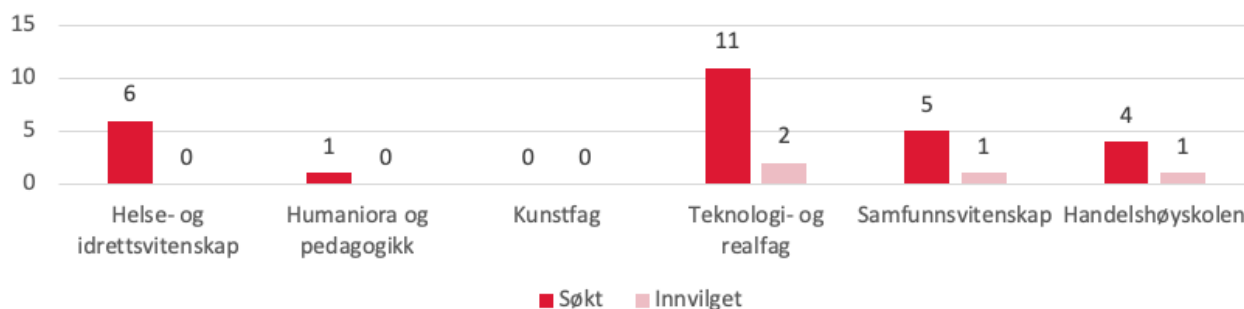
⁵⁴ UiA

⁵⁵ UiA

Teknologi- og realfag sendte flest EU-søknader i 2021, og er også det fakultetet som fikk innvilget flest søknader. Både fakultet for samfunnsvitenskap (i samarbeid med fakultet for helse og idrett) og Handelshøyskolen fikk

innvilget ett EU-prosjekt hver. Det er ikke lenger kun teknologi- og realfagsmiljø som anses som relevant for EU-finansiering. Ulike fagmiljøer fra flere fakultet søker om finansiering fra EU, og flere får også tilslag.

Antall søkt og innvilget fordelt på fakultet (2021)

Figur 4.10: Søknader sendt og innvilget fordelt på fakultet, Horisont Europa (2021)⁵⁶

UiA etablerte i 2021 et Post-grant team for å sikre god administrativ oppfølging av innvilgede EU-prosjekter. Teamet koordineres av Forsknings- og innovasjonsavdelingen, og består av ulike tjenestetilbydere fra Fellestjenestene. Teamet tilbyr tjenester innen områder som juss, IT, kommunikasjon, økonomi, innovasjon, HR og prosjektledelse. Teammedlemmene har selv ansvar for at de til enhver tid sitter på riktig og oppdatert kompetanse for å støtte et EU-prosjekt.

Omsøkt og innvilget beløp

Omsøkt beløp totalt har i perioden 2017 – 2021 økt med 40 MNOK, fra 75 til 115 MNOK. I 2017 var gjennomsnittlig omsøkt beløp per søknad 4,7 MNOK, og i 2021 var samme beløp 4,3 MNOK (-8,5%). For den samme perioden har

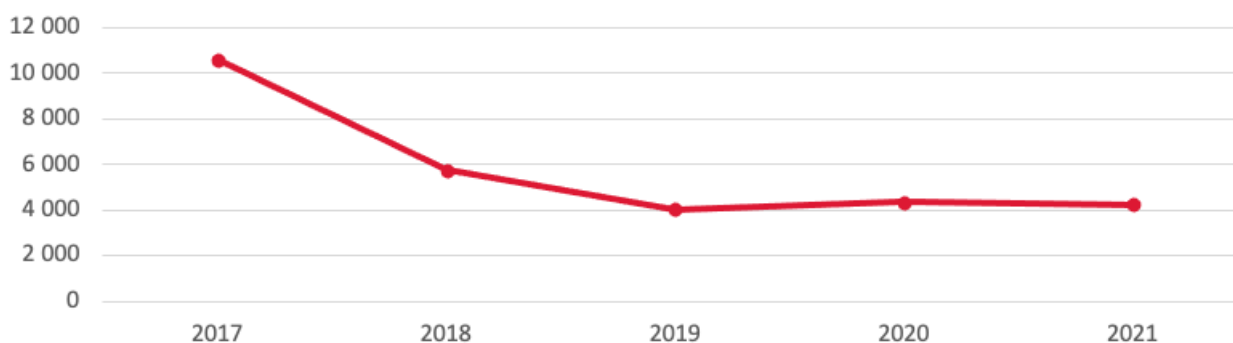
også innvilget beløp totalt økt med nesten 21 MNOK, som et resultat av de fire innvilgede EU-prosjektene.

	2017	2018	2019	2020	2021
Søkt EU	75140	123981	114922	200884	115333
Innvilget EU	3163	4061	0	2992	23863

Omsøkt beløp og innvilget beløp⁵⁷

Inntekter fra EU

Inntektene fra EU har hatt en negativ utvikling i perioden 2017 – 2021, med en nedgang på 60 prosent. Grunnlaget for inntektene henger sammen med lavere søknadsaktivitet, og at det søkes om mindre beløp enn tidligere.

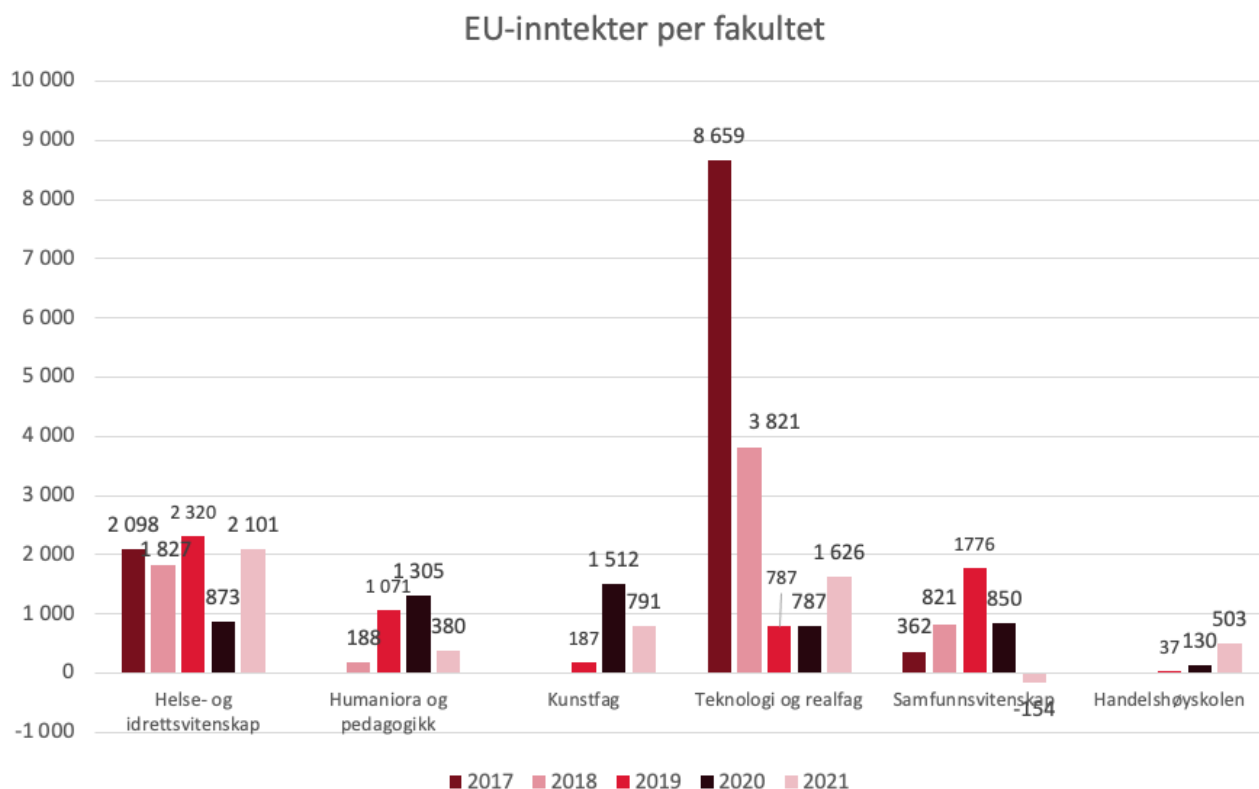
Figur 4.11: EU-inntekter totalt 2017-2021⁵⁸

⁵⁷ UiA

⁵⁸ UiA

Dersom man fordeler EU-inntektene på søkende fakultet er det Teknologi- og realfag som står for de største inntektene, med 2017 som det mest innbringende året. Figuren viser at samtlige fakulteter har hatt inntekter fra

EU de tre siste årene. Tendensen er en svak positiv økning i spredning mellom hvilke miljø som lykkes med å hente inn EU-midler.

Figur 4.12: EU-inntekter per fakultet, Horisont 2020 og Horisont Europa (2017-2021)⁵⁹

I 2021 fikk UiA, sammen med NORCE og Agder fylkeskommune, tilslag på en søknad til Sørlandets Kompetansefond om etablering av et kompetansesenter for konkurransedyktige forsknings- og innovasjonssøknader i Agder (KOMPFORSK). Det virtuelle senteret skal synliggjøre og posisjonere Agders forskningsmiljøer ved UiA og NORCE for økt gjennomslagskraft i Horisont Europa gjennom medlemskap og sentrale roller i relevante EU-nettverk, plattformer, tematiske forskningsklynger, ekspertutvalg og evalueringskomiteer. KOMPFORSK skal også utvikle metoder og prosesser som vil bidra til å utløse EU-midler og større nasjonale forskningsmidler, og bidra til å øke suksessraten på EU-søknader.

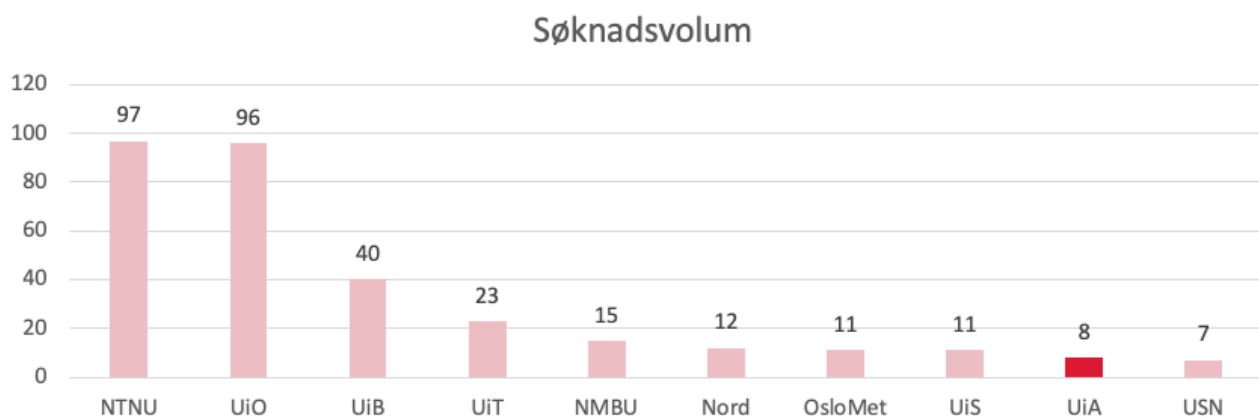
UiA sammenlignet med norske universiteter

I sammenligningen av UiA med de øvrige norske universitetene benyttes tall fra Ecorda som oppdateres og distribueres via Forskningsrådet tre ganger i året.

Før utsending ble det satt en cut-off dato, 15. mars 2022, for når en søknad må være ferdigbehandlet for å bli inkludert i oversikten. Dette innebærer blant annet at søknader til Marie Skłodowska-Curie Actions faller ut for samtlige universiteter ettersom disse ble ferdigbehandlet etter 15. mars. For tallene som benyttes i den grafiske fremstillingen videre er altså kun søknader som er ferdigbehandlet innen 15. mars 2022 med i oversikten, mens det tidligere i kapittelet om EU-finansiering er benyttet tall fra UiAs regnskap som inkluderer *alle* søknader sendt uavhengig av om de er ferdigbehandlet. Det vil derfor være et manglende samsvar mellom tallene som presenteres for UiA.

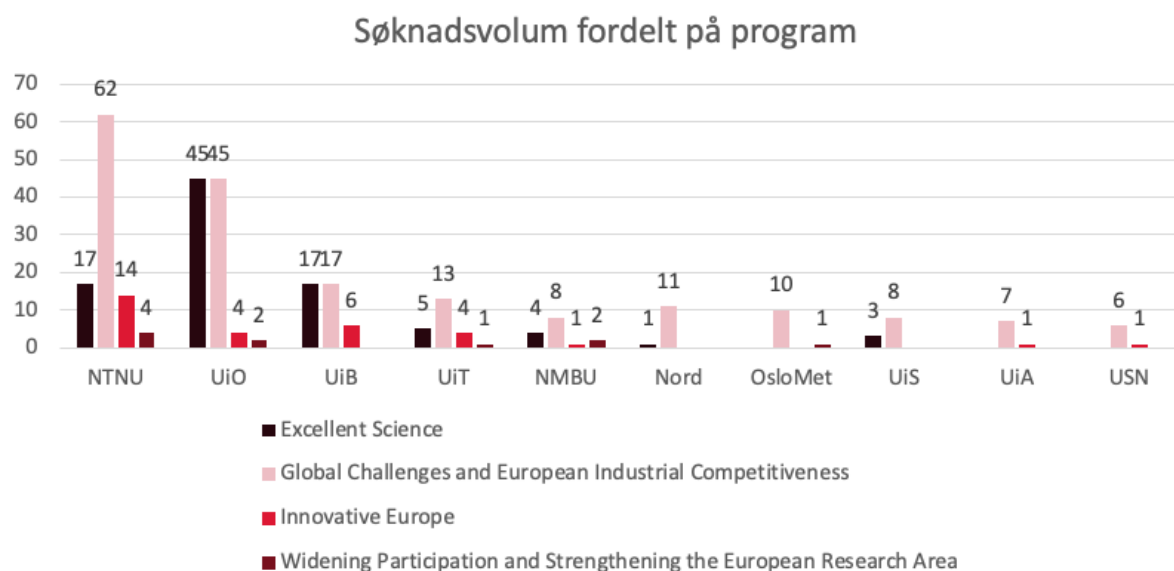
Figur 4.13 viser at UiA ligger nest nederst sammenlignet med de andre universitetene, med USN kun en søknad unna. Merk at søknadsvolumet for UiA tidligere har vært mer sammenlignbart UiS. NTNU og UiO har sendt flest søknader og ligger nokså likt, med henholdsvis 97 og 96 søknader.

⁵⁹ UiA

Figur 4.13: Søknadsvolum for alle norske universiteter. Figuren er basert på søknader til Horisont Europa som var ferdigbehandlet innen 15. mars 2022⁶⁰

Det er også interessant å se hvilke programområder det søkes til. Figur 4.14 fordeler søknadsvolumet på underprogrammene innenfor Horisont Europa. Sammenligningen viser her at de fleste universitetene i første rekke søker om prosjektmidler fra pillar 2, Global Challenges and European Industrial Competitiveness og i andre rekke pillar 1, Excellent science.

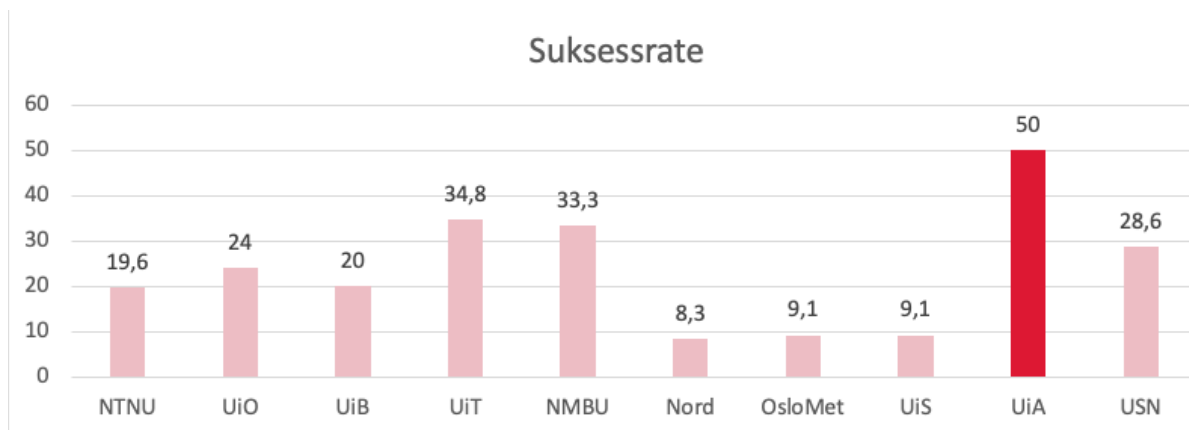

Figur 4.14: antall søknader fordelt på underprogrammer innenfor Horisont Europa. Figuren er basert på søknader til Horisont Europa som var ferdigbehandlet innen 15. mars 2022.⁶¹

⁶⁰ eCorda

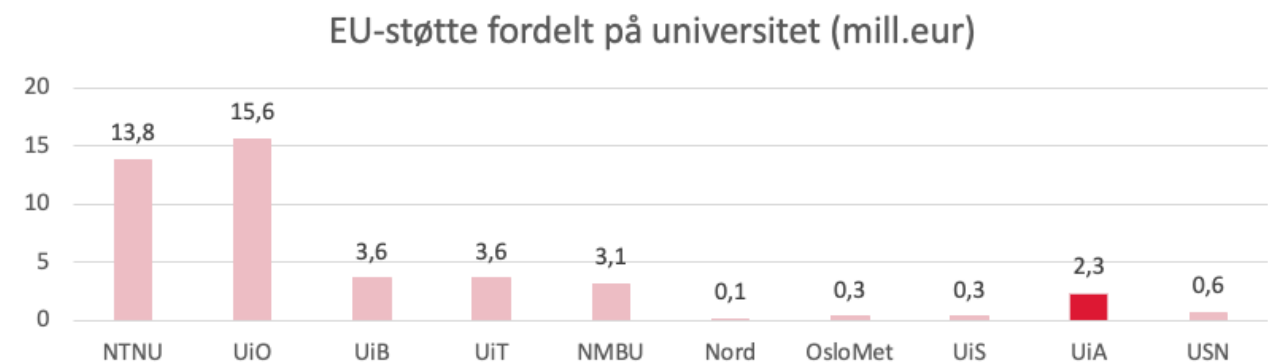
⁶¹ eCorda

Av figur 4.15 fremkommer det at UiA har den høyeste suksessraten i Horisont Europa av de norske universitetene med 50 prosent, over 15 prosent høyere suksessrate enn UiT som ligger på andre plass. Høyeste suksessrate er et mål i stadig endring ettersom søknader sendes inn.

Figur 4.15: Suksessrate i prosent (antall deltakelser/ antall innstilte søknader) for de norske universitetene i Horisont Europa. Figuren er basert på søknader til Horisont Europa som var ferdigbehandlet innen 15. mars 2022.⁶²

Den høyeste EU-støtten mottok UiO, etterfulgt av NTNU. Blant de yngre universitetene finner vi imidlertid UiA på en tredje plass med 2,3 millioner euro.

Figur 4.16: EU-støtte (mill.eur) for de norske universitetene i Horisont Europa. Figuren er basert på søknader til Horisont Europa som var ferdigbehandlet innen 15.mars 2022.⁶³

⁶² eCorda

⁶³ eCorda

4.3 Forskningsstrategiske saker i 2021

Nye institusjonelle prinsipper for fordeling av FoU-tid

En av de strategiske satsingene i UiAs strategi 2021 – 2024 er å utvikle rom for forskning og kunstnerisk utviklingsarbeid. Siden nåværende rektorat tiltrådte er det igangsatt flere initiativ for å følge opp denne strategiske satsingen, hvorav ett av disse er å gjennomgå dagens prinsipper og praksis for å fordele bevilgningsfinansiert (ikke eksternt finansiert) FoU-tid ved UiA og å utarbeide nye institusjonelle prinsipper for fordeling av FoU-tid ved UiA. Tiltaket inngikk i Plan 2021 for UiA og har blitt fulgt opp gjennom en bred prosess det siste året.

Våren 2021 ble det nedsatt en bredt sammensatt arbeidsgruppe, ledet av viserektor for forskning og tverrfaglige satsinger, og med deltakere fra alle UiAs fakulteter samt utvalgte avdelinger, som fikk i oppdrag å:

- gjøre en kritisk gjennomgang av dagens institusjonelle prinsipper for FoU-tid ved UiA
- kartlegge og gjennomgå institusjonelle prinsipper for fordeling av FoU-tid ved et utvalg øvrige universiteter
- utarbeide et forslag til nye institusjonelle retningslinjer eller prinsipper for fordeling av FoU-tid ved UiA

Arbeidsgruppen leverte sin rapport og sitt forslag til nye prinsipper for fordeling av FoU-tid ved UiA i juni 2021. Rapporten og forslag til nye prinsipper ble så sendt på bred høring internt på universitetet. I etterkant av høringen ble det jobbet videre med saken, og basert på arbeidsgruppens rapport, høringsrunden, uformell drøfting i dekanmøte og behandling i universitetets forsknings- og innovasjonsutvalg, ble saken lagt frem for universitetsstyret i februar 2022. Universitetsstyret vedtok i dette møtet nye institusjonelle prinsipper for fordeling av FoU-tid ved UiA.

Fakultetene gis en nøkkelrolle og et betydelig handlingsrom i det videre arbeidet med å implementere de institusjonelle prinsippene ved universitetet, herunder gjennom utarbeidelse av fakultetsvise tilpasninger innenfor rammene av disse prinsippene. Slike fakultetsvise tilpasninger skal være på plass innen utgangen av 2022.

Nye prioriterte forskningssentre ved UiA (UiA PRIFORSK)

I 2021 ble det gjennomført en ny utlysning innen UiAs ordning med prioriterte forskningssentre (UiA PRIFORSK). Formålet med ordningen er å bidra til, og tilrettelegge for, at UiA utvikler sterke og nasjonalt og internasjonalt anerkjente forskningsmiljøer med solid gjennomslag i de større, konkurransebaserte arenaene for forskningsfinansiering. Prioriterte forskningssentre støttes med strategiske midler og rekrutteringsstillinger fra både universitetsstyret og fakulteter.

I utlysningen for 2021 var det åpnet for å innvilge inntil to nye prioriterte forskningssentre. Det kom inn i alt syv søknader, og alle søknadene gjennomgikk både ekstern fagfelleevaluering og en intern evaluering. Søknadene holdt gjennomgående et veldig høyt nivå, og flere var å anse som kvalifisert for status som prioritert forskningssenter etter kriteriene for ordningen. I lys av resultatene fra evalueringene vedtok universitetsstyret å prioritere Senter for integrert krisehåndtering (CIEM, Fakultet for samfunnsvitenskap) og Intelligent Signal Processing and Wireless Networks (WISENET, Fakultet for teknologi og realfag) for innvilgelse.

Fra universitetets forskningsutvalg til universitetets forsknings- og innovasjonsutvalg

I 2021 ble mandatet til universitetets forskningsutvalg revidert med formål om å tydeliggjøre og fremheve utvalgets ansvar for strategisk utvikling av innovasjonsfeltet ved UiA. Utvalget skiftet samtidig navn til universitetets forsknings- og innovasjonsutvalg. Endringene i utvalgets mandat innebærer bl.a. 1) justeringer i begrepsbruk og utvalgets tittel, 2) justeringer i utvalgets ansvarsområder og arbeidsoppgaver, med tydeliggjøring av utvalgets ansvar for å bidra til oppnåelse av universitetets strategiske mål innen innovasjon slik de følger av UiAs strategi⁶⁴, og 3) justeringer i utvalgets sammensetning, der viserektor for samfunnskontakt og nyskaping blir fast medlem og nestleder i utvalget. De vedtatte endringene må ses i sammenheng med både utvidede forventninger fra samfunnet til UH-institusjonenes og UiAs bidrag til

⁶⁴ UiAs strategi 2021 – 2024, vedtatt 16. Juni 2020.

innovasjon i bred forstand. Det må i tillegg sees hen til de erfaringer man har gjort seg med gjeldende mandat for forskningsutvalget og de endringer som har skjedd ved UiA de siste årene, i form av ny strategi og endringer i den administrative organiseringen.

Arbeid med ny FoUI-handlingsplan for UiA

I 2021 ble det igangsatt et større arbeid med å utarbeide en ny FoUI-handlingsplan for UiA. Formålet med handlingsplanen er å operasjonalisere UiAs strategi for 2021 – 2024 innen forskning, kunstnerisk utviklingsarbeid og innovasjon. En bredt sammensatt arbeidsgruppe, under ledelse av viserektor for forskning og tverrfaglige satsinger og viserektor for samfunnskontakt og nyskaping, har hovedansvaret for å utarbeide handlingsplanen. Som ledd i dette arbeidet er det arrangert ulike workshops ved universitetet, og universitetsstyret har jevnlig fått orienteringer om status for arbeidet. Et forslag til ny FoUI-handlingsplan for UiA skal etter planen legges frem for universitetsstyret i oktober 2022.

Innspill til ny langtidsplan for forskning og høyere utdanning

Dagens langtidsplan for forskning og høyere utdanning⁶⁵ er for tiden under revisjon og regjeringen skal etter planen legge frem en revidert langtidsplan i oktober 2022 sammen med statsbudsjettet for 2023. UiA har i 2021 fulgt revisjonsprosessen tett, også gjennom UHR, og har deltatt med innlegg under muntlige innspillsmøter og oversendt et eget skriftlig innspill til Kunnskapsdepartementet. UiAs innspill favner bredt og omhandler bl.a. den overordnede innretningen av den nasjonale FoU-politikken, styringen og finansieringen av UH-institusjonene, UH-institusjonenes regionale rolle, behov for endringer i prioriteringer og opptrappingsplaner, og UiAs vurderinger av at det utvikles virkemidler for målrettede samfunnsoppdrag («missions»), herunder UiAs forslag til aktuelle samfunnsoppdrag. Et sentralt innspill fra UiA til Kunnskapsdepartementet er at den neste langtidsplanen må speile en mangfoldig UH-sektor med forskjellige institusjoner som har ulike størrelse, styrker og roller. Dette er viktig i lys av signalene i stortingsmeldingen om styring av de statlige UH-institusjonene, hvor langtidsplanens betydning for mer differensiert etatsstyring fremover vektlegges.

4.4 Fagevalueringer

Forskningsrådet (NFR) har evaluert forskningen ved institusjoner som har rettsvitenskap som en vesentlig del av sin virksomhet. Både kvaliteten, relevansen for utdanning og samfunnsbidraget er vurdert. Institutt for

rettsvitenskap ved Handelshøyskolen, UiA har deltatt i denne evalueringen (JUREVAL) som har foregått i perioden 2019 – 2021.

Hovedmålet med evalueringen var å vurdere kvaliteten på norsk rettsvitenskapelig forskning. Den belyser også rammebetingelsene for rettsvitenskapelig forskning i Norge og dens relevans for sentrale samfunnsområder. Evalueringen inneholder anbefalinger til institusjonene, Forskningsrådet og departementene.

Forskningsrådet gir i evalueringen nyttige tilbakemeldinger som Handelshøyskolen tar med seg i det videre arbeidet med å utvikle fagområdet.

4.5 Forskningsetikk

UiA tilbyr kurs i forskningsetikk til alle ph.d.-veiledere gjennom årlige veilederkurs som arrangeres i samarbeid med Nord Universitet. Dette ble også arrangert i 2021. Flere fakulteter har i tillegg arrangert egne seminarer med fokus på forskningsetikk, herunder fagdag for veiledere og personalseminar.

Ved Fakultet for Helse- og idrettsvitenskap har fakultetets etikkomité hatt månedlige møter gjennom 2021. Fakultetets etikkomité behandlet vesentlig flere søknader om etisk godkjenning i 2021 (202 søknader) enn i 2020 (128 søknader).

Forskningsetisk utvalg ved UiA behandler saker om mulige brudd på forskningsetiske normer som ikke lar seg løse på fakultetsnivå. Forskningsetisk utvalg har ikke mottatt nye saker til behandling i 2021. Utvalget ble orientert om et mulig brudd på forskningsetiske normer, men denne saken ble oversendt til Nasjonalt utvalg for gransking av uredelighet i forskning (Granskingsutvalget) uten realitetsbehandling ved UiA. Granskingsutvalget konkluderte med at saken ikke var en «uredelighetssak» etter forskningsetikkloven.

Riksrevisjonen offentliggjorde i 2021 sin rapport om forskningsetikk i universitets- og høyskolesektoren. Rapporten bygger på en kontroll som startet høsten 2020. Det fremgår av rapporten at UiAs retningslinjer for behandling av saker om mulige brudd på forskningsetiske normer oppfyller alle lovbestemte krav til slike retningslinjer. Imidlertid kommer det også frem at de statlige forskningsinstitusjonene i universitets- og høyskolesektoren, inkludert UiA, ikke gjør nok for å legge til rette for at forskning ved institusjonene skjer i henhold til anerkjente forskningsetiske normer.

⁶⁵ Meld. St. 4 Langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2019 – 2028

4.6 Open Science

Åpen forskning⁶⁶, ofte kjent som Open Science (OS), er en vitenskapelig praksis hvor prosesser og resultater er åpent tilgjengelige under vilkår som fremmer kvalitet og kunnskapsutvikling, herunder deling og bruk av den forskningsbaserte kunnskapen på en samfunnsansvarlig måte. Policyer, mål og krav om tilgjengeliggjøring av forskning fra Kunnskapsdepartementet, Forskningsrådet (inkludert Plan S) og EU danner grunnlaget for utvikling og implementering av åpen forskning-praksiser ved UiA.

Åpen publisering ved UiA

I tabellene nedenfor presenteres statistikk over antall og andel publikasjoner ved UiA som er åpent tilgjengelige (OA-publikasjoner). Det skilles mellom vitenskapelige tidsskriftsartikler og vitenskapelige monografier og kapitler i antologier (se påfølgende fire tabeller). Publikasjonene er fordelt etter fakultet/avdeling, antall OA-publikasjoner per fakultet/avdeling, og andel OA-publikasjoner per fakultet/avdeling, herunder hvilken type åpen tilgang de ulike publikasjonene har (OA-type).

Publisering 2021	Totalt ant artikler	OA-antall	OA-andel
Avdeling for lærerutdanning	1	1	100,0 %
Helse- og idrettsvitenskap	201	184	91,5 %
Humaniora og pedagogikk	83	54	65,1 %
Kunstfag	13	12	92,3 %
Samfunnsvitenskap	162	67	41,4 %
Teknologi og realfag	314	157	50,0 %
Fellesadministrasjon	4	3	75,0 %
Handelshøyskolen	179	43	24,0 %
Naturmuseum og botanisk hage	7	2	28,6 %
Universitetet i Agder ⁶⁷	2	2	100,0 %
Samlet	931	525	56,4 %

Andel vitenskapelige tidsskriftsartikler deponerte og tilgjengelige i institusjonelt vitenarkiv AURA. Tall for 2021⁶⁸

Sammenliknet med 2020 har UiA i 2021 en økning på 0,5 % av antall åpne vitenskapelige artikler. I samme periode har UiA en økning på 12,4 % (fra 828 i 2020 til 931 i 2021) i totalt antall publiserte vitenskapelige artikler.

Publisering 2021	OA-andel i 2019	OA-andel i 2020	OA-andel i 2021
Avdeling for lærerutdanning	0,0 %	0,0 %	100,0 %
Helse- og idrettsvitenskap	63,1 %	73,8 %	91,5 %
Humaniora og pedagogikk	30,5 %	72,2 %	65,1 %
Kunstfag	60,0 %	30,0 %	92,3 %
Samfunnsvitenskap	41,7 %	47,9 %	41,4 %
Teknologi og realfag	47,6 %	51,9 %	50,0 %
Fellesadministrasjon	100,0 %	50,0 %	75,0 %
Handelshøyskolen	22,2 %	47,4 %	24,0 %
Naturmuseum og botanisk hage	0,0 %	66,7 %	28,6 %
Universitetet i Agder	0,0 %	0,0 %	100,0 %
Samlet	44,1 %	55,9 %	56,4 %

Utvikling av andel åpne vitenskapelige artikler⁷⁰

Med unntak av Handelshøyskolen har alle fakulteter økt eller holdt seg på 2020-nivå av antall åpne vitenskapelige artikler. Handelshøyskolens nedgang skyldes at økningen av antall publiserte vitenskapelige artikler var større (100 %, fra 88 i 2020 til 179 artikler) enn økningen av antall åpne artikler i 2021.

Publisering 2021	Kapitler i antologier	OA antall	OA andel
Helse- og idrettsvitenskap	8	0	0,0 %
Humaniora og pedagogikk	71	5	7,0 %
Kunstfag	7	1	14,3 %
Samfunnsvitenskap	51	3	5,9 %
Teknologi og realfag	75	5	6,7 %
Handelshøyskolen	20	2	10,0 %
Samlet	225	16	7,1 %

Andel vitenskapelige antologier og kapitler i antologier tilgjengelige i institusjonelt vitenarkiv AURA. Tall for 2021⁷¹

⁶⁶ Ifølge Forskningsrådets policy for åpen forskning

⁶⁷ Datakilde: egne notater, AURA, DUCT.

⁶⁸ Publikasjonene tilhører Centre for Coastal Research

⁶⁹ Datakilde: egne notater.

⁷⁰ Publikasjonene tilhører Centre for Coastal Research

Antallet åpne kapitler i vitenskapelige antologier falt i fra 37,7 % i 2020 til 7,1 % i 2021.

Publisering 2021	OA-andel i 2019	OA andel i 2020	OA andel i 2021
Helse- og idrettsvitenskap	9,1 %	69,2 %	0,0 %
Humaniora og pedagogikk	13,2 %	33,3 %	7,0 %
Kunstfag	0,0 %	0,0 %	14,3 %
Samfunnsvitenskap	34,0 %	27,3 %	5,9 %
Teknologi og realfag	10,8 %	21,7 %	6,7 %
Handelshøyskolen	29,4 %	70,3 %	10,0 %
Samlet	17,0 %	37,7 %	7,1 %

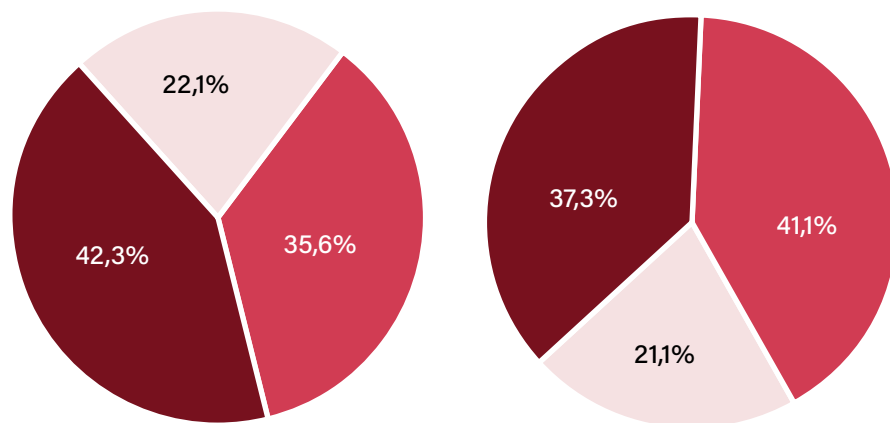
Utvikling av andel åpne kapitler i vitenskapelige antologier⁷²

UiAs forskere skrev 13 monografier i 2021, hvor 1 av dem⁷³ ble gjort åpent tilgjengelig. Dette gir en OA-andel på 7,7%.

Forskjellen i andel åpne tilgjengelige tidsskriftsartikler og andel åpne kapitler i antologier er et resultat av at finansierer (KD, NFR, EU) ikke stiller krav til åpen

publisering av monografier og kapitler i antologier. For publisering av vitenskapelige tidsskriftsartikler krever de samme finansiererne at det gis umiddelbar åpen tilgang.

Når det gjelder ulike typer åpen tilgang (OA-type) skilles det mellom gull, grønn og hybrid åpen tilgang. Gull (Gold) OA gjelder publisering av vitenskapelige artikler i rene OA-tidsskrift, som er gratis å lese for alle som har internettilgang, og som tillater gjenbruk, lagring, indeksering, søk, distribusjon m.m. Grønn OA betyr egenarkivering⁷⁴ (tilgjengeliggjøring) av aksepterte manusversjoner av publikasjoner⁷⁵ i åpne elektroniske arkiv (f.eks. UiAs AURA). Hybrid OA⁷⁶ handler om åpen publisering av artikler i abonnementsbaserte tidsskrifter. Figur 4.16 nedenfor viser fordeling av antall OA-artikler etter OA-type. 37,7 % av alle OA-artikler var publisert i rene open access-tidsskrift. 41,1 % av OA-artikler var gjort åpent tilgjengelig gratis, det vil si at forskere publiserte i abonnementsbaserte tidsskrift, men valgte å egenarkivere fagfellelevurderte versjoner av sine publikasjoner, som forlag tillater å gjøre tilgjengelig⁷⁷. 21,1 % var hybrid OA, uten at disse publiseringene medførte ekstra kostnader for UiA, da alle hybrid OA-artikler var publisert via "publiser og les"-avtaler med akademiske forlag (hybrid publisering inkludert i pris på abonnement, se mer informasjon nedenfor).

Figur 4.17: Omfordeling av OA-type i 2020 og 2021.

⁷³ Den åpne monografien tilhører Fakultet for humaniora og pedagogikk.

⁷⁴ **Egenarkivering** vil si at forskere gjør sine publikasjoner tilgjengelige online ved å laste opp en fulltekstversjon i Cristin-systemet.

⁷⁵ Tallene for grønn åpen tilgang inkluderer publikasjoner som legges ut med embargo (6-24 måneder). Disse publikasjonene blir åpent tilgjengelige etter at embargo-perioden har utløpt.

⁷⁶ Denne modellen innebærer frikjøp av enkeltartikler i abonnementsbaserte tidsskrift. Disse artiklene gjøres åpent tilgjengelig mot at det betales en ekstra publiseringsavgift (APC – **A**rticle **P**rocessing **C**harge). Hybrid OA er vanligvis den mest kostbare veien mot åpen tilgang.

⁷⁷ De fleste forlag tillater egenarkivering av den aksepterte manuskriptversjonen av en artikkel i institusjonelle arkiv (f.eks. UiAs AURA) med embargo (6-24 måneder).

Andelen grønn OA økte med 21 % i 2021, til tross for at forskere fortsetter å anvende fordeler av "publiser og les"-avtalene UiA har signert med akademiske forlag⁷⁸. UiA har et eget Open Access-fond. Tabellene nedenfor viser innvilgede søknader til fondet for tidsskriftsartikler og bøker.

	Nivå 1	Nivå 2	Samlet
Helse- og idrettsvitenskap	35	5	40
Humaniora og pedagogikk	1	0	1
Kunstfag	1	0	1
Samfunnsvitenskap	4	1	5
Teknologi og realfag	36	3	39
Handelshøyskolen	1	0	1
Naturmuseum og botanisk hage	1	0	1
Samlet	79	9	88

Innvilgede søknader til UiAs OA-fond, tidsskriftsartikler. Tall for 2021⁷⁹

Gjennomsnittlig publiseringsavgift (Article Processing Charge) for UiA ligger på 19 800 kr, inkl. mva.

	Nivå 1	Nivå 2	Samlet
Helse- og idrettsvitenskap	0	0	0
Humaniora og pedagogikk	2	0	2
Kunstfag	4	0	4
Samfunnsvitenskap	0	1	1
Teknologi og realfag	0	0	0
Handelshøyskolen	0	0	0
Metochi studiesenter	1	0	1
Samlet	7	1	8

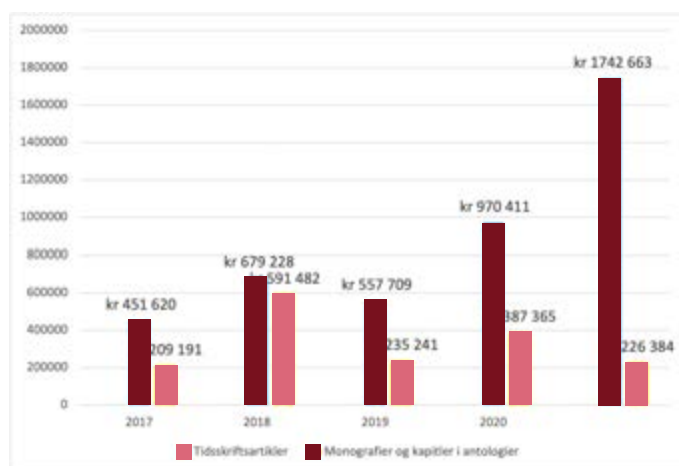
Innvilgede søknader til UiAs OA-fond, bøker, Tall for 2021⁸⁰

Gjennomsnittlig publiseringsavgift (Book Processing Charge) for et kapittel i antologi ligger på 8 385 kr, inkl. mva.

Antall innvilgede søknader økte med 45,5 %, fra 66 i 2020 til 96 i 2021.

Ser man nærmere på den totale bruken av midler i OA-fondet er mesteparten av midlene knyttet til publisering av tidsskriftsartikler, se figur 4.18⁸¹ nedenfor.

- Cambridge University Press

Figur 4.18: Kostnadsfordeling OA-fondet 2021.

Direktoratet for IKT og fellestjenester i høyere utdanning (SIKT) har, på vegne av Universitetet i Agder, inngått avtaler med følgende akademiske forlag:

- Elsevier
- Sage
- Springer Nature
- Taylor & Francis
- Wiley

OA-avtalene er «publiser og les-avtaler». Dette innebærer at avtalene, i tillegg til lesetilgang, også dekker publiseringsavgift (APC) for UiAs forfattere som skal publisere i tidsskrifter hos det aktuelle forlaget. Forfatteren beholder opphavsretten til publikasjonen, og universitetsbiblioteket administrerer publiseringsprosessen.

UiA har også tre rabattavtaler, hos henholdsvis Frontiers, MDPI og Cogitation Press⁸². Disse avtalene gir forskere avslag i publiseringsavgift ved publisering i forlagenes tidsskrifter.

⁷⁸ UiA har publisert og les-avtaler med Cambridge University Press, Elsevier, Sage, Springer Nature, Taylor & Francis, Wiley.

⁷⁹ Datakilde: egne notater

⁸⁰ Datakilde: egne notater

⁸¹ Datakilde: Egne notater, Agresso økonomisystemet

⁸² Alle 3 er rene open access forlag, dvs. alt de utgir gjøres åpent ved publiseringstidspunkt.

4.7 Forskningsbasert innovasjon

4.7.1 UiA som bidragsyter til innovasjon og entreprenørskap

Å bidra til innovasjon og verdiskaping basert på resultater fra forskning og faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid er én av flere oppgaver som UiA og de andre UH-institusjonene er tillagt gjennom UH-loven⁸³. UiAs strategiske målsetning på dette området er at universitetet skal ta en tydelig rolle som tilrettelegger og bidragsyter for økt entreprenørskap og innovasjon. En av de strategiske satsingene tilknyttet denne målsetningen er at UiA skal videreutvikle kultur, kompetanse og arenaer for nyskaping, entreprenørskap og kommersialisering av forskning og kunstnerisk utviklingsarbeid blant studenter, ansatte og eksterne samarbeidspartnere. I denne satsningen er hele UiAs faglige kjernevirksomhet potensielle bidragsytere til innovasjon. Fra og med 2020 rapporterer derfor fakultetene på arbeidet med å bidra til innovasjon og verdiskaping basert på resultater fra forskning og faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid.

Gjennom strategiske tildelinger til UiA Nyskaping og CoLAB, og gjennom forskningsaktiviteter og utdanning av kandidater med innovasjons- og entreprenørskapskompetanse, er UiA rigget for både direkte og indirekte bidrag til innovasjon og entreprenørskap. UiA har mange utdanningstilbud innenfor innovasjon og entreprenørskap på flere studieretninger ved samtlige fakultet og Lærerutdanningen, se også Årsrapport for UiA 2021. Se nærmere om utdanningstilbud og fakultetenes bidrag i kap. 4.9.2. og i fakultetenes kvalitetsrapporter.

4.7.2 Sektormål på universitetenes innovasjonsresultater

Universitets- og høyskolesektoren rapporterer i dag innenfor noen utvalgte kommersialiseringsfaktorer til Database for statistikk om høyere utdanning (DBH). Disse er:

- Mottatte forretningsideer
- Patenter
- Bedriftsetableringer
- Lisenser

Disse sektoromfattende måleindikatorer på universitetenes innovasjons- og verdiskapingsbidrag er knyttet til kommersialisering av forskning og faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid. Mye tyder derfor på at dette målesystemet ikke godt nok fanger opp de ulike måtene UH-institusjonene direkte og indirekte tilrettelegger for og bidrar til innovasjon, verdiskaping og nyskaping i bredere forstand. UHR Innovasjon ble konstituert som en UHR-enhet i 2021 og skal bidra til å tydeliggjøre sektorens lovpålagte oppgaver knyttet til innovasjon og verdiskaping, herunder jobbe for at systemet som måler sektorens bidrag reflekterer det faktiske bidraget. UHR Innovasjon vil også jobbe for å sikre et godt samarbeid med de andre strategiske enhetene i UHR, slik at innovasjonsperspektivet blir en integrert del av universiteter og høyskolars arbeid.

Universitetene rapporterer til DHB på måleindikatorer for kommersialisering, fastsatt av Kunnskapsdepartementet. De innrapporterte tallene kan sees i tabellen nedenfor:

Kommersialisering av forskning ved norske universiteter 2020 og 2021 (Kilde DBH)

Inst.	2020				2021			
	Mottatte forretningsideer	Patent-søknader	Inngåtte lisensieringskontrakter	Nye foretak etablert	Mottatte forretningsideer	Patent-søknader	Inngåtte lisensieringskontrakter	Nye foretak etablert
	Antall	Antall	Antall	Antall	Antall	Antall	Antall	Antall
Nord	5				8	5		
NMBU	44	4	1		44	20	2	
NTNU	133	38	14	2	128	30	23	3
OsloMet	1				1			
UIA	7				3			
UiB	59	12	5		29	25	3	
UiO	172	85	28	4	131	82	15	8
UiS	67	9	3		101	4	3	
USN	5	5			3	2	2	2
UiT	16	8	5	2	20	1	1	
Sum	509	161	56	8	468	169	49	13

⁸³ Lov 1. april 2005 nr. 15 om universiteter og høyskoler (universitets- og høyskoleloven) § 1-3

Som tabellen fra DHB viser ligger UiA lavt på statistikker for innmeldte forretningsidéer, kommersialiseringsprosjekter og patenter

Tabellen viser som tidligere år et betydelig potensial når det gjelder den delen av innovasjonsaktivitetene som inneholder å fange opp potensielle forretningsidéer, og ikke minst realisere disse i patenter, inngåtte lisensavtaler og etablering av nye foretak.

4.7.3 Arbeid med og omfang av forskningsbasert innovasjon ved UiAs fakulteter og fagmiljøer

Rapportering på bidrag til innovasjon og verdiskaping basert på resultater fra forskning og faglig og kunstnerisk utviklingsarbeid ble en del av UFM i 2020, se styresak 85/21. Som en del av utdannings- og forskningsmeldingen for 2021 er fakultetene og Lærerutdanningen bedt om å si noe om hvordan de arbeider med ulike innovasjonsaktiviteter.

Hvert fakultet og avdeling for lærerutdanning har besvart følgende spørsmål:

- 1) Hvordan jobber fakultetet med forskningsbasert innovasjon og samfunnsbidrag?
- 2) Beskrivelse av status for fakultetet på følgende områder - Studenter i forskning- og innovasjonsprosjekter, studentinnovasjon og entreprenørskap og samskaping
- 3) Kommersialiseringsaktiviteter, herunder innmeldte forretningsidéer, Disclosure of Invention (DOFI) og patenter.

Det institusjonelle arbeidet, strukturer og tjenester knyttet til innovasjon og verdiskaping er omtalt i egen temadel i denne meldingens kapittel 5.2.

Fakultetenes og lærerutdanningens arbeid med innovasjon og verdiskaping er sammenfattet nedenfor. For ytterligere informasjon vises det til kvalitets- og årsrapportene fra de ulike fakulteter og prioriterte forskningssentre.

Hvordan jobbes det med forskningsbasert innovasjon og samfunnsbidrag?

En gjennomgang av fakultetenes kvalitetsrapporter for 2021 viser at fakultetene og lærerutdanningene arbeider med forskningsbasert innovasjon og samfunnsbidrag på ulike arenaer, og med ulike virkemidler.

Fakultet for helse og idrettsvitenskap trekker frem

at de skal "legge til rette for å styrke praksisnær forskningsbasert innovasjon og tjenesteutvikling" i sin strategi, og at man de siste årene har fått flere offentlige og nærings-ph.d.-kandidater som bidrar til praksisnær forskning og tverrfaglig samarbeid.

Fakultet for kunstfag lyste våren 2022 ut egne innovasjonsmidler til en innovasjonspilot som skal være tilknyttet et undervisningsemne/studieprogram. Fakultetet har i tillegg hatt bærekraft og innovasjon som tema på fakultetets forskningsdag høsten 2021, og har også et økt fokus på innovasjon og entreprenørskap i studieprogrammene.

Fakultet for samfunnsvitenskap peker på at spørsmålet om hvordan fakultetet jobber med forskningsbasert innovasjon krever at en definerer hva som menes med innovasjon og mer spesifikt forskningsbasert innovasjon. Innovasjon, og mer generelt endrings- og utviklingsarbeid i organisasjoner og sosial praksis, kollektive så vel som individuelle, og utgjør/inngår som vekselvis tema i og mål med både undervisning og forskning ved fakultetet. Fakultetet arbeider med innovasjon på mange måter; det forskes på, undervises i og det "foregår" i form av endringer og utvikling av nye studieprogram, emner, undervisningsmetoder og av nye organisasjonsformer, arbeidsmåter, begreper, forståelser og sosiale praksiser med videre i forskningen.

Ved avdeling for lærerutdanningen viser de til arbeidet med undervisningsverkstedet, som er en sentral arena for utvikling, forskning og samskaping av kunnskap. Ved undervisningsverkstedet samarbeider faglærere fra UiA og lærere fra barnehager og skoler om å utvikle og prøve ut nye måter å jobbe og undervise på, med og uten teknologi.

Ved Handelshøyskolen trekker de frem at Masterprogrammet SHIFT bidrar til forskningsbasert innovasjon gjennom bruk av bedriftsetableringer som verktøy for å løse konkrete samfunnsutfordringer spilt inn av ulike brukergrupper, samt offentlige og private virksomheter. I tillegg trekkes Institutt for arbeidsliv og innovasjon frem. Instituttet arbeider med innovasjon og samfunnsbidrag på flere måter, gjennom emner som "Innovasjon i offentlig sektor" (ORG 503), prosjekter i samarbeid med næringsliv og offentlig sektor som "Venneslabroa" og samarbeid med Senter for e-helse ved Fakultet for helse og idrett i et prosjekt som omhandler digital oppfølging av Covid 19-pasienter.

Fakultet for Humaniora og pedagogikk viser til at fakultetets fagmiljøer "har en sterk tradisjon og kultur for mangefasettert og omfattende samfunnsbidrag ut over

utdannings- og forskningsoppdraget". For fakultetet er formidling en viktig aktivitet, og ordet anvendes i vid betydning. Innenfor både humaniora og pedagogikk har man lang tradisjon for nærhet mellom forskersamfunnet og samfunnet for øvrig. Det trekkes også frem at fakultetet de senere år har hatt økt oppmerksomhet rundt eksterntfinansiert forskning, hvor man særlig har hatt fokus på samfunnsbidraget i disse prosjektene. Innovasjonsbegrepet er imidlertid ikke så modent innenfor denne fagtradisjonen, og selv om begrepet «innovasjon» har begynt å bli mer kjent, er det nok fortsatt fremmed og lite brukt i dagligdage fagsamtaler i de fleste av fakultetets fagmiljøer. Innholdssiden i innovasjonsbegrepet – hva slags aktiviteter innovasjon omfatter – kan imidlertid sies å være godt etablert. Det foregår kontinuerlig, på ulike nivåer og i ulike former, FoU-arbeid som er rettet inn mot å utvikle, forbedre og forandre ideer, praksiser og artefakter overfor ulike målgrupper.

Ved Fakultet for teknologi og realfag er prioriteringene og ressursbruken i høy grad påvirket av fakultetets samfunnsbidrag. Oppbyggingen av mekatronikmiljøet inkl. utviklingen av Mechatronic Innovation Lab, Senter for kystsoneøkologi og CCR og fakultetets batterisatsning er alle sterke eksempler på hvordan fakultetet har respondert på omverdenens forventninger for innovasjon i regionen. Satsningen har påfølgende hatt stor innvirkning på fakultetets rekrutteringsprosesser – seneste på batteri hvor 5 nye stillinger er under planlegging. Alle satsninger følges opp med utvikling av aktivitet både på forsknings- og utdanningssiden. Farten på utviklingen er betinget av finansiering og det følges opp både med regional, nasjonal og EU-basert finansiering.

Studenter i forsknings- og innovasjonsprosjekter

Ordningen med studenter i forsknings- og innovasjonsprosjekter ble opprettet i 2016. Formålet med ordningen er å gi studentene kunnskap og erfaring med forsknings- og innovasjonsarbeid gjennom å være vitenskapelige assistenter i pågående forsknings- og innovasjonsprosjekter, og ordningen er et viktig virkemiddel for forskningsbasert innovasjon.

De ulike fakultetene og avdeling for lærerutdanning bruker ordningen, men i noe ulikt omfang.

Ved Fakultet for helse og idrettsfag har de lang og god erfaring med ordningen, og fakultetet mottok 15 søknader til ordningen i 2021.

Fakultet for kunstfag informerer om at fakultetet har mange søkere til ordningen, og at søkere hovedsakelig søker seg til forskningsprosjekter.

Ved fakultet for samfunnsvitenskap ble det i 2021 sendt 17 søknader om å ha med studenter i forskningsprosjekt, hvorav 10 ble ferdigstilt. Studenter har bidratt inn i seks ulike prosjekter, fordelt på henholdsvis Institutt for global utvikling og samfunnsplanlegging, Institutt for sosiologi og sosialt arbeid og Institutt for statsvitenskap og ledelsesfag.

Avdeling for lærerutdanning informerer om at fakultetene selv har best innsikt i studenters bidrag i forsknings- og innovasjonsprosjekter, men oppgir samtidig at lærerstudenter primært deltar inn i forskningsprosjekter.

Ved Handelshøyskolen er det primært SHIFT-programmet og Institutt for arbeidsliv og innovasjon som har benyttet ordningen.

Fakultet for humaniora og pedagogikk opplyser om at man i 2021 mottok 10 søknader til ordningen. Studenter for forsknings- og innovasjonsprosjekter, og at søknadene hovedsakelig er til forskningsprosjekter, men at enkelte har krysset av for innovasjonsprosjekter. Fakultetet viser også til at Covid-19 ser ut til å ha påvirket interessen for ordningen, da man i 2020 kun mottok 1 søknad etter nedstengningen i mars. Retur til normalen, kombinert med en styrking av fakultetets kommunikasjon av ordningen, har ledet til at man ligger an til en klar økning i antall søkere for 2022.

Fakultet for teknologi – og realfag benytter seg blant annet av ordningen for å imøtekomme en stor etterspørsel etter studenter fra deres mange samarbeidspartnere. Fakultetet opplever at ordningen der det åpnes for samarbeid med studenter er svært populær, og opplyser om at man p.t. har ca. 40 samarbeidsavtaler med organisasjoner i nærings- og arbeidslivet.

Ordningen med studenter i innovasjons- og forskningsprosjekter evalueres i 2022, og resultatet av evaluering vil presenteres universitetets forskning- og innovasjonsutvalg i september 2022.

Studentinnovasjon og entreprenørskap

Ved fakultet for helse og idrettsfag er det spesielt Institutt for ernæring og folkehelse (IEFF) som har fokus på entreprenørskap. I tillegg tilbyr fakultetet en bred

portefølje av etter- og videreutdanningskurs med fokus på entreprenørskap og tverrfaglig samarbeid.

Fakultet for kunstfag tilbyr flere emner innenfor entreprenørskap, utforskning og innovasjon, og entreprenørskapsfaget blir tilgjengeliggjort for studentene ved samtlige av fakultetets institutter..

Ved Fakultet for samfunnsvitenskap er Tjenestedesign et obligatorisk emne med 90 deltakere. I bachelorprosjektene utvikler samtlige studenter tekniske løsninger eller applikasjoner, hovedsakelig for instituttets partnere. De fleste av disse blir tatt i bruk og bidrar dermed i innovasjonsarbeidet hos partnere. I tillegg har fakultetet via lærerutdanningene et mangeårig samarbeid med Ungt Entreprenørskap Agder.

Lærerutdanningene ved UiA har en samarbeidsavtale med Ungt Entreprenørskap Agder (UEA), der målsettingen er å bidra til å gi lærerstudenter kompetanse i entreprenørskap som læringsstrategi. Avdeling for lærerutdanning trekker blant annet frem gjennomføring av Innovasjonscamp i 2021 som et av virkemidlene for styrking av studentinnovasjon og entreprenørskap.

Handelshøyskolen tok i 2021 opp fakultetets andre kull av SHIFT-studenter. De har i tillegg gjennomført en pilot for et tilskudd til studenter kalt Førstehjelp. Studenter kan via Førstehjelp søke om å få refundert 20 000 kroner av avtalte oppstartskostnader knyttet til tidligfasevalidering av forretningsideer. 13 bedrifter søkte på ordningen, og totalt 8 fikk tildelt midler. 6 av disse bedriftene har tilknytning til Handelshøyskolen.

Fakultet for humaniora og pedagogikk har et eget emne som retter oppmerksomheten mot denne tematikken, med tittel "Entreprenørskap for humanister". Emnet inngår som et valgemne i fire av fakultetets BA-programmer.

Ved fakultet for teknologi og realfag var det 13 nye studentprosjekter registrert på UiA Nyskaping (student) i 2021.

Samskaping

Visjonen for UiA er samskaping for fremtidens kunnskap, og i strategien fremkommer det at vi skal skape og tilgjengeliggjøre kunnskap og bidra til nyskaping gjennom tett samarbeid og kritisk refleksjon for fremtidens samfunn. Fakultetene og avdeling for lærerutdanning ble derfor bedt om å gi en beskrivelse av status på arbeidet med samskaping.

Fakultet for helse og idrettsfag peker på at samtlige av fakultetets etter- og videreutdanningstilbud er et resultat av samskaping mellom fakultetet og ulike

samarbeidspartnere i Agder. Samtlige forskningsgrupper ved fakultet for helse og idrettsfag har knyttet til seg studenter og eksterne medlemmer og fagmiljøene inngår

i varierende grad i ulike samskapingsprosjekter både regionalt, nasjonalt og internasjonalt. Samarbeidsformer varierer fra mindre prosjektsamarbeid til større NFR og EU-finansierte prosjekter.

Ved fakultet for kunstfag har de gjennom handlingsplanen flere incentivordninger for å stimulere til samskapingprosjekter. Videre viser fakultetet i sin kvalitetsrapport til strategisk studieportefølje som gjennomgående er eksemplifisert med samskapingprosjekter.

Fakultet for samfunnsvitenskap peker på at samtlige av fakultetets institutter er involvert i ulike samskapingsprosjekter med eksterne aktører, både offentlig virksomheter og private bedrifter. Det vises her til fakultetets kvalitetsrapport for mer informasjon om disse samskapingsprosjektene.

Avdeling for lærerutdanning er i sin natur samskapende, og har i flere tiår hatt utstrakt samarbeid om praksis med kommuner, fylkeskommuner, barnehagemyndighet, skoler og barnehager i hele regionen. De siste årene har lærerutdanningene hatt egne prosjekt for å utvikle utvalgte partnerbarnehager -og skoler til lærerutdanningsbarnehager og skoler. Lærerutdanningenes samarbeid med praksisfeltet utvikler seg nå til å bli et samarbeid også om FoU og masteroppgavene til studentene. Lærerutdanningene ved UiA har også samarbeid med andre aktører i utdanningssektoren som Statsforvalteren, fagforeningene og interesseorganisasjoner. Eksempler på dette er arrangementer som arbeidslivsdager for studentene, Sørlandsk lærerstevne, samarbeidsavtale med FN-sambandet og Ungt Entreprenørskap Agder. Til sist peker avdeling for lærerutdanningen også på et utstrakt nasjonalt samarbeid med andre institusjoner som tilbyr lærerutdanning og nasjonale fagorgan i UHR.

Handelshøyskolen fremhever samskapingsarbeid ved Institutt for arbeidsliv og innovasjon, hvor inspirasjonen for samskaping basert på en aksjonsforskningsmetodologi.

Samskaping er integrert både i undervisning, forskning og i universitetets rolle som aktør i regionale utviklingsprosesser. Samskaping som metode for innovasjon og kunnskapsutvikling undervises i emnet "Innovasjon i offentlig sektor" (ORG 503) og studentene skal deretter anvende kunnskapen i et konkret samskapingsprosjekt med regionale aktører i Agder. I 2021 var samskapingsprosjektet sammen med kommunene i Østre Agder regionråd. I forskningsprosjektet 'Venneslabrua' har samskaping vært anvendt for å forstå kompleksitet og hvordan kompleksitet kan håndteres i et levekårsprosjekt. Fakultetet fremhever videre Shift, fakultetets mastergradprogram i entreprenørskap, som en leverandør av samskapingsarbeid. Det tydeligste eksempelet på samskaping hos Shift er de såkalte idéprosessene. I løpet av høsten 2021 ble det gjennomført fem idéprosesser med ulike fokus og samarbeidspartnere. Både medarrangører og øvrige bidragsyttere er med på å legge grunnlaget for studentenes forretningsidéer gjennom å dele kunnskap, gi tilbakemeldinger på studentenes arbeid og veilede både i løpet av idéprosessen og senere i bedriftsetableringsprosessen.

Fakultet for humaniora og pedagogikk er involvert i flere samskapingsprosjekter. De mest omfattende er de desentraliserte kompetansordningene for skole og barnehage, regional ordning for kompetanseutvikling i barnehage (Rekomp), desentralisert ordning for kompetanseutvikling i skole (Dekomp) og Kompetanseløftet (for spesialundervisning og inkluderende praksis). Fakultetet peker videre på at Senter for yrkesfag og opplæring i arbeidslivet i 2021 gjennomførte ulike prosjekter i ti videregående skoler, to lærebedrifter, to opplæringskontorer og to prøvenemnder.

Ved Fakultet for teknologi og realfag er det mellom 7 – 10 pågående innovasjonsprosjekt, og fakultetets fagmiljøer er aktive i forskningsmobilisering og RFF-finansierte prosjekter. Det er i tillegg god aktivitet ved Mechatronics Innovation Lab, AI:hub og M-AI. Det er også positive tegn rundt aktivitetsnivået i FutureMaterials. Fakultetet informerer videre om at man ønsker å øke andelen Kompetanse- og samarbeidsprosjekt gjennom Forskningsrådet, da dette er et virkemiddel som passer fakultetet godt.

Kommersialisering

Fakultet for helse og idrettsfag rapporterte at fakultetet

ved årsskiftet 2021/2022 var i gang med et samarbeid med UiA Nyskaping om en patentsøknad knyttet til PRIFORSK-senteret Mat og Ernæring. Utover dette har fakultetet lite erfaring med denne typen aktivitet.

Fakultet for kunstfag har ingen kommentarer knyttet til kommersialiseringsaktiviteter.

Fakultet for samfunnsvitenskap rapporterte at kommersialiseringsaktiviteter er lite relevant for fakultetet.

Avdeling for lærerutdanning har ikke rapportert på spørsmål om kommersialiseringsaktiviteter.

Handelshøyskolen rapporterte at man ikke har hatt aktivitet knyttet til kommersialisering i 2021.

Fakultet for humaniora og pedagogikk rapporterte at fakultetet "i minimal grad har arbeidet med forskningsbasert innovasjon i tradisjonell forstand, dvs. som kommersialisering, patentutvikling og samarbeid med næringsliv om utvikling av produkter og tjenester"

Fakultet for teknologi og realfag har pr. 2021 3 spin-offs fra SFI Offshore Mechatronics under utvikling. To av prosjektene har resultert i etableringen av selskaper, henholdsvis Droptech AS og MotionTech AS. I tillegg er prosjektet 3DFix i utviklingsfasen i samarbeid med NORCE.

Øvrige rapporterte innovasjons- og samskapingsaktiviteter

UiA har et av 17 SFI-prosjekter (Senter for forskningsdrevet innovasjon) innenfor SFI III, i SFI Offshore Mechatronics, hvor det overordnede målet er å styrke næringslivets evne til å innovere ved å gi støtte til langsiktig forskning i nært samarbeid mellom forskningsaktive bedrifter og fremstående forskningsgrupper. SFlen er en åpen innovasjonsprosess med mål om å bli et internasjonalt kunnskaps- og forskningsknutepunkt for neste generasjon av avanserte offshoremekatroniske systemer, og skal bidra vesentlig til vekst og innovasjon i bransjen, samt skape arbeidsplasser og virksomhet med potensial både innenfor og utenfor sektoren med en positiv innvirkning på samfunnet. I SFI Offshore Mechatronics drives det forskning og utvikling både på stipendiatsiden og på

bedriftssiden, og en av SFlens primærfunksjoner er å sørge for at forskningsresultater løftes opp og inn i innovasjonsløp, eksempelvis gjennom patentprosesser. SFI Offshore Mechatronic fikk etter 5 år fornyet finansiering med ytterligere 3 år, til 2023. Flere av UiAs PRIFORSK-miljøer posisjonerer seg nå for å søke nye SFler på bakgrunn av UiAs erfaringer i SFI Offshore Mechatronics. Det er totalt 36 ph.d.-stillinger og 6 postdoktor-stillinger tilknyttet SFlen, og i 2021 disputerte to av senterets stipendiater ved UiA.

Mechatronics Innovation Lab (MIL) har en visjon om å være et internasjonalt anerkjent innovasjonssenter innen mekatronikk, hvor MILs kunder skal utvikle morgendagens produkter og produksjonsteknologi. MIL har en strategisk målsetning om å skape målbare bidrag til omstilling i industrien gjennom teknologisk utvikling og innovasjon, samt stimulere til vekst i små og mellomstore bedrifter. MIL og UiA etablerte i 2021 en satsning innenfor Kunstig Intelligens kalt AI:Hub, der prosjektgruppen bistår regionale virksomheter med å benytte kunstig intelligens i deres innovasjon. I løpet av høsten 2021 bistod MIL 14 ulike bedrifter med å konkretisere behov og kartlegge hvordan det kan løftes videre inn i innovasjonsprosjekter. MIL gjennomførte i 2021 et program kalt «Robot Roadshow – Smart Produksjon». Intensjonen med programmet har vært å øke bedrifters kompetanse rundt samarbeidende roboter og AMR (selvkjørende transportroboter), og hvordan slike roboter kan benyttes i deres egen hverdag og produksjon. Målgruppen for programmet har vært 30 SMB-produksjonsbedrifter i Agder

I4Helse er et aksjeselskap som fullt ut er eiet av UiA, og som har et ideelt og allmenntilgitt formål. Selskapet bidrar til behovsdrivet innovasjon og produkt- og tjenesteutvikling for private og offentlige virksomheter innenfor helse- og sosialsektoren med spesielt fokus innenfor e-helse og helseteknologi. Dette skjer blant annet gjennom utvikling og verifisering av tjenester, produkter, teknologi, og forretnings- og driftskonsepter i samarbeid med partnere. I4Helse har i 2021 blant annet bidratt inn i pilotprosjektet "Dream Team"⁸⁴, der målsetningen var å utvikle en prototype av en robot som kan bistå funksjonshemmede som ønsker å jobbe i dagligvarebransjen. I4Helse har også bidratt til

i utviklingen av et skoleringsprogram til et nasjonalt korps av teknologiambassadører, hvor blant annet velferdsteknologi står sentralt. Programmet er et initiativ fra Pensjonistforbundet, og er et godt eksempel på hvordan innbyggere kan involveres og engasjeres i formidlingen og utviklingen av velferdsteknologi. Videre har I4Helse bidratt inn i Undervisningsverkstedet, som er et initiativ iverksatt av avdeling for lærerutdanning. Undervisningsverkstedet er et teknologirikt undervisningsrom med fleksible møbler, som legger til rette for studentaktivitet, samarbeid, utforskning, lek og læring. Undervisningsverkstedet er en sentral arena for utvikling, forskning og samskaping av kunnskap, hvor faglærere fra UiA og lærere fra barnehager og skoler samarbeider om å utvikle og prøve ut nye måter å jobbe og undervise på, med og uten teknologi, og I4Helses bidrag åpner for at lærere får opparbeide seg kompetanse innen anvendelse av innovativ velferdsteknologi.

CoLAB er et åpent senter ved UiA som jobber med samskaping og sosial innovasjon. I 2021 har CoLAB fasilitert en rekke kreative prosesser mellom studenter/ forskere og ulike virksomheter i hele Agder, blant annet med en rekke aktører under Arendalsuka, i flere forskningsprosjekter, i 4 studentkurs, og gjennom storsatsningen #VårtAgder. CoLab har også i samarbeid med EVU Handelshøyskolen⁸⁵ designet studiepoenggivende kurs i Design Thinking i praksis. Dette kurset har som målsetning å sette deltakerne i stand til å drive samskaping og innovasjon i sine organisasjoner, og ble gjennomført for første gang vår 2022. CoLab samarbeider også med fakultet for samfunnsvitenskap om undervisning av emnet SV-420 Samskaping – teori i praksis, som er et emne hvor studenter jobber tverrfaglig med reelle problemstillinger i samarbeid med arbeidslivet.

⁸⁴ [Robot + menneske = Dream Team](#)

⁸⁵ Etter- og videreutdanning ved Handelshøyskolen.

5. Tematisk del

5.1 Strategisk studieporteføljegjennomgang

I henhold til kvalitetssystem for utdanning skal det én gang per styreperiode gjennomføres en strategisk studieporteføljegjennomgang basert på regionale behov, nasjonale føringer og internasjonale trender. Hensikten med gjennomgangen er å gjøre en overordnet vurdering av hvorvidt, og i hvilken grad, universitetet gjennom sine studieprogram bidrar til å løse aktuelle samfunnsutfordringer. I gjennomgangen foretas det også en vurdering av sammenhengen mellom studie- og forskningsporteføljen.

I universitetsstyret ble det i sak 27/20 fattet vedtak om gjennomføring av strategisk studieporteføljegjennomgang i perioden 2020 – 2022. Innholdet i porteføljegjennomgangen ble fastsatt i to deler. Del 1 ble sluttført våren 2021 med rapportering fra fakultetene/avdelingen som fokusdel i kvalitetsrapport for 2020 og med oppsummering i UFM for 2020. Del 2 slutføres våren 2022 med et refleksjonsnotat fra fakultetene/avdelingen fastsatt som fokusdel i kvalitetsrapport for 2021. Fakultetene/avdelingen er i den forbindelse bedt om å rapportere på følgende:

- Oppsummering av styrker og svakheter i porteføljen
- Hvordan UiA bidrar til å løse samfunnsutfordringer
- Sammenhengen mellom utdannings- og forskningsportefølje
- Strategiske satsninger/tiltak
- Endringer i studieporteføljen:
 - » Nye program
 - » Nedlegging av program
 - » Andre endringer

For oppsummering og vurderinger basert på strategisk studieporteføljegjennomgang vises det til egen sak som legges fram for universitetsstyret i juni 2022.

5.2 Status på UiAs arbeid med innovasjon og samfunnsbidrag

16. juni 2021 vedtok universitetsstyret i sak 85/21 at UiAs arbeid med innovasjon og samfunnsbidrag skulle være fokusområde for Utdannings- og forskningsmeldingen i 2021. Fakultetenes bidrag til forskningsbasert innovasjon, studentinnovasjon, entreprenørskap og samskaping er nå inkludert som en del av kvalitetsrapportene (ref. pkt. 4.9.3), og nedenfor følger en redegjørelse for status på institusjonens arbeid med å skape strukturer, tjenester og kultur for innovasjon.

UiA er fortsatt i tidligfasen av universitetets arbeid med kommersialisering av forskning og organisering av innovasjons- og nyskappingsaktiviteter. Universitetet arbeider med en handlingsplan for forskning, kunstnerisk utviklingsarbeid og innovasjon som vil konkretisere tiltak og handlinger knyttet til innovasjonsarbeidet. Planen skal vedtas i universitetsstyret i oktober 2022. Det arbeides samtidig med å hente inn erfaringer fra universitetets innovasjons- og kommersialiseringsarbeid så langt, med det formål å kunne etablere en bærekraftig struktur og verdifulle tjenester for studenter og ansatte. Målet med arbeidet er å tilrettelegge for at UiAs potensiale for kunnskapsoverføring, samfunnspåvirkning (impact) og kommersialisering utløses i størst mulig grad.

Om Nyskaping ansatt og student

UiA Nyskaping Ansatt ble i 2015 innvilget 1 stilling. Et kompetansehevingsprosjekt på 4,6 MNOK, som ble bevilget fra NFR til samarbeidsmodellen mellom Innoventus Sør og UiA Nyskaping, muliggjorde at tjenestene knyttet til kommersialisering ble ytterligere profesjonalisert. Utviklingsarbeidet som ble gjennomført i forbindelse med denne bevilgningen baserte seg i stor grad på en utredning utført av NORCE i 2018, hvor alternative modeller for kommersialisering av forskning ved Universitetet i Agder ble vurdert.

I årene siden oppstart har man erfart at arbeidet med å etablere en innovasjonskultur tar tid, og at identifisering og utvikling av kommersialiseringsprosjekter er tidkrevende og utfordrende. For å lykkes må universitetsledelsen, vitenskapelig ansatte, teknisk-administrativt ansatte og studenter jobbe tett sammen, og kulturen må bygges stein for stein. Etableringen av innovasjon som en strategisk prioritering og styrking av innovasjonstilbudene ved UiA er begge viktige forutsetninger for at målsetningene som er fremsatt i UiAs strategi⁸⁶ kan oppnås. Arbeidet med handlingsplan for forskning, kunstnerisk utviklingsarbeid og innovasjon er viktig i denne sammenheng.

Tjenestene til UiA Nyskaping Ansatt ble i 2021 integrert i Forsknings- og innovasjonsavdelingen (Fol), og det jobbes med å utarbeide konkrete tiltak for utvikling av tjenester som skal styrke innovasjonskulturen, innovasjonskompetansen og kommersialiseringsarbeidet ved UiA. For å sikre best mulig tilrettelegging for gode innovasjonstjenester, samt utvikling av universitetets innovasjonskompetanse, arbeider forretningsutviklerne i forsknings- og innovasjonsavdelingen tett sammen med Senter for entreprenørskap og studentinnovasjonssatsingen UiA Nyskaping.

UiA Nyskaping Ansatt hadde 5 aktive kommersialiseringsprosjekter i sin portefølje i 2021. I samtlige av disse prosjektene ble det gjennomført innledende patentundersøkelser, og for 2 av prosjektene arbeides det fremdeles med potensielle patentsøknader. Det ble inngått 1 lisensavtale for prosjekter der UiA er rettighetshaver i 2021. UiA Nyskaping Ansatt (nå Fol) bidro også med Impact-rådgivning i anslagsvis ca. 50 prosjekter i løpet av 2021.

Tjenestene til UiA Nyskaping Ansatt ble i 2021 integrert i Forsknings- og innovasjonsavdelingen (Fol), og det jobbes med å utarbeide konkrete tiltak for utvikling av tjenester som skal styrke innovasjonskulturen, innovasjonskompetansen og kommersialiseringsarbeidet ved UiA. For å sikre best mulig tilrettelegging for gode innovasjonstjenester, samt utvikling av universitetets innovasjonskompetanse, arbeider forretningsutviklerne

i forsknings- og innovasjonsavdelingen tett sammen med Senter for entreprenørskap og studentinnovasjonssatsingen UiA Nyskaping.

Senter for Entreprenørskap og studentinnovasjon (Nyskaping)

Senter for Entreprenørskap ble etablert i 2005, og er et tverrfaglig kompetansesenter som forsker og underviser innen entreprenørskap. Senteret jobber også med rådgivning, og yter tjenester innen kommersialisering og annen anvendelse av forskning. Det tilrettelegges for samskaping ved å samle mennesker på tvers av fag, næring og organisasjoner for å finne innovative løsninger på sosiale og kommersielle utfordringer. Det er syv ansatte tilknyttet senteret, i tillegg til forskere og forelesere som hentes fra de ulike fakultetene.

Senter for entreprenørskap underviser studenter fra samtlige fakulteter for å utdanne morgendagens entreprenører. Noen vil skape arbeidsplasser gjennom egne bedrifter, mens andre vil være med å utvikle eksisterende bedrifter gjennom å tenke nytt og kreativt, og gjennom å tørre å utfordre status quo. Senteret rådgir oppstartsbedrifter i kommersialiseringsfasen, og jobber for å matche mennesker på tvers av fag, næring og organisasjoner, blant annet gjennom UiA Nyskaping (studentsatsing).

UiA Nyskaping hadde i løpet av 2021 totalt 53 prosjekter innom sine inkubatorlokaler. 2021 var et blomstringsår på inkubatoren etter et tungt år i 2020 der kun 7 nye prosjekter ble etablert. Det ble etablert 33 nye studentprosjekter i 2021, og ved utgangen av året var det 44 aktive studentprosjekter tilknyttet UiA Nyskaping. 17 prosjekter ble avsluttet i 2021, av disse ble 8 lagt på is, og 9 forlot inkubatoren fordi studentene uteksaminerte fra Universitetet i Agder. Det var anslagsvis 80 studenter engasjert i disse prosjektene, fra en stor bredde av studieretninger. Lektorstudenter, IT-studenter og studenter fra SHIFT er de primære studieretningene som kommer til inkubatoren med idéer.

⁸⁶ UiAs strategi 2021 – 2024, vedtatt 16. Juni 2020

I 2021 var det 8 studentmentorer som jobbet ved inkubatoren og veiledet studentene gjennom varierte problemstillinger de ønsker eller har behov for å få hjelp med. Den største utfordringen ved studentprosjekter er ulike kompetansebehov. Det er vanskelig å finne prosjektmedlemmer som kan komme inn med kompetansen prosjektene har behov for, og det er utfordrende å få tilgang til programvare og andre ressurser som er nødvendige for å realisere ideen.

Gjennom konseptet "UiA FørsteHjelp" delte UiA Nyskaping høsten 2021 ut et stipend med startkapital til studentprosjekter som søkte ordningen. Studentprosjektene kunne søke inntil 20 000 kroner til bruk i testing av prosjektkonsept, uten å måtte forholde seg til krav og forpliktelser som følger med de større virkemidlene i det offentlige systemet. Flere prosjekter har hatt god nytte av disse midlene, og har fått på plass fungerende prototyper eller nødvendig kompetanseheving til sine prosjekter, eksempelvis gjennom kursing.

Prosjektene som benytter seg av UiAs tilbud har varierende modenhet og innovasjonsgrad, og stor variasjon i deres behov. Det brukes derfor mange verktøy for å hjelpe de forskjellige prosjektene på best mulig måte. Det er samtidig identifisert enkelte mangler i mulighetene til å tilby fullgod oppfølging. I felleskap med Forsknings- og innovasjonsavdelingen vil man identifisere nye samarbeidsarenaer for å koble enhetene tettere sammen, forbedre tjenestene og styrke innovasjonsaktivitetene på UiA for både ansatte og studenter.

Generelle betraktninger knyttet til erfaringer med innovasjonsarbeidet

Universitetet i Agder har vedtatt en strategi⁸⁷ som legger føringer for universitetets innovasjonsarbeid, og som tydeliggjør en satsing på innovasjon og samskaping som universitetets tredje samfunnsoppdrag.

I årene fremover vil forventningene til UH-sektorens bidrag til forskningsbasert innovasjon øke, og det arbeides på flere plan med nye strategiske føringer til sektoren. UiA har arbeidet systematisk med området de siste årene og har sterke fagmiljøer som bidrar til innovasjon og entreprenørskap gjennom både forskning og utdanning. I likhet med mange andre UH-institusjoner har UiA samtidig et bredt bidrag til innovasjon og nyskaping som i liten grad synliggjøres og fanges opp gjennom eksisterende indikatorer og sektorstatistikker (ref. denne meldings pkt. 4.9.3). Dette er ikke en problemstilling som er unik for UiA, og problemstillingen beskrives i prosjektrapporten «Mot et bredere målesystem for UoH-sektorens bidrag til innovasjon. Forslag til målesystem basert på erfaringer fra NTNU» (2019) utarbeidet av NTNU.

I tiden fremover blir det viktig å bygge en sterkere og tydeligere kultur for innovasjon samtidig som UiAs eksisterende innovasjonsbidrag synliggjøres på en tydeligere og mer representativ måte. Innovasjonsbegrepet er bredt, og det finnes ikke én definisjon eller noen få indikatorer som på tilstrekkelig vis kan måle innovasjonsaktiviteten ved UiA. Universitetets fag- og forskningsmiljøer representerer et stort mangfold i deres innovasjonsbidrag og det er viktig at miljøene selv definerer sine egne bidrag og innovasjonsaktiviteter. Alle skal ikke drive med kommersialisering og systematisk innovasjon, men alle skal oppleve at slike aktiviteter meritteres og oppmuntres. Innovasjonsarbeid skal verdsettes og ikke oppleves som merarbeid som går på bekostning av den ansattes karrieremessige progresjon. Dette krever samtidig at innovasjon prioriteres av universitetsledelsen og av fakultetene, og at institusjonen jobber ut fra en omforent forståelse av hva innovasjon er, og hvordan innovasjon synliggjøres.

⁸⁷ UiAs strategi 2021 – 2024, vedtatt 16. juni 2020.

⁸⁸ Langtidsplanen for forskning og høyere utdanning revideres hvert fjerde år, og den neste planen skal legges frem i oktober 2022.

Veien videre med utgangspunkt i erfaringer så langt

Det har i de senere år blitt utarbeidet flere rapporter som ser nærmere på innovasjons- og kommersialiseringsarbeid ved norske universiteter. Her kan nevnes Menon2018, NTNU 2019a, NTNU 2019b, og NIFU 2022. Den pågående revisjonen av langtidsmelding for høyere utdanning og forskning⁸⁸ tar også for seg utfordringer ved institusjonenes innovasjonsarbeid. En konklusjon som kan trekkes fra disse arbeidene er at det nå ser ut til å foreligge en kollektiv erkjennelse av at innovasjonsarbeid ikke har vært tilstrekkelig prioritert ved norske universiteter.

Det er UiAs oppgave å fremme, skape og tilrettelegge for overføring av kunnskap fra UiA ut i samfunnet. Formålet med dette er å maksimere både den samfunnsmessige og den økonomiske utnyttelsen av universitetets innovasjonsarbeid. Universitetet har en tydelig og ambisiøs målsetning for utviklingen av forskning ved institusjonens fagmiljøer. Når man innledningsvis har pekt på at utnyttelse av forskningsresultater er et samfunnsansvar, blir det tydelig at de ambisiøse forskningsmålene bringer med seg strenge krav til effektiv utnyttelse av resultatene forskningen genererer.

En av måtene universitetene bringer forskningsresultatene ut i samfunnet på er gjennom kommersialisering av forskning. Dette gjøres per i dag gjennom Technology Transfer Offices (TTO), som tradisjonelt sitter på juridisk kompetanse, samt kompetanse innen forretningsutvikling og innovasjon. UiA har organisert sin TTO i en hybridmodell, der oppgavene knyttet til kommersialiseringsarbeid er delt mellom en intern enhet som i dag er del av Forsknings- og innovasjonsavdelingen, og en ekstern TTO som i dag er Innoventus Sør.

I utredningen av alternative modeller for kommersialisering av forskning ved Universitetet i Agder, utarbeidet av NORCE (2018), ble det pekt på at kunnskapsoverføring både skjer gjennom et smalt kommersialiseringsspor, og gjennom et bredere spor. Det smale kommersialiseringssporet ivaretar ofte ideer med stort økonomisk potensiale. Disse kan være krevende å identifisere, og for sterkt fokus på slike ideer vil kunne lede til at man i noen tilfeller utelukker prosjekter som mangler tydelig økonomisk potensiale, men som samtidig har et betydelig samfunnsnyttig potensial. Risikoen for å gå glipp av prosjekter med stort samfunnsnyttig potensial kan avhjelpes ved at UiA holder et bredere fokus på impact og verdiskaping, hvor både det smale kommersialiseringsarbeidet og det bredere spor for kunnskapsoverføring ivaretas. En forventet økning i eksternfinansierte forsknings- og innovasjonsprosjekter vil også bidra til å styrke arbeidet med kunnskapsoverføring ved institusjonen.

UiA har satt seg viktige og ambisiøse mål for universitetets forskning. En forutsetning for at UiA skal nå disse målene er at universitetet og dets fagmiljøer lykkes med å bringe forskningsresultatene ut i samfunnet, gjennom kommersialisering av forskningsresultater og -ideer, og gjennom identifisering av andre måter forskningsresultater kan formidles ut av institusjonen. Best mulig utnyttelse av forskningsresultater er et av universitetenes fremste samfunnsoppdrag. Målet med UiAs innovasjonsarbeid er å akselerere innovasjon blant ansatte ved UiA, og å overføre kunnskap fra UiA til samfunnet. Dett gjøres ved å medvirke til et dynamisk og innovativt økosystem, hvor idéer omgjøres til bærekraftige og verdiskapende aktiviteter og kommersialiseringer.

